TRĂIASCĂ PARTIDUL COMUNIST ROMÂN, ÎN FRUNTE CU SECRETARUL SĂU GENERAL, TOVARĂŞUL NICOLAE CEAUŞESCU

Proletari din toate ţările, uniţi-vă !

nr. 4, aprilie 1986
(anul XCII , nr. 1196)

CONVORBIRI LITERARE

REVISTĂ LITERARĂ FONDATĂ DE SOCIETATEA «JUNIMEA» DIN IAŞI LA 1 MARTIE 1867
EDITATĂ DE UNIUNEA SCRIITORILOR DIN REPUBLICA SOCIALISTĂ ROMÂNIA

[illegible] SALA DE LECTURA

biruitorul mai

Poate nici o lună din calendarul acestui an nu este mai bogată în rememorarea unor evenimente de importanţă majoră din istoria poporului nostru, evenimente pe care întreaga noastră naţiune le întîmpină cu florile recunoştinţei faţă de lupta şi sacrificiul înaintaşilor. Astăzi în ţara noastră, liberă şi stăpînă pe destinele ei, aceste momente evocatoare sînt întîmpinate, totodată, cu satisfacţia realizărilor obţinute în uzine şi pe ogoare, în laboratoare şi pe şantiere, în mersul nostru neabătut pe calea fericirii şi bunăstării generaţiilor de azi şi de mîine. Sărbătorim ziua întîi a acestei luni, ziua muncii, cu sentimentul datoriei împlinite faţă de patrie, dar şi cu hotărîrea de a ridica pe trepte tot mai înalte de civilizaţie şi progres România socialistă.

În îndelungata şi zbuciumata noastră istorie, ziua de Armindeni, cum o numeau străbunii, nu semnifica doar renaşterea naturii, ci şi speranţa fiecărui locuitor al acestor plaiuri de a trăi şi munci în libertate şi pace, de a face pămîntul să rodească tot mai bogat. Iată de ce întîiul de mai a devenit în mod firesc sărbătoarea tuturor celor care cu braţele şi cu mintea au luptat pentru un viitor mai bun pentru ei, pentru fiii, nepoţii şi strănepoţii lor. Înscrisă cu litere de neşters în memoria fiecăruia dintre noi, întîiul de mai simbolizează în acest sfîrşit de secol nu numai lupta popoarelor de pretutindeni pentru eliberarea de asuprire şi exploatare, dar şi voinţa tuturor locuitorilor planetei noastre de a trăi în linişte şi securitate. Pentru clasa muncitoare din ţara noastră ziua de 1 Mai s-a transformat de-a lungul anilor într-un prilej de a-şi manifesta hotărîrea de nestrămutat de a crea pe pămîntul strămoşesc o societate în care să domnească libertatea, egalitatea şi frăţia.

Şi iată că tot într-o zi de mai, în 1877, ne-a fost dat să ne proclamăm Independenţa noastră de stat cucerită cu jertfă şi sînge la Plevna şi Griviţa, la Racova şi Smîrdan. Se punea atunci piatra de hotar a devenirii noaştre de mai tîrziu, anii cînd pe scena vieţii sociale din România se impunea tot mai viguros noua clasă : clasa muncitoare purtătoarea celor mai înaintate aspiraţii şi idealuri ale întregului nostru popor. Iar ca o fericită coincidenţă, tot într-o zi de 9 mai, poporul nostru a sărbătorit împreună cu întreaga lume, acum patru zeci şi unu de ani, victoria împotriva celui mai înverşunat duşman al umanităţii : fascismul. Nepieritoare va rămîne în memoria urmaşilor contribuţia pe care ţara noastră, în urma insurecţiei naţionale antifasciste şi antiimperialiste de la 23 August 1944, a adus-o la înfrîngerea trupelor germano-hortyste, la eliberarea Transilvaniei de nord, luptînd cot la cot cu armata sovietică pentru dezrobirea popoarelor ungar şi cehoslovac. Dar pînă în acele zile de mai, clasa noastră muncitoare, ţărănimea, intelectualitatea au trebuit să străbată un drum lung, plin de jertfe şi sacrificii, să înfrunte teroarea şi asuprirea claselor dominante, să-şi organizeze rîndurile în lupta pentru înfăptuirea celor mai sacre idealuri : eliberarea de exploatare şi asuprire, făurirea unei Românii libere şi independente, în care să triumfe socialismul şi comunismul. Momentul de răscruce care a deschis luptei maselor populare din întreaga ţară o nouă perspectivă a fost făurirea la 8 mai 1921 a Partidului Comunist Român, partid care şi-a asumat misiunea istorică de a conduce poporul nostru în lupta sa pentru libertate şi dreptate socială.

Înfruntînd teroarea, partidul nostru, continuator al celor mai înaintate tradiţii de luptă moştenite, a luptat cu consecvenţă pentru o democraţie reală, pentru drepturile şi libertăţile maselor largi populare. În anii care au urmat desăvîrşirii unităţii statale a României, clasa muncitoare, întregul nostru popor au găsit în partidul comunist singura forţă politică în stare să dea o perspectivă clară acţiunilor maselor muncitoare, pentru cucerirea drepturilor şi libertăţilor democratice, să mobilizeze masele în lupta împotriva fascismului şi reacţiunii. În acei ani în care guvernanţii claselor exploatatoare aruncau povara grea a sărăciei şi mizeriei pe umerii celor exploataţi şi asupriţi, partidul nostru comunist a desfăşurat o intensă muncă de propagandă, de atragere a celor mulţi la lupta împotriva forţelor reacţionare, a înfeudării României faţă de monopolurile străine. În această perioadă atît de frămîntată, din rîndurile tinerilor militanţi comunişti s-a afirmat, prin spiritul organizatoric şi clarviziunea gîndirii sale, tovarăşul **NICOLAE CEAUŞESCU**. Militînd activ pentru unirea pe o platformă comună a tuturor forţelor antifasciste, tînărul comunist a desfăşurat în acei ani o intensă muncă organizatorică şi politică în cadrul regionalei P.C.R. şi U.T.C. Ploieşti. Arestat, supus chinurilor şi torturii, tînărul de numai optsprezece ani s-a prezentat la procesul de la Braşov intentat unui mare număr de comunişti şi antifascişti, în fruntea acuzaţilor cu demnitatea şi mîndria luptătorului conştient, că şi-a făcut cu cinste şi abnegaţie datoria faţă de partid şi popor.

În lungul şir al luptelor purtate de P.C.R., momentul de acum cincizeci de ani se înscrie cu litere de foc în istoria bătăliilor purtate împotriva fascizării ţării, pentru libertăţi democratice, pentru dreptate socială, impunînd, totodată, pe arena politică o personalitate de excepţie ridicată din rîndurile militanţilor de frunte ai partidului, tovarăşul **NICOLAE CEAUŞESCU**. Istoria a confirmat pe deplin că nici teroarea fascistă, nici jugul asupririi şi exploatării nu au putut opri din mersul său victorios un partid care de mai bine de două decenii are în fruntea sa asemenea eroi, cum este Preşedintele Republicii noastre. Aşa cum afirma la recenta plenară a C.C. al P.C.R. secretarul general al partidului, „Acum cînd se împlinesc 65 de ani de la făurirea Partidului Comunist Român şi aproape 100 de ani de existenţă a primului partid muncitoresc din România, putem afirma cu îndreptăţită mîndrie că avem un partid puternic, unit, urmat cu încredere de întregul popor, că partidul nostru nu are şi nu va avea niciodată ţel mai înalt, suprem, decît interesele poporului, ale bunăstării şi fericirii sale, ale independenţei şi suveranităţii României, decît cauza socialismului şi comunismului".

CONVORBIRI LITERARE

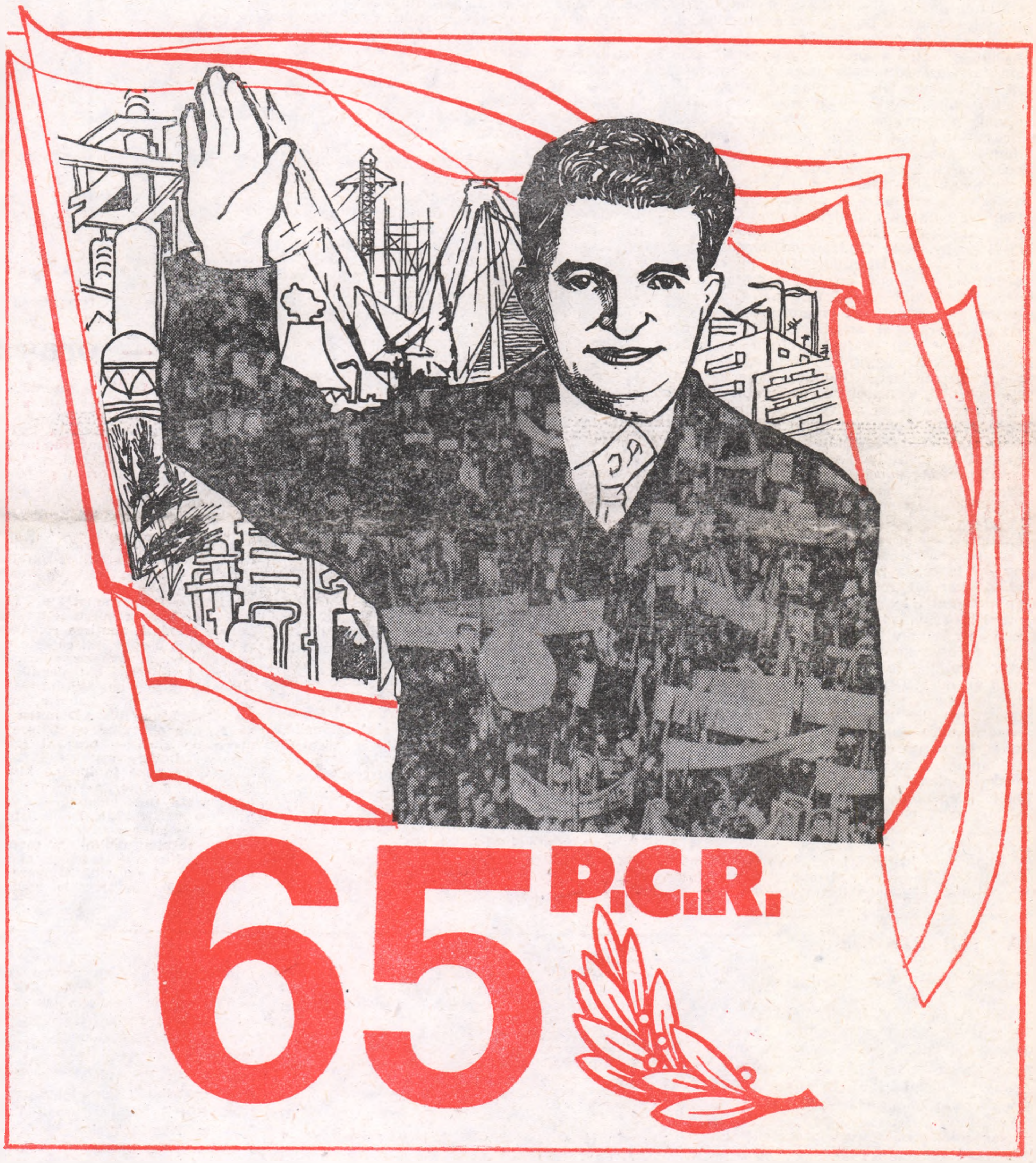

George Scutaru : „OMAGIU"

noi, partidul

Cu unghiile scormonind în rănile torturii
Scriam cu sînge pe ziduri : P.C.R.
Zidurile le-am întors apoi cu faţa spre lume
Într-un gest al suveranităţii soarelui.

Lunecam pe cărări de nisip, foşnitoare,
Prin marea clepsidră a timpului —
Noi am fost grăunţele de cuarţ şi bazalt
Scrîşnind pe toate osiile veacului.

Ne-au risipit prin lagăre de concentrare,
Noi am fost nisipul făcînd
Roţile nopţilor să se învîrtească tot mai încet
Pînă s-au oprit între umerii după amiezilor.

Apoi, a fost nevoie să fim ciocane şi seceri
Şi să primim pe obraji toate ploile lumii :
Ploi de cenuşă, ploi de aur, ploi de speranţe.
Neodihnă sîntem pentru fericirea pămîntului,

Undelemn arzînd în candela nestinsă a ţării,
Semănătorii grîului de gînd pe ogoarele minţii,
De-aceea vă spunem : iată, încă o dată venim
Să tăiem prin cremenea zilelor drumul
Către secolul ce va să vină !

Corneliu **STURZU**

65 DE ANI DE LA FĂURIREA P.C.R.

specificul național și forța morală a idealului comunist (II)

Nobila menire a literaturii noastre contemporane, aceea de a transpune în imagini cît mai expresive chipul omului nou, constructor eroic al unei societăți, a dezvoltării sale spirituale în continuă efervescență revoluționară, dinamizate de ideile cele mai îndrăznețe și mai înălțătoare, nu-i o problemă de opțiune, ci o sarcină impusă de realitatea epocii, o cerință majoră. Omul însuși, constructorul dar și contemporanul unor realități sociale supuse necontenitelor prefaceri specifice, este în permanență confruntat cu o multitudine de situații pe care trebuie să le depășească, să le înlocuiască prin factori și elemente ale stabilității. Problematica ar părea simplă. Mesajul și concretizarea lui estetică, echivalarea acestuia în stări de sensibilitate e și o chestiune de constiință artistică și în același timp politică. Un tînăr autor, scriitor autentic, nu numai „compune" șocant și întîmplător, ci studiază filozofia aprofundează sociologia culturii, se înarmează cu argumentele psihologiei, istoriei, socialismului științific, evoluției literaturii naționale și universale, teoriei literare, specificului creativ al marilor autori și citește nu numai considerațiile critice pe marginea propriilor scrieri. Se integrează vieții sociale, îi receptează sugestiile și o interpretează adecvat. Creativitatea, inclusiv cea artistică, este generată nu numai de potențialul nativ de investigare, cunoaștere și interpretare, ci și de însușirea unui sistem de cunoștințe și deprinderi intelectuale. Din punctul de vedere al eficienței oricărei activități umane, are loc o continuă formare și restructurare a personalității creatorului însuși, ca rezultat fericit al asimilării active de noi cunoștințe, actul gîndirii profunde și originale a noilor unghiuri de vedere, echilibrarea și armonizarea dinamică a personalității mediului, perspectivei. Generația matură de mîine va fi cu adevărat purtătoarea făcliei culturii românești peste ani, decenii și veacuri, numai păstrîndu-i specificul, originalitatea, constituindu-se într-o mărturie veridică a unei epoci și a unei țări ce face astăzi eforturi considerabile pentru a-și dezvolta neîncetat forța economică și spirituală drept garanție a dăinuirii sale într-o omenire a păcii și progresului continuu. Înflorirea generală a patriei, de la sfera economiei la cea a poeziei, este idealul suprem al scriitorului român contemporan animat de perspectivele generoase ale idealului comunist: „Noi, prin vremi ce ne-ncearcă / altă armă n-am avut / decît dragostea de țară / ce strămoșii ne-o lăsară", spune poetul, luminînd într-o expresie simplă si vesnică un adevăr fundamental al istoriei noastre naționale, un adevăr ce a dat întotdeauna românilor tăria să se ridice deasupra necurmatelor vicisitudini. Poporul român este unul din popoarele lumii ce și-a înarmat brațul numai atunci cînd a trebuit să-și apere vatra străbună, pentru ea îngînîndu-si doinele și legănîndu-și speranțele întru libertate și dreptate, pentru ea, glorificîndu-si martirii, va trăi cu fruntea sus și în comunista eră.

Dobîndind justificări noi, izvorîte din noul statut social-economic al omului în societatea noastră de azi, patriotismul revoluționar socialist, simțămîntul adînc al iubirii de țară, singurul sentiment ce nu are sfîrșit, cum șoptea gura sfîntă a lui Bălcescu, reprezintă acum un îndemn major la muncă și responsabilitate, la perspicacitate, calm și gîndire elevată. Dragostea pentru patrie reprezintă acum imboldul interior al implicării active în opera construcției cu orice sacrificii a unui stat puternic, respectat și demn, iubitor de pace și justiție social-politică, înseamnă înțelegerea superioară a condiției fiecăruia de părtaș activ la înfăptuirea necesarelor și mărețelor programe stabilite de partid. Patriotismul socialist revoluționar reprezintă un nesecat izvor de încredere în faptele proprii, dorința neostenită de a depăși orice greutăți pe drumul încă nestrăbătut. Așa cum sublinia tovarășul Nicolae Ceaușescu, cel ce-și iubește și-și respectă patria mamă, ființa sacră ce ne-au lăsat-o pentru totdeauna strămoșii, este un luptător ce nu se dă la o parte în fața greutăților, care nu se teme și nu se plînge de acestea, ci pune umărul pentru înlăturarea lor, caută rezolvări optime problemelor ce se ivesc, profund convins că toate pot fi soluționate corespunzător prin investiție pasionată de gîndire și voință superioară, prin inițiativă creatoare, prin modestie și eforturi eficiente în orice domeniu de activitate.

Luînd permanent în considerație asemenea trăsături ce definesc în esență patriotismul socialist revoluționar, partidul nostru acordă o atenție primordială activității politico-educative menite să contribuie la transformarea lor în componente definitorii ale profilului moral al omului nou, în simțăminte și convingeri apte să înrîurească activitatea de zi cu zi a fiecăruia și a tuturor. „În întreaga activitate politico-educativă de formare a omului nou, sublinia tovarășul Nicolae Ceaușescu la Congresul al XIII-lea, trebuie să punem pe prim plan dezvoltarea patriotismului revoluționar socialist, a dragostei față de patrie, a răspunderii și atașamentului față de popor, față de cuceririle sale revoluționare, a hotărîrii de a lupta și munci pentru făurirea socialismului și comunismului, pentru ridicarea continuă a bunăstării materiale și spirituale a poporului, pentru apărarea cuceririlor revoluționare, a independenței și suveranității României".

Aceste aprecieri generează sentimente de respect pentru istoria zbuciumată a unui popor greu încercat, dar nicicînd îngenuncheat în robie străină, sentimente de mîndrie pentru apartenența la un popor apreciat și respectat de umanitatea întreagă, hotărîrea fermă de a prelua torța înaintașilor și a o purta cu cinste prin anii ce vin, asigurînd necontenita înălțare a patriei în cinste, măreție, demnitate și libertate. Măsura supremă a patriotismului revoluționar socialist o dau faptele, munca fiecăruia, participarea efectivă la viața socială, implicarea adîncă la efortul general de a transpune în practică linia strategică a partidului, pentru îmbogățirea patrimoniului material și spiritual, prețuirea literaturii, limbii, tradițiilor și creațiilor de valoare ale poporului, chezășie a noi realizări de prestigiu.

Îmbinarea intereselor individuale cu cele obștești este o necesitate superioară deoarece, așa cum frumos spunea marele Nicolae Iorga, creatorii nu sînt niște sihaștri retrași iremediabil de lume, ci ei aparțin indestructibil societății și spre societate sînt călăuzite, mai presus de orice, gîndurile și visurile acelora ce s-au deprins a străbate căile de ispită ale cunoașterii și sensibilității umane. Umanismul și patriotismul contemporan îmbogățesc, prin actul de cultură și înfrumusețează, în același timp, viața spirituală a tuturor, viața însăși tot mai conștientă în mersul ei fără oprire.

Iuliu MOLDOVEANU

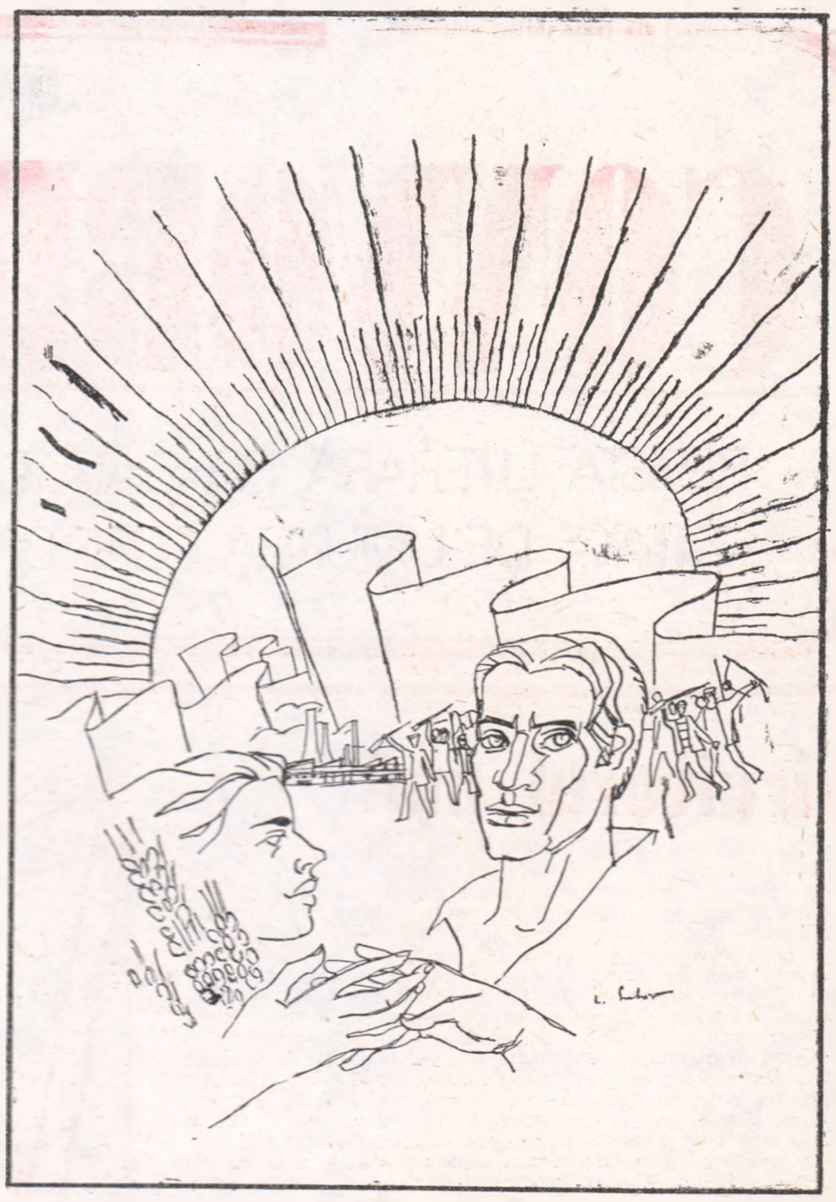

Grafică de Liviu SUHAR : „Aniversare"

„iași — oraș al marilor destine"

Existența Iașilor a suit de mult în înaltul legendei. Atîtea și atîtea alese fapte de viețuire românească s-au petrecut înlăuntrul corolei de nufăr a colinelor sale. Această așezare românească, mereu greu încercată de-a lungul istoriei, a împrimăvărat de fiecare dată, înflorind cu o vigoare nouă, proaspătă. Istoria se revarsă pur și simplu în durata Iașilor, oraș devenit cetate de scaun în timpul celei de a doua domnii a lui Vodă Lăpușneanu, 1564—1568. Multe și inspirate sintagme despre acest oraș s-au ivit din dorința de a surprinde aerul inconfundabil al cetății, de a reliefa rolul covîrșitor al Iașilor în viața poporului nostru. Cetatea moldavă este locul unde au germinat mari idei, mari idealuri și de unde a pulsat și pulsează, tumultuos și liric totodată, simțirea românească. S-a spus și s-a scris despre Iași că este un oraș al marilor iubiri, al marilor zidiri. O nouă carte despre Iași, ieșită nu demult din tiparniță, albumul tipărit de Editura Meridiane, realizat de Gheorghe T. Zaharia, Ion Arhip, Aurel Karețchi, Liviu Rusu, Dumitru Văcariu, adaugă acestor sintagme cu putere de pecete pe aceea de „Iași — oraș al marilor destine". Este o trimitere mai puțin metaforică, mai directă, ce pune în lumină însă intenția programatică a autorilor de a evidenția această dimensiune fundamentală, definitorie pentru întreaga existență a Iașilor. În creuzetul istoriei sale au ars metale rare si din arderea lor au rezultat multe din marile destine românești. Nu este moment al istoriei românești care să nu aibă atingere cu istoria Iașilor, multe din treptele ascensiunii noastre ca neam, ca națiune, au început de aici a fi urcate.

Cuvîntul înainte al albumului, semnat de Dr. Leonard Constantin, subliniază pătrunzător că Iașul, oraș unic, a fost, este și va rămîne mereu „suflet în sufletul neamului". „Este destul să te gîndești că aici călcăm pe urmele lui Ștefan cel Mare, Mihai Viteazul, Alexandru Ioan Cuza și Kogălniceanu, că trecem pragurile caselor lui Eminescu, Creangă, Sadoveanu, că mereu îi regăsim pe Asachi, Philippide, Poni, Cernătescu, Procopiu, Racoviță, Hulubei... Trecînd, de pildă, pe Sărărie intrăm nu doar pe o stradă pitorească, ci pe la socialiștii „Contemporanului", acei vizionari deschizători de drumuri, pe la sedii de întruniri din ilegalitate, retrăind lupta unui trecut înflăcărat, trecut pe care trebuie să-l simțim cît mai aproape pentru a ști unde mergem. Iașul are acea mare virtute de a ne ajuta ca în mărețul său prezent să vedem și prestigiosul său trecut. Cetatea moldavă s-a aflat, prin strădania oamenilor săi minunați, a întregii sale suflări, mereu în miezul fierbinte al istoriei noastre, al bătăliilor pentru afirmarea ființei noastre naționale, devenind o vatră a istoriei românești".

Vatră a istoriei românești, oraș al marilor destine. Paginile de prezentare, succinte, dar elocvente, ca și numeroasele fotografii, multe dintre ele de o indiscutabilă valoare artistică, fotografii grupate în opt secțiuni, rînduite cronologic, acoperind deci etape distincte din istoria orașului, se constituie într-o frescă a Iașilor de ieri, de azi, dintotdeauna. O frescă din care se disting cu claritate marile destine ce însuflețesc timpuri revolute și prezentul. De la măiastra cultură Cucuteni la Evul aprins al contemporaneității acesta este arcul de timp pe care caută să-l acopere autorii acestei noi cărți despre Iași. Secțiunile acestea sînt grăitoare prin înseși titlurile lor: „Între legendă și vestigii milenare", «Rămîneți în umbră sfîntă, Basarabi și voi Mușatini», „Străveche cetate de istorie și cultură românească", «Văd poeți ce-au scris o limbă ca un fagure de miere», « Hai să dăm mînă cu mînă», «Tot mai citesc măiastra-ți carte», „Simbol al rezistenței și renașterii" «Trăim în miezul unui ev aprins». Aceste titluri înfățișează momentele de relief ale existenței Iașilor, momente în care mari destine și-au pus sigiliul de neșters peste vîrstele istoriei românești. Pentru a le caracteriza, autorii, dintr-o remarcabilă discreție, au apelat la tezaurul de gîndire, la acele fraze memorabile, cu scăpărare de efigie pe care cărturari români și străini le-au rostit despre Iași. Se alcătuiește astfel o imagine amplă și vie a Iașilor dintotdeauna, oraș pe care îl regăsim prin ceea ce are esențial în existența sa glorioasă. Demersul celor care au avut inițiativa tipăririi albumului „Iași, oraș al marilor destine", editat în limba română și în limbile franceză, spaniolă și o a doua versiune în engleză, germană, rusă, se dovedește binevenit. Albumul reprezintă un reper necesar în cunoașterea Iașilor, datorie sacră a fiecăruia dintre noi românii, cum sublinia patetic Nicolae Iorga în cuvinte ce și-au păstrat și astăzi neștirbită actualitatea. „Sînt români care nu au fost niciodată la Iași, deși n-ar trebui să fie niciunul, căci cine n-a fost aici nu poate să nu străbată cu înțelegere foile celor mai frumoase cronici, nu se poate pătrunde după cuviință de spiritul trecutului nostru care trăiește în acest loc mai viu și mai bogat decît oriunde aiurea... În conștiința lui națională ar fi o lipsă, dacă el n-ar fi văzut orașul care a fost și-și zice încă azi, cu mîndrie, Capitala Moldovei".

Grigore ILISEI

viața noastră

Dezbatere ideologică

În sala senatului Universității „Al. I. Cuza" a avut loc dezbaterea ideologică trimestrială a membrilor filialelor ieșene ale uniunilor de creație, pe tema: „Dezvoltarea economico-socială a județului Iași, în anul 1986. Implicarea creatorilor în viața spirituală a Iașului". Dezbaterea a fost condusă de tovarășul Leonard Constantin, prim secretar al Comitetului județean de partid Iași, președintele Comitetului executiv al Consiliului popular al județului Iași.

În intervențiile lor, participanții, mulțumind pentru condițiile propice oferite creației spirituale, s-au angajat să-și pună în valoare întreaga energie și talentul lor în scopul oglindirii mai cuprinzătoare și profunde a realităților Iașului contemporan, al formării omului nou, cu o înaltă conștiință revoluționară și patriotică.

Centenarul Topîrceanu

Oaspeți de seamă, invitați de onoare ai manifestărilor prilejuite de Centenarul nașterii lui Topîrceanu au dat întreaga măsură cuvenită unui eveniment spiritual de interes național și internațional, Centenarul Topîrceanu prevăzut în programul de aniversări U.N.E.S.C.O. S-au aflat la Iași, pentru a contribui la manifestările organizate Dumitru Radu Popescu, președintele Uniunii scriitorilor, Constantin Chiriță, vicepreședintele Uniunii scriitorilor, Ioan Alexandru și alți scriitori de prestigiu din alte localități. În cadrul unui program de acțiuni, ce s-au desfășurat timp de trei zile, au mai evocat personalitatea lui Topîrceanu: Mircea Radu Iacoban, secretarul Asociației scriitorilor din Iași, Corneliu Sturzu, redactor șef al revistei „Convorbiri literare", Andi Andrieș, directorul editurii „Junimea", Constantin Ciopraga, Nicolae Țațomir, Gavril Istrate, Aurel Leon, Liviu Savel Sadoveanu, Ioanid Romanescu, Daniel Dimitriu, Al. Dobrescu, G. Pruteanu, Horia Zilieru.

•

În cinstea gloriosului jubileu, aniversarea a 65 de ani de la făurirea P.C.R., la întrunirile ce au marcat încheierea „Lunii cărții la sate" au rostit alocuțiuni și au citit din creațiile lor Andi Andrieș (Cucuteni), Virgil Cuțitaru și Vasile Constantinescu (Tg. Frumos), Grigore Ilisei, Emilian Marcu (Hîrlău). ■ Aurel Leon a vorbit la vernisajele expozițiilor de grafică și pictură semnate de Aurel Dascălu și Constantin Radinschi. ■ Comisia de femei de la Institutul Politehnic „Gh. Asachi" a organizat la Clubul „Femina" de la Casa Universitarilor o seară de muzică și poezie la realizarea căreia au participat și Grigore Ilisei, Vasile Constantinescu, Paul Balahur, Viorica Ana Cozan ■ La manifestarea intitulată „Mărțișor de cuget românesc" au participat Cezar Ivănescu, Lucian Vasiliu, Gloria Lăcătușu. ■ La sediul Centrului de îndrumare a creației populare și a mișcării artistice de masă, în cadrul unei ședințe a cenaclului „Ion Creangă" criticul Ioan Holban a prezentat volumul de debut „Marii anonimi" de Bianca Marcovici. ■ În perioada 18—24 martie s-au desfășurat și în județul Iași, în organizarea Comitetului județean pentru cultură și educație socialistă, „Zilele cărții pentru tineret", desfășurate la Casa de cultură a științei și tehnicii pentru tineret, Centrul de librării, Centrul teritorial de calcul electronic, Casa tineretului, diferite licee și biblioteci orășenești din Pașcani și Tg. Frumos, aducîndu-și contribuția Corneliu Sturzu, Virgil Cuțitaru, Gavril Istrate, Lucian Vasiliu, Dumitru Vacariu, Angela Traian, Dorian Obreja, Radu Andriescu, Ion Dumbravă, Ada Fărtăiș, Gheorghe Drăgan. ■ În ziua de 21 februarie Mihai Drăgan s-a întîlnit cu profesori de limba română din Fălticeni și a conferențiat despre „Personalitatea lui G. Ibrăileanu". S-a întîlnit de asemenea cu elevi ai Liceului „N. Gane", cărora le-a vorbit despre modalități de lectură a poeziei lui Eminescu. ■ Institutul de medicină și farmacie, Casa municipală de cultură și Centrul de librării au organizat dezbaterea intitulată „Iașul orașul studenției noastre". A participat Grigore Ilisei. ■ La întreprinderea mecanică „Nicolina", în organizarea Consiliului educației politice și culturii socialiste a municipiului Iași și a Muzeului de literatură al Moldovei, a avut loc o interesantă activitate culturală sub genericul „Personalități culturale ieșene în context național: Mihai Eminescu și Ion Creangă". Și-au dat concursul Aurel Leon și Constantin Parascan. ■ La șezătoarea literară a elevilor Liceului pedagogic „V. Lupu" din Iași au prezentat ultimele apariții editoriale Corneliu Sturzu, Virgil Cuțitaru, Ilie Dodea și Gloria Lăcătușu.

65 DE ANI DE LA FĂURIREA P.C.R.

cu poporul, pentru popor

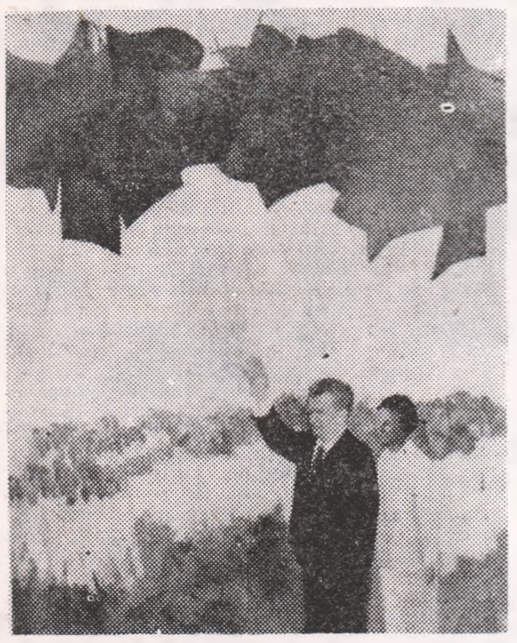

„Sub flamurile biruinței“ (Din expoziția „Omagiu“ a studenților secției de artă plastică a Conservatorului ieșean)

De-a lungul mileniilor, ca o expresie firească a nivelului atins de dezvoltarea economico-socială a civilizației românești în diferitele etape istorice, a înflorit pe pămîntul nostru o artă viguroasă izvorîtă din înseși idealurile, aspirațiile și năzuințele maselor largi populare.

Așa cum sublinia secretarul general al partidului, „un rol primordial în supraviețuirea și dezvoltarea neîntreruptă a poporului nostru pe multiple planuri au avut conservarea și îmbogățirea limbii, precum și creația artistică populară care a cizelat virtuțile poporului, tradițiile înaintate și obiceiurile sale, i-au lărgit permanent orizontul de cultură“. Tocmai pe această forță creatoare s-au putut dezvolta în veacurile trecute o literatură și o artă care au exprimat și exprimă dragostea pentru frumos, spiritul umanist, năzuința de a da o expresie cît mai înaltă valorilor morale ale omului.

Ceea ce dealtfel caracterizează creația spirituală românească din fiecare etapă istorică este profundul ei patriotism, legătura sa indestructibilă cu lupta și năzuințele celor mai înaintate forțe sociale și politice ale vremii, promovarea cu consecvență a idealurilor de dreptate națională și socială.

Meritul istoric de a duce mai departe opera înaintașilor a revenit Partidului Comunist Român de la a cărui făurire se împlinesc 65 de ani. În complexa activitate desfășurată în rîndurile clasei muncitoare, ale țărănimii și intelectualității, partidul nostru a numărat printre militanții săi de frunte și scriitori, artiști plastici, oameni de știință de mare autoritate. Ideile generoase promovate de partid își găseau astfel expresia într-o formă sau alta în creația acestora. Opera lor, îmbogățind patrimoniul de valori al culturii noastre, sădeau în conștiința maselor spiritul revoluționar, voința de a lupta pentru o lume mai dreaptă și mai bună, nădejdea în viitorul unei patrii libere și fericite. Articolele scrise de aceștia în publicațiile vremii conduse și îndrumate de către partid, militau pentru drepturi politice, împotriva fascizării țării, contribuiau la creșterea rezistenței maselor de oameni ai muncii de la orașe și sate în apărarea intereselor vitale ale națiunii noastre.

Actul insurecțional de la 23 August 1944 înfăptuit și condus de către partid, transformările revoluționare ce au avut loc în patria noastră în anii care au urmat Eliberării patriei, au găsit covîrșitoarea majoritate a scriitorilor și artiștilor noștri alături de forțele înaintate ale societății pentru edificarea noii orînduiri, orînduirea socialistă. În procesul complex de transformări revoluționare ce au avut loc sub conducerea partidului în industrie, agricultură, în viața socială, se punea totodată bazele unei culturi noi în care arta și literatura erau chemate să contribuie la conștientizarea maselor largi populare, la mobilizarea acestora în lupta pentru făurirea unei societăți noi, mai drepte și mai bune. Nu întîmplător în acei ani de confruntări cu forțele reacționare cei mai reprezentativi intelectuali din țara noastră — oameni de știință, scriitori, artiști plastici, muzicieni — și-au consacrat forțele și talentul edificării noii culturi.

„Transformările revoluționare din perioada postbelică — sublinia tovarășul Nicolae Ceaușescu — au confruntat conștiința scriitorilor noștri cu mari și răscolitoare probleme legate de însuși destinul poporului nostru, au pus în fața creației literare sarcini cu totul noi. Este meritul marii majorități a scriitorilor din țara noastră că au înțeles aceste probleme, că au știut să răspundă prin operele lor comandamentelor fundamentale ale societății. Cei mai valoroși scriitori, poeți, critici, dramaturgi, s-au aflat alături de popor, au sprijinit din toate puterile grandioasa lui operă socială, au militat fără șovăire sub steagul partidului“.

Depășind greutățile inerente creării unei opere de o asemenea amploare, marii noștri scriitori printre care, la loc de cinste se numără Mihail Sadoveanu, Camil Petrescu, G. Călinescu, Tudor Vianu, Geo Bogza, Zaharia Stancu, Otilia Cazimir, G. Lesnea și mulți alți poeți, prozatori, critici și istorici literari și-au pus talentul și puterea de creație în slujba promovării unei literaturi care să însuflețească masele, să lumineze calea spre înfăptuirea marilor aspirații ale poporului nostru de bunăstare și progres. Prin scrierile lor pătrunse de patos revoluționar oameni ai condeiului ca Mihai Beniuc, Eugen Jebeleanu, Radu Boureanu, Laurențiu Fulga, Maria Banuș, A. E. Bakonsky, Marin Preda, Eugen Barbu, Constantin Chiriță, Horia Lovinescu, Aurel Baranga, Dan Deșliu, Ion Brad, Ion Istrati, Dumitru Ignea, Mihu Dragomir, la care se adaugă generația pe care astăzi istoricii literari o numesc „generația Nicolae Labiș“, s-au aplecat cu înțelegere și entuziasm asupra realităților acelei epoci. Chiar dacă o parte din scrierile apărute atunci nu au rezistat probei de foc a timpului, găsim și astăzi în ele sinceritatea creatorului, năzuința lui de a înțelege o realitate dinamică, în continuă transformare, strădania omului de artă de a contribui la mobilizarea maselor pentru înfăptuirea însuflețitoarelor obiective trasate de partid, de a fi folositor ridicării nivelului de cultură și civilizație a întregului popor.

Un moment hotărîtor în destinele culturii românești ca dealtfel în viața întregii noastre națiuni l-a reprezentat cel de al IX-lea Congres al P.C.R. În anii care au trecut de la istoricul eveniment țara noastră a cunoscut transformări fundamentale în toate sectoarele vieții economico-sociale. În această vastă operă de construcție a întregii societăți pe care o numim cu mîndrie „EPOCA CEAUȘESCU“ s-a modelat un om nou, cu un larg orizont de cunoștințe, participant activ și conștient la opera de edificare a societății socialiste multilateral dezvoltate. Creșterea necontenită a gradului de cultură și civilizație a întregului popor a constituit și constituie țelul suprem al întregii politici a partidului nostru. Este și firesc așadar, ca în acest proces complex de ridicare pe trepte tot mai înalte a conștiinței fiecăruia dintre noi, literatura să fie unul din factorii activi în formarea personalității omului de azi și de mîine, să-i înnobileze spiritul, să-i înfrumusețeze viața, să-i deschidă noi orizonturi de gîndire.

Scriitorul de azi nu este doar un simplu spectator „neutru“ la toate prefacerile revoluționare care au loc în întreaga țară, ci un participant activ la viața tumultuoasă care se desfășoară în uzine și fabrici, pe ogoare, în laboratoare, școli și facultăți. Cunoscînd în profunzime viața oamenilor, împărtășindu-le bucuriile și tristețile, visurile și aspirațiile ce îi animă, fiind, așa cum scria poetul, „suflet din sufletul neamului“, scriitorul reușește să devină el însuși un purtător al noului, să creeze opere în care fiecare cititor să se regăsească cu tot ce are el mai bun și mai nobil.

„Pentru a putea sluji aspirațiile și idealurile maselor, pentru a satisface cerințele spirituale ale omului muncii eliberat de exploatare — ne învață tovarășul Nicolae Ceaușescu — scriitorul trebuie să trăiască cu maximum de intensitate comandamentele supreme ale societății noastre de azi, să înțeleagă tendințele ei de dezvoltare, să se confunde cu dorințele și voința poporului în mijlocul căruia s-a născut și trăiește. Pentru a-și dedica opera oamenilor, scriitorul trebuie să știe ce dorește, la ce visează ei, care sînt interesele și idealurile lor, el trebuie să pătrundă adînc în conștiința maselor, să cunoască marile deplasări pe care le-a determinat în gîndirea și sensibilitatea lor socialismul“.

Aceste adevăruri axiomatice constituie însăși profesiunea de credință a fiecărui scriitor autentic, dornic ca prin opera pe care o făurește să îmbogățească patrimoniul de gîndire și simțire al poporului nostru, al întregii umanități.

Societatea noastră socialistă a creat cadrul material și instituțional necesar desfășurării muncii scriitorului încurajînd talentul și fantezia acestuia, posibilitatea de a fi exponentul unei arte cu adevărat novatoare. Înlăturînd tendințele de exclusivism și rigiditate fiecare poet sau prozator își poate manifesta astăzi în stilul său caracteristic individualitatea artistică, poate aspira la recunoașterea de către masele largi de cititori a strădaniilor sale.

Așa cum sublinia secretarul general al partidului nostru „Artiștii au datoria să lase scris urmașilor, peste veacuri, mărturii despre ceea ce au fost în stare să creeze constructorii socialismului, despre ceea ce au fost în stare să realizeze oamenii de litere și de artă de azi. Ei trebuie să se întreacă cu înaintașii, să făurească opere mai valoroase decît aceștia. Faptele mărețe săvîrșite de clasa noastră muncitoare, de țărănime, de intelectualitate, sub conducerea partidului, întruchipate în opere pot deveni un tezaur de valori care să contribuie la înarmarea spirituală, la mobilizarea întregului popor la marea operă de edificare a României socialiste“.

Un cadru de manifestare plenar în care se manifestă artiști de toate vîrstele, profesioniști și amatori, îl reprezintă Festivalul Național „Cîntarea României“. În edițiile care au avut loc pînă acum s-au afirmat zeci de poeți, prozatori, dramaturgi a căror operă a devenit cunoscută și apreciată de iubitorii de frumos din întreaga țară. Organizat la inițiativa și sub îndrumarea secretarului general al partidului, „Cîntarea României“ a devenit o prezență activă, dinamizatoare în întreaga noastră viață cultural-educativă stimulînd spiritul novator, gîndirea inspirată, talentul și energia a sute și sute de creatori. Această întrecere la baza căreia stau ideile generoase ale politicii profund umaniste ale partidului nostru își arată pe deplin roadele.

În amplul proces de afirmare tot mai pregnantă a literaturii noastre, un rol important revine criticii și esteticii literare. Semnalînd neajunsurile manifestate într-o anumită perioadă în acest domeniu secretarul general al partidului atrăgea pe bună dreptate atenția de a se promova consecvent „o analiză obiectivă, științifică a lucrărilor, mai ales a tendințelor sociale și filozofice..., precum și problemele teoretice de bază ale esteticii marxiste, ale realismului revoluționar în artă“.

Critica literară este chemată să analizeze cu principialitate opera scriitorilor noștri, să dezbată într-un spirit de colegialitate creația literară, să promoveze operele care prin mesajul și valoarea lor artistică exprimă idealul umanist al societății românești contemporane.

Contribuind la educarea estetică a maselor de cititori, critica literară are totodată menirea să formeze gustul public al acestora. Respingînd acele pseudocreații fără nici un fel de rezonanță în public, combătînd spiritul elitarist, falsa inovație, caracterizată dealtfel prin absența unor idei și aspirații umaniste, critica trebuie să devină tot mai mult o componentă autorizată a vieții noastre literare.

De aceea, nu de puține ori, referindu-se la îndatoririle criticii, secretarul general al partidului cerea slujitorilor ei fermitate și intransigență în combaterea unor tendințe retrograde, un spirit combativ, de pe pozițiile materialist-dialectice ale partidului nostru față de diverse „teorii“ mai mult ori mai puțin „novatoare“ venite de aiurea.

Partidul nostru a fost întotdeauna promotorul schimbului de valori spirituale cu toate națiunile de pe planeta noastră văzînd și în literatură un mijloc de apropiere și bună înțelegere între toți oamenii. Pornind de la acest imperativ major al lumii contemporane, România promovează cu consecvență schimbul de creații artistice, acestea reprezentînd un mijloc de apropiere între popoare, o contribuție de mare însemnătate la cauza apărării păcii în lume.

„Partidul și statul nostru — sublinia tovarășul Nicolae Ceaușescu — se pronunță pentru o largă colaborare cultural-artistică internațională, pentru un intens schimb de valori spirituale între popoare, care să contribuie la mai buna cunoaștere reciprocă și apropierea între națiuni, la întărirea încrederii și prieteniei între ele. Scriitorii din țara noastră trebuie să desfășoare largi contacte cu creatorii de artă progresiști din toate țările, participînd activ la viața culturală internațională, la circulația valorilor artistice autentice, înaintate, cu caracter profund umanist, care servesc omului, prieteniei dintre popoare, cauzei destinderii și păcii“.

În acest an, proclamat drept Anul Internațional al Păcii, glasul scriitorilor din țara noastră trebuie să devină și mai puternic și mai convingător în apărarea dreptului legitim al fiecărui locuitor de pe planeta noastră, dreptul la viață, libertate și fericire.

Sergiu NEGURĂ

fîntîni

Pe margini de drum, între case și pomi,
am deprins din vechimi a săpa fîntîni.
Măsurînd timpul însetării, cumpăna vremii
scoate ciuturi de cer
cu care întreținem arșița dragostei.
Clătind în ciuturi neîncepute obrazul,
lăsăm în apă gîndul curat...
De-o vărsăm în grădinile zării,
rădăcinile o sorb însetat,
desfrunzind corolele sufletului
precum toamna brumele ard
cîmpiile, viile.

Logodim adîncul adînc
cu soarele necuprins,
trudim din vechimi la săpat fîntîni,
pe margini de drum, între case și pomi.

Ion PUHA

omagiu

Energia inepuizabilă a visului
realelor din cărbuni nestinși
de tumultuoasele timpului ape,
opunînd presiunii întunericului
puterea invincibilă a luminii.

Întruchiparea adevărului revoluției,
inima ei, din inima poporului,
suflet din sufletul nemuritor al lui,
creier proiectînd munți de lumină.

Forță conducătoare armonios revărsată
în sufletele noastre ce cresc
și la rîndul lor, multiplicat o revarsă
într-o unică euritmie transformatoare,
frumoasă și măiastră ca verbul românesc.

Radu FELECAN

partid

Partid, ziua de ieri, ziua de azi, ziua
de mîine —
Incandescentul astru în pieptul de granit
Rotundă stea născută să-nlumine
Un vis curat în inimi dăltuit.

Șaizecișicinci de ani tu porți în trup,
Ca o ființă vie pusă în mișcare ;
Ești crezul celor care te-au născut,
Ești conștiința noastră viitoare.

Partid ziua de ieri, de astăzi și de mîine —
Ființă din ființa unui neam
Ai înflorit în plină primăvară
Cu bucuria florilor din ram.

Lumină porți în trup întru zidire,
Tu, călăuza noastră spre veac nou,
Memoria acestei țări te-alege mire
Și ești cel mai de seamă-al ei erou.

Partid, ziua de ieri, de astăzi și de mîine —
Focar al unui astru atîta de incandescent
Rotundă stea, ești nașterea ce vine,
Ești idealul nostru permanent.

discurs pentru pace și iubire

Iubito, este timpul să credem într-o floare,
Să cultivăm pe stradă răsaduri mari de crini,
Să nu mai sune noaptea bătăi în trotuare,
Să nu mai dea onorul recruții fără mîini.

Să ne vorbească-n taină memoria rebelă
Despre-un trecut pe care nu-l vrem la indigo,
Copii cu masca morții nu crească pe turelă :
Să ascultăm, iubito, un rock sau un tango.

E timpul să deschidem fereastra cu auzul,
E vremea logodirii în floarea de copil
Să n-auzim cum urlă printre atomi obuzul,
Nu ne serviți la masă mari porții de trotil.

Pe trotuare încă recruții mai mărșează
Cu masca pe figură cîntînd un requem ;
E timpul de iubire, o floare guvernează,
Poemul de lumină ne este blînd îndemn.

Nu condamnați pămîntul, anapoda, la moarte !
E timp pentru iubire acum cît nu-i tîrziu,
Nu ne mai intre-n case scheletele uitate
Prin vreo tranșee-aiurea, prin vre-un uitat
pustiu.

Pe trotuare încă răniții vînd ziare
Tot invocînd o pace în veacul douăzeci
Ideea morții fie închisă în sertare
Memoria lor este un pod să poți să treci.

Iubito, este vremea să credem într-o floare,
Să credem și să cerem pentru planetă pace,
Să nu mai sune noaptea bătăi în trotuare
Copiii lumii poată, toți, liberi să se joace.

Cohorte mari de fluturi să lumineze strada,
Acum cît mai e vreme, să facem jurămînt :
Nu fie-n joc planeta, nu fie ea aleasa
Incendiului atomic. Vrem pace pe pămînt !

ordin de zi

Măcar acum la sfîrșit de mileniu să fie
Printr-un ordin de zi planeta lăsată la vatră,
Nu prin conferințe și semnături pe-o hîrtie
Faceți, cu adevărat, planeta să fie dezamorsată.

Fantome de tancuri să umple exilul.
Din memoria marilor mutilați de război,
Planeta nu-și trăiască acuma declinul !
Trăiască planeta, doar așa trăi-vom și noi.

Să fie deci pace pe-ntreaga planetă,
Dezamorsați pămîntul cît se mai poate, acum.
Printr-un ordin de zi fie-vă fapta concretă,
Fantome de tancuri să se piardă pe drum.

Lăsați, cît se poate, planeta la vatră,
Uniformele militare nu ne țin azi de cald,
Mutilați de război mai așteaptă în poartă,
Telegrame de doliu în mîinile mamelor
încă mai ard.

Cu pruncii în brațe, nu mai alerge pe stradă
Mame în disperare să îi apere de-acest chin,
Să le apere viața. Fie ca ei să nu vadă,
Să nu simtă acel tragic destin.

Măcar acum la sfîrșit de mileniu să fie
Planeta lăsată la vatră printr-un ordin de zi,
Sfîrșească odată această grea nebunie,
În pace planeta noi vrem a o ști.

Emilian MARCU

65 DE ANI DE LA FĂURIREA P.C.R.

tradiții ale literaturii militante

Ideologia literară, sincronizată cu spiritul unei epoci și provenind din atitudini constante ale scriitorilor , este ea însăși o formă a ideologiei în general. Acest fapt se observă mai clar, indiferent de epocă, dar mai ales în veacul nostru, cu mari contradicții ideologice, în planul literaturii angajate. Nu se poate nega diversitatea formulelor artistice, necesitatea lor în actul de creație, ca act al libertății de opțiune în ordinea conținutului de idei, a viziunii dar și a tehnicii creatoare. Dar tot așa, nu e de respins o anumită solidaritate, chiar unitate de idei în ce privește conținuturile umane, social-politice și psihologice care aderă la formele esteticului, devenind astfel literatură. Indiferent de structurile specifice unui grup de opere literare din domeniul prozei, să zicem, există, măcar în punctul lor de plecare, un teritoriu comun, de ordin tematic, dar și în ce privește filozofia scriitorilor sau cea a personajelor lor.

Există, adică, niște invarianți ideologico-morali ai operei care dictează pînă la un punct și sistemul de organizare a imaginii, de dispunere a accentelor și chiar de direcționare a intrigii. In literatura de inspirație socială, de pildă, sensurile ideologiei care o nutrește sînt repetabile, de vreme ce ele fac corp comun cu mișcarea intimă a umanului, cu stările specifice ale personajelor. Pentru un erou revoluționar nimic nu e mai prețios decît un ideal pentru care se jertfește în ordinea social-morală ; ideile sale de alt ordin, mai mult chiar, trăirile lui din zona superioară a conștiinței se supun, într-un sistem coerent, tocmai acestui ideal, îl luminează din toate perspectivele, îl justifică și-i dau relief. Un erou ca Gelu Ruscanu al lui Camil Petrescu respiră prin toată ființa ideea de dreptate absolută, de justiție deplină în ordinea socială, trăind numai pentru această cauză. Spiritul său e incendiat de această idee care e atît de a lui pentru că el are forța de a și-o asuma, de a se consuma pe sine pentru înfăptuirea necondiționată a ei.

Sensul literaturii de inspirație socială devine pentru epoca interbelică atît de viu, de familiar, încît putem vorbi de o tradiție temeinică a militantismului literaturii de azi. Cine sondează periodicele de orientare democratică ale deceniilor trei-patru observă direcționarea lor spre forme politice și culturale organizate pe un front larg în sensul afirmării unor idei de vădită perspectivă. Erau anii unor tensiuni și polemici ideologice și etice fără precedent, angajînd, pe spații foarte largi, factorii socio-politici de natură să definească într-un fel sau altul o epocă de mare fertilitate culturală.

Dimensiunea militantă a literaturii se afirmă acum în relație foarte strînsă cu mișcări și curente care marcau epoca în totalitate. În jurul publicațiilor conduse sau influențate de către Partidul Comunist se grupează o seamă de scriitori angajați pe frontul ideologiei marxiste sau în genere al ideilor generoase. Se instituie astfel, prin concertarea acestor voci, a formelor și viziunilor ce le caracterizează, o nouă tradiție, cea a luptei pentru afirmarea idealurilor sociale ale proletariatului. Era vorba, desigur, de o nouă etapă a acestor mișcări militante, cînd, după constituirea P.C.R., se punea problema coordonării eforturilor prin angajamentul politic, în vederea subminării structurilor socio-politice dominante.

În plan literar, periodicele de stînga inserează scrieri ce formează un adevărat ferment al ideilor prețioase, o tribună literară și critică aliniată în planul suprastructural al înnoirilor. Seria lor e deschisă de prima publicație condusă direct de Partid, mai puțin literară, „Cultura proletară", care prin obiectivele ei amintește, la un nivel mai modest, de „Contemporanul", trădînd însă ezitări programatice și unele simplificări ale sensului militant al literaturii. Pivotul acestui angajament social al literaturii îl schițează revistele lui Al. Sahia, „Bluze albastre" și „Veac nou", care semnează un rodnic început de drum, continuat, într-un și mai aspru regim polițienesc, de grupul animat al tinerilor de la revista ieșeană „Manifest".

„Literatura activistă — se scria în programul uneia dintre acestea — literatura critică, literatura proletară, își face la noi, prin «Bluze albastre», primii pași". Revistele cu înclinații ideologice de stînga, precum „Cuvîntul liber", „Reporter" (în ultimele lor serii), „Era nouă", „Umanitatea", dar. și altele de cuprinderi mai ample ca „Viața românească" și „Însemnări ieșene", ca reacție față de abuzurile ideologiilor de dreapta, față de valul politicii iraționale, anticulturale, a fascismului, își formulează, fiecare, un program specific care, însă, dincolo de diferențele inerente, aveau ca notă comună, lupta pentru apărarea valorilor spirituale și pentru afirmarea unei literaturi cu note militante. „Cuvîntul liber", de pildă, revistă politică și literară, grupînd numeroși intelectuali de stînga ca Tudor Teodorescu-Braniște, E. Jebeleanu, Al. Sahia, Geo Bogza, M.R. Paraschivescu ș.a., revendică „lupta dusă în numele rațiunii și în slujba adevărului", pentru a face „rînduială în cumplita debandadă generală" ; pentru „Reporter" important era, mai întîi, ca „libertatea adevărului scris să nu fie o legendă mitică", iar „Era nouă" țintea să trateze „pe baza largă a materialismului dialectic, problemele ideologice ale vremii noastre".

Dimitrie GAVRILEAN : „Vestitorii"

Dintre militanții cei mai patetici și mai consecvenți, Al. Sahia și N.D. Cocea, scriitori și gazetari febrili, fac din publicațiile pe care le conduc sau la care numai colaborează („Bluze albastre", „Veac nou", „Facla", „Cuvîntul liber", „Reporter", „Era nouă"), tribune ale scriitorului comunist, contribuind substanțial la consolidarea publică a ideilor progresiste. Cum literatura pentru muncitorii și umilii dezarmați era o noutate de proporții în deceniul al IV-lea, Sahia și Geo Bogza se înscriu în acest spațiu cultivînd cu ardență specia novatoare a reportajului. Cel din urmă, prin evocarea lumii dezolante a tăbăcarilor și petroliștilor apoi a minerilor își întărește „statutul" imbatabil de fondator al reportajului literar românesc.

Literatura, în aceste forme ca și în altele, se conjugă strîns cu politicul, devenind o adevărată armă de șoc în sprijinul celor necăjiți. Reportajului i se adaugă alte forme publicistico-literare cu efect percutant, ca pamfletul, ancheta, corespondența, articolul critic. Semn al prezenței în actualitatea imediată a scriitorului. Remarcabil este faptul că unele reportaje consemnînd riguros, dar și avintat, stări de lucruri alarmante ale muncitorimii aparțin, de pildă la „Manifest", unor lideri comuniști cum a fost Lucrețiu Pătrășcanu (**Buhuși, cetatea celor 4 500** sau **Letea, fabrică de aur**), iar în alte pagini sau chiar în rubrici speciale se inserează reportaje primite direct de la muncitori din întreprinderi. In aceeași revistă un George Lesnea, Eusebiu Camilar, Al. Voitinovici, Ion Th. Ilea, și alții, se remarcă, chiar dacă nu și prin cote artistice superioare, prin poezii cu conținut militant, protestatar, în sensul descrierii stărilor aberante, dar și al vibrației indignate a autorilor, cît și al îndemnului implicit sau manifest la solidaritate a celor mulți. Poeți angajați ca Virgil Teodorescu, Miron Radu Paraschivescu, Gherasim Luca, Gellu Naum, trecuți, asemenea unui Aragon și Eluard, de la avangardism la poezia angajată, cît și alții ca Emil Isac, Cicerone Theodorescu, Radu Boureanu, D. Corbea se disting prin tensiunea la o lirică de inspirație socială, cu vii implicații ale ideilor de stînga.

In planul ideologiei critice aceste publicații sînt încă și mai penetrante, mai vii datorită concertării ideilor ce privesc conținuturile specifice ale literaturii militante, sensul și scopul perfect angajat al acesteia. Începînd cu programele și continuînd cu rubricile critice, mai ales periodicele „Cuvîntul liber", „Reporter" și „Manifest", reviste cu conținut politic, artistic și literar, excelează prin consecvența în apărarea ideilor generoase ale spiritului contemporan. De asemenea, prin afirmarea unei poziții categorice față de „anarhia de dreapta" și mai ales de „rinocerita" fascistă ce tindea să infesteze întregul angrenaj al culturii adevărate. Revista „Manifest" se voia — și a fost — „o serioasă tribună de luptă împotriva fascismului", ca de altfel și „Cuvîntul liber" și „Însemnări ieșene" și, într-o măsură însemnată, toate publicațiile de stînga. În plan literar, atenția se îndreaptă în special către literatura cu tematică socială, cu pronunțat conținut satiric, și în genere cu implicații largi ale militantismului scriitoricesc.

Ideologia scriitorilor este în prim planul atenției, demersurile unui Panait Istrati, de pildă, cu derutante schimbări de atitudine, fiind frecvent comentate de pe poziții inflexibile. La fel, ideologia de dreapta, a „Gîndirii", și a publicațiilor satelit, este obiectivul unor intervenții susținute ale multor critici și eseiști. Se pleda aprins pentru **Libertatea de creație** și pentru caracterul prospectiv al artei (M.R. Paraschivescu), pentru poezia ca „deșteptător de conștiințe" (E. Jebeleanu), la „Cuvîntul liber" ; Al. Sahia aduce lumini în problema relației **Lenin și literatura proletariană**, la „Facla", iar S. Iosifescu recunoaște **Arta în slujba păcii**, la „Reporter". Alți critici și eseiști ca George Ivașcu, M. Sebastian, Al. Philippide, F. Aderca ș.a. afirmă literatura adevărată, cu vie angajare socială și etică.

Cu totul semnificativ este faptul că dintre scriitorii străini cei mai frecvent invocați, comentați și apreciați sînt cei a căror literatură respiră o vădită tentă socială, o prezență militantă. La loc de frunte se află romancierii francezi R. Rolland, André Gide, H. Barbusse și cu deosebire A. Malraux recunoscut cu adevărat ca unul dintre cei mai proeminenți romancieri ai momentului. El cultivă, cum nota G. Ivașcu în revista „Manifest" (nr. 6, 1935), „noul crez de viață al omenirii, care se îndreaptă astăzi spre alte orizonturi, mai proprii progresului ei" și de aceea datorită, desigur și talentului excepțional, este „scriitorul lumii". Reacție la mișcarea dreptei este și atitudinea foarte favorabilă față de scriitorii în emigrație, cei germani și spanioli, izgoniți de fascism, între care frații Mann, Stefan Zweig, Rafael Alberti, apoi față de cei cu vii note de angajament social, ca Iohannes Becher, Ernst Toller ș.a. Un spațiu privilegiat în simpatia scriitorilor de stînga îl ocupă evident scriitorii sovietici, frecvent traduși. Între ei, un Ilya Ehrenburg, „autorul celor mai citite cărți din Europa", cum se scrie în „Manifest", apoi Maiakovski, Gorki, Esenin, Șolohov, Blok, Gladkov ș.a.

In pofida unor exagerări simplificatoare, a unor rigidități dogmatice care au făcut să se neglijeze uneori, sau oricum să se diminueze rolul artei în campaniile militantiste, publicațiile de stînga de acum cinci-șase decenii, cu ecou larg în cultura și literatura interbelică, aduc o contribuție remarcabilă atît în apărarea valorilor spirituale ale trecutului, cît și, mai ales, în afirmarea unor valori și a unor idei de vădită actualitate privind sensul angajant al literaturii.

Ion APETROAIE

contactul cu viața

Vorbind despre **Romanul și viața modernă** (1932), G. Călinescu intuia cu o oră mai devreme direcțiile lui de dezvoltare, punea cu claritate în evidență necesitatea ca romancierul să ia nemijlocit contact cu viața, să contemple experiența, faptele, și să le ridice la nivelul de artă narativă superioară. A proiecta ziua în eternitate — iată destinul romanului românesc modern. Intuițiile lui G. Călinescu mi se par și astăzi extraordinar de autentice, în acord cu realitatea, propunînd un adevărat program : „Ceea ce lipsește romanului românesc în genere, chiar cînd aduce însușiri remarcabile de stil și culoare, este contactul cu viața. S-ar părea că scriitorul român nu-și trăiește viața, și în cele mai multe cazuri chiar așa și este. Romancierul nostru este un literat, un meșteșugar care ia o temă, cum ia fierarul un fier, o înroșește, o bate, o răsucește, îi dă în sfîrșit o formă regulată, dar metalul cu care lucrează e o substanță inadecvată obiectului pe care-l face, așa că totul rămîne cu valoarea unui exercițiu abstract. Asemeni bomboanelor trucate cu vată sau usturoi, romanul românesc mai recent este dulce pe dinafară și insipid la fund. Povestea publicului needucat să înțeleagă scrisul subțire este poveste...

Toți marii romancieri occidentali au trăit din actualitatea senzațională și singura deosebire dintre literatura bună și cea rea este o măsură de artă. Iar cînd zic artă în roman nu mă gîndesc în primul rînd la stil, ci la talentul de a stîrni contemplația în jurul faptului, de a proiecta ziua în eternitate, ridicînd-o la valoarea unui amplu simbol".

Romanul s-a deschis ca niciodată contactului cu viața, cu trăitul, s-a sincronizat tot mai mult cu memoria lor existențială, și-a redescoperit temele nu în false conflicte, nu în artificial, ci în istorie, în concret, în fapte. Literatura romanescă a devenit un teritoriu al contactului cu realitatea socială. Mai întîi de toate romancierul și-a dobîndit o altă perspectivă asupra condiției și artei sale : scoasă nu dintr-un șir solemn și inflexibil de abstracții, ci dintr-o experiență de viață trăită. Totul este gîndit în relație cu o vădită intenție de a înnoi mijloacele de comunicare, de a construi durabil, de a da materiei epice o nouă viață, de a-i acorda un statut real personajelor, de a fixa în timp chipul epocii. Marin Preda și-a recunoscut în experiența proprie fondul, ideile, valoarea romanelor, creației : „Eu nu mă gîndesc niciodată decît la ceea ce am cunoscut și la ceea ce am trăit direct. Consider că numai asta are valoare. Ceea ce au trăit alții are valoare numai pentru ei. Nu mă gîndesc decît la tatăl meu și la felul cum și-a sfîrșit viața, în zilele noastre. După el, pentru mine nu mai e nimic. Dacă după el urmează, în lumea lui, o tragedie sau o tragicomedie, asta este o întrebare la care trebuie să răspundă alții, cei care au trăit acest după la fața locului, acolo unde există mirese, tinerețe cu miri tineri. Dintre ei trebuie să iasă scriitorul care să le cînte viața, să le înfățișeze obiceiurile." Condiția romanului și-a modificat și ea statutul. Teoria romanului a devenit un bun prilej de a privi în spațiile epice, de a acorda conștiinței creatoare un rol fundamental. Nimeni nu mai vrea să mai repete „modelul" de roman de acum treizeci de ani. Canoanele impuse din exterior au fost aruncate în aer tocmai din necesitatea de a lăsa viața să pună stăpînire pe tiparele epice, să le înfățișeze structurile imaginarului, să nu asfixieze ideile de realism și autenticitate. Fenomenul este bine cunoscut, dar romancierul este fascinat de istorie, de social, de neliniștile sufletului omenesc, vrea să pună nume unor personaje care își depășesc condiția, nu dintr-o pură utopie, ci din aspirația de a se angaja în viața societății, iluminați de ideea că nimeni nu poate face abstracție de marele mecanism al istoriei care provoacă ființa. Experiența de viață, formulă destul de banalizată prin exces de întrebuințare, începe să fie reconsiderată. Viața, experiența romancierului, vocația concretului, implicării în evenimente se răsfrîng în oglinzile narative. Autenticul este cheia valorii, sursa recuceririi esteticului. Mutațiile sociale din structura societății sînt repede definite, puse în ecuații epice, vorbesc de structuri morale, restituie erori și destine, justifică tot mai mult atitudini existențiale. Viața ascunde un proces social profund, cu rădăcini în istorie, în mit, care trebuie dezvăluite cu mijloacele artei moderne. Teoretizarea, poetica romanului european interzic din start accesul spre o falsă retorică, spre un cîmp minat de ciupercile artificialității unui fals realism. Bătălia pentru formele artei narative a dus la un text cu o puternică identitate. Altul este și cititorul, sensibilitatea și orizontul său de receptare. El vrea să cunoască gîndirea scriitorului, să vadă și să se convingă cum ia naștere romanul. Marin Preda ajunge la concluzia că „Poate (...) niciodată meditația asupra condiției scriitorului n-a fost mai actuală ca în zilele noastre. Desigur, cititorul vrea să vadă ideile în mișcare, să-i fie relatate cît mai pe scurt și, dacă e posibil, într-un montaj vizual în care imaginea să fie plăcută, gîndurile scriitorului atrăgătoare, iar aluziile la condiția vieții noastre să fie eliminate; omul știe și singur că e pîndit de boli, că e adesea jucăria istoriei, indiferent dacă trăiește într-o țară mai mare sau mai mică, și că în cele din urmă trebuie să părăsească forțat această viață."

Romanul de astăzi și-a cîștigat o excelentă reputație și prin explorarea vieții din durata istoriei. O istorie reînviată cu o artă epică plină de simboluri, reactualizată (Eugen Barbu, Paul Anghel, Eugen Uricaru, Vasile Sălăjan, Viorel Știrbu, Dana Dumitriu). Ca să nu vorbim de romanul politic. Istoria românească este altfel înțeleasă, privită, judecată mai ales cu ochii actualității. Evenimentele și faptele sînt puse sub reflectorul unei conștiințe lucide, interogative. Documentul are întîietate față de ficțiune. Autenticului revenindu-i un rol de prim ordin. Experiența trăită intră în competiție cu imaginația, cu imaginarul. Istoria este repovestită, interogată în alianță cu destinul, supraviețuirea în lume devenind nu numai o obsesie, ci o sumă de circumstanțe, de înălțări și prăbușiri, de iluminări și contemplații, de provocări, de situații limită. Romanul nu se dezice de puterea lui de a recupera tragicul. Este una din izbînzile lui existențiale și estetice. Totul existînd sub zodia artei. Curajul social s-a sincronizat cu curajul estetic. E marea performanță realizată de romanul românesc actual. Un curaj de a da glas conștiinței în măsura în care adevărul trebuie dezvăluit, trebuie să i se dea o nouă semnificație, un nou înțeles. Tragicul creat din raporturile conștiinței cu istoria, cu condiția omului în univers, cu morala pe care o suportă sau nu. Conștiința tragică nu a exclus ființa morală problematică, contradicțiile ei, nevoia de puritate, de armonie, de lumină și de izbăvire. O natură morală capabilă să-și justifice faptele, atitudinile în numele unor opțiuni, unui cod, unor valori. Romanul a devenit oglinda vieții și revedem în adîncimea ei de cristal ritmurile istoriei, eroi cu o conștiință a destinului reprezentînd socialul, faptul de conștiință. Simbolul contactului cu viața e un simbol ce angajează cu sine, în sine și prin sine ființa umană în fața istoriei, disponibilă să-și recucerească și să-și impună spiritul de justiție socială, de ordine și armonie, să și-o facă aliată.

Zaharia SÂNGEORZAN

---

taina rodirii

Sub buciumul de raze cîmpiile iau chip
de strugure și miere și lan bogat de grîu
și de fîntîni de zboruri cu inimă de rîu
și prunduri milenare ce-s spațiu fără somn
lingă izvoare clare de inimă de domn

La ferestrele noului anotimp
trecerea noastră se face senin
pentru cei ce în urmă ne vin ;
de două mii de ani sintem sufletul pîinii
și-un porumbel în zbor e neodihna mîinii

veșmînt de primăvară

E o floare albă toată zarea
dub de primăvară-n prag și steme
seve urcă din adînc de vreme
munți de-argint răsfringe-n țărmuri marea

Rod bogat — pecete de lumină
își arată-n cerul clar cîmpia
tînără își sună veșnicia
alchimia muncii milenare

Albele redute de metale
ritmul cosmic îl pulsează-n ele
și furnale — jerbele de stele
risipesc în marile corale

Țara e o inimă ce bate
drumul spre eternitate !

cîntec

Aș vrea să fiu izvorul
și clopotul și pîrga în spicele de grîu
visînd în luna nouă tot bronzul bucuriei
poartă prin care intră viitorul

Aș vrea să fiu fîntîna
armonizînd furtuna,
cînd doina se-nfiripă pe buze-ndrăgostite
și lacrima-n saline încheagă stalactite.

Dar sînt un fir de iarbă
ca flacăra vibrînd
între amiaza zilei
și-al înserării cînt.

Georgeta EFTIMIE

Adrian PODOLEANU : „Flori"

65 DE ANI DE LA FĂURIREA P.C.R.

spiritul de partid și creația contemporană

1.

Temele mari și, desigur, eterne, unesc într-o perfectă rodnicie spiritul. Acest adevăr devine axiomatic pentru oricine citește literatura apărută la noi în ultimii 20 de ani, sau, mai exact, de la Congresul al IX-lea al P.C.R. și pînă în clipa de față. Cărțile acestei epoci subliniază încă o dată faptul că Patria, Partidul Comunist Român, președintele României socialiste — Nicolae Ceaușescu — ființează adînc în sufletul scriitorilor și le înnobilează creația.

Poezia și proza noastră de azi reflectă înfățișarea viguroasă a perspectivelor de înalt umanism al politicii dusă de Partidul Comunist Român, de conducătorul statului nostru — președintele Nicolae Ceaușescu. În acest sens, robustețea spirituală a unui popor se manifestă și în modul în care acesta știe să-și distingă **imaginea adevărată** din atitea posibile cîte i le poate oferi, la un moment dat, poezia și proza lui. Dintre fabulele literare ce ni s-au propus de-a lungul vremii, noi am optat pentru expresia viguroasă a predicatului existenței — singurul capabil să convertească lumea fanteziei în lume a realității. Cine privește atent evoluția literaturii române desprinde cu ușurință concluzia că **valoarea** și **împlinirea** eposului nostru stau dincolo de cuvîntul abscons. Mireasma pămîntului și aerul purificator al munților noștri au făcut ca marii scriitori români să rămînă ei înșiși în urma unui oricît de spectaculos salt în imaginație. Muza lor a iubit munca, lupta eroică pentru demnitate, simplitatea iubirilor adevărate și gestul direct al mîndriei de **a fi.**

2.

Scriitorul român de azi are antenele întinse către tot ceea ce prefigurează viitorul patriei noastre, inculcînd expresiei literare imperativele epocii, marele și complicatul proces al prezentului. Nu este vorba aici de o simplă angajare „din mers", ci de o înțelegere lucidă a faptului că transformările spectaculoase și sensul dialectic al istoriei contemporane comunică posterității consonanța artistului cu epoca. Or, poetul, prozatorul, pictorul, filosoful, pentru care **contemporaneitatea** nu există ca interlocutor, se înțelege, că-și revocă orice posibilitate de a dialoga cu posteritatea. Marii creatori ai tuturor timpurilor și de pe toate meridianele lumii au înțeles acest deziderat și și-au ancorat spiritul în cromatica acelui prezent etern, capabil să distingă metamorfozele obiective ale vieții. Tolstoi, Dostoievski, Camus, Romain Rolland, Rilke, Sadoveanu, Rebreanu, Călinescu au fost, înainte de ceea ce știm c-au rămas, cetățeni viguros polemici, cu pasiunea civicului, viziunea lor conturîndu-se din „colbul evenimentelor". Un artist apatic și „neveritabil cu timpul lui, scria G. Călinescu în **Lumea** nr. 1 din 25 septembrie 1945, este un estet debil". Așadar în accepția marelui cărturar, posibilitatea operei de a se ridica la valoare de model este condiționată de forța cu care autorul ei poate să extragă esențialul din evenimentul cotidian, propulsîndu-l absolutului.

Literatura și arta — **creația** în general se află **acum** sub aura unui elan superlativ, aproape liric, un elan al inițiativei și al luptei pentru frumusețe și grandios, **luptă** și **muncă** desfășurate de-a lungul și de-a latul României socialiste. Datorăm acest entuziasm creator imperativelor magistrale ce stau înscrise, **istoric** aș spune, în Raportul prezentat de secretarul general al partidului — tovarășul Nicolae Ceaușescu, la cel de al XIII-lea Congres al P.C.R.. Referindu-se la activitatea politico-ideologică de ridicare a conștiinței socialiste și formare a omului nou, în paginile acestui inestimabil **document,** conducătorul partidului și statului nostru afirmă: **„Este necesar să păstrăm permanent spiritul viu, novator, revoluționar al partidului, al activității teoretice și ideologice, să acționăm în permanență pentru perfecționarea și ridicarea rolului conducător al partidului în raport cu noile etape, cu cerințele dezvoltării economico-sociale, al științei și culturii".** Aflată sub influența acestui îndemn, pasiunea creatorilor din toate domeniile artei se reverberează în multiple direcții, cuprinzînd, pe linie orizontală, clădirile și cetățile industriale înălțate pretutindeni și menite să schimbe peisajele și perspectivele spațiului românesc. Zi de zi alte înfățișări se ivesc și se perindă. Orologiul nostru are acum alt cadran și altă bătaie. Construim într-o cadență nemaicunoscută și în proporții de mitologie. Omul se măsoară în luptă cu spațiul și timpul, așezînd etaje peste etaje, snopi peste snopi, cărți peste cărți. Lumina acestora din urmă cată să sublinieze încă o dată perenitatea ambianței eroice a omului contemporan. Scriitorul român de azi are obligația nu numai de a se entuziasma în fața schimbărilor determinate de iureșul acestei revoluții, ci, așa cum o afirmă partidul nostru și conducătorul său — tovarășul Nicolae Ceaușescu —, creatorul, artistul trebuie să și asimileze totul, opera literară, de artă etc. ,devenind astfel un **alt univers** — simetric, paralel și egal — dar **transfigurat** al celui **real** existent și determinant, de altfel. Simplul acord exterior și fugitiv este insuficient, redus la un neînsemnat vocabular tehnic și atît. Acestuia trebuie să i se adauge „viața omenească demnă de numele ei rostit la superlativ, tainică, fecundă și exultantă" (v. Ion Ianoși, **Sublimul în estetică,** 37, Ed. „Meridiane", 1983, p. 53), viața decisiv creatoare ea însăși, despre care G. Călinescu spunea că trebuie sorbită cu buzele și simțită cu inima. Să ne amintim ce surprinzătoare și profunde semnificații a găsit Tudor Arghezi în tema „încolțirii cartofilor", sau cît de interesant ar putea fi dacă mai mulți scriitori, tineri și vîrstnici laolaltă, s-ar inspira și ar scrie simultan despre „turnarea oțelului în forme", de pildă, urmînd, firește, o discuție publică asupra rezultatelor. Singura oglindă a creatorilor este ochiul contemporanilor și, în condițiile știute, cel al posterității. Pentru proza noastră de azi a venit vremea cînd se poate vorbi de întîmplări, conflicte și **personaje mature,** dezvoltate **ca atare** în cadrul politic, social etc. și **temporal** al socialismului, astfel încît prozatorul **X** sau **Y** nu mai au temei să tot speculeze avatariile dramatice ale trecerii „eroului" lor din societatea burgheză — înlăturată — în spațiul socialismului, care, atunci, la începuturi, a fost nu o dată eroic. După patruzeci de ani de revoluție, de statornicire și impunere a noilor condiții sociale și politice superioare din toate punctele de vedere dispărutelor orînduiri istorice, după cei douăzeci de ani, de cînd la conducerea partidului și statului nostru se află tovarășul Nicolae Ceaușescu, ctitorul României moderne, se poate afirma, fără putință de tăgadă, că generații de scriitori, pictori, muzicieni etc., aflați în plină maturitate creatoare s-au născut în socialism, au crescut în cadrul și odată cu noua noastră eră, mai mult, au participat la ridicarea și întărirea acordurilor ei triumfale, fapt ce constituie un motiv în plus și o răspundere dintre cele mai grave în a ști **cum** și ce **anume** din realitatea cotidiană trebuie reflectat în operele lor. Nimeni, nicăieri și niciodată nu s-a putut rupe și înstrăina de prezentul, oricum istoric, al propriului său timp, iar generația noastră de azi, cei născuți în preajma sau chiar la începutul ultimului război, ne cuprindem nu numai biografic, ci și **existențial** în ritmurile profunde ale epocii, uriașa ei plămadă cuprinzînd și alcătuirile esențiale ale sufletului nostru. Iată de ce, dacă astăzi, ne sînt deschise atîtea porți ale cunoașterii și ne putem propune și împlini orice nobil ideal, rămîne, totuși, la fel de încifrată și imposibilă problema **ruperii tale de tine însuți.** Într-o astfel de **relație** se află creatorul român de azi cu epoca și tumultoasa ei desfășurare.

3.

Astăzi, romanul, nuvela, povestirea se ocupă tot de zonele înalte ale conștiinței, de aspectele eterne ale omenescului(munca eroică, dăruirea de sine, creația etc.), în plus, însă, epica noastră actuală încearcă (și, în împlinirile ei ideale, reușește), să repudieze așa-zisele teme „căutate", cu ființe instinctuale, aparținînd patologicului. Și dacă în trecut inadaptabilii, singuraticii, „eroii" revoltelor surde sfîrșite în ceața groasă a cafelei, în anume cazuri, își putea explica solitudinea, punînd-o, pe seama răului existent în însăși întocmirea societății de care țineau, creația zilelor noastre are drept obiect omul etic, adică activ, nu întotdeauna integral bun, dar perfectibil, nu damnat la rău, ci educabil. Este sensul major și inconfundabil al timpului nostru. Arta noastră trebuie să se armonizeze perfect noului public. Poezia nu suportă mediocritatea, spunea Horațiu („Poeților nici zeii, nici oamenii nu le îngăduie să fie mediocri"), or, în societatea noastră socialistă, exigența exprimată de versul poetului latin mi se pare mai la locul ei decît oricînd. În România de astăzi publicul cititor este mai numeros și mai exigent ca altădată, el știe bine să deosebească valoarea metalului prețios de tinicheaua poleită. Creatorul contemporan este urmărit în permanență de ideea ca opera lui să fie la înălțimea unui public cultivat, iar, atunci cînd e cazul, conținutul artei sale să înalțe cititorul la tulburătoarea cotă a unei literaturi excelente, spațiul ideologic al actualității respingînd de la început concesiile, gustul îndoielnic și alaiul ieftin al mediocrității. Istoria culturii distinge adevărul că nu există specie literară, plastică sau muzicală inferioară, ci (și acest lucru poate fi adevărat), talentul care cultivă unul sau altul din domeniile artei poate fi mai robust sau, dimpotrivă, mai debil. O schiță veselă, o poezie, o comedie bufă, o farsă etc. trebuie să se situeze pe treapta cea mai de sus a exprimării tot așa cum forță creatoare și talent stăpîn pe mijloacele lui i se cer autorului de romane, dramaturgului, compozitorului sau creatorului de ode.

Autori tineri sau mai puțin tineri știu că artă adevărată nu înseamnă desfrîu verbal, nici scormonirea obsesivă a inconștientului și nici scandalul stîrnit o clipă, de biiguirile unor scrieri automate, ci, așa cum înțelege Brâncuși în unul dintre aforismele sale, orice produs al spiritului trebuie „să crească și să se împlinească în chip firesc", purtînd în sine istoria nescrisă și idealurile poporului din sînul căruia descinde artistul respectiv. În manifestările ei ideale, creația zilelor noastre se dezvoltă asemenea spicului de grîu pe nesfîrșitele cîmpii ale țării, în felul acesta autorii ei fiind ceea ce trebuie să fie sau, mai exact, ceea ce **pot fi.** Același mare sculptor și gînditor, Constantin Brâncuși, în virtutea bogatei sale experiențe, își îngăduia și unele sfaturi, între care unul dintre ele mi se pare nu numai aplicabil, ci și revelator: „Să nu te avînți niciodată prea sus — pe **piramidă** (s. a.). Jos sînt atît de multe locuri libere! În vîrf ajung prea puțini și sînt prea repede aruncați și zvîrliți !... **Viața se află acolo jos — pe pămînt"** (s.n.).

Nimeni dintre noi, **astăzi,** nu trăiește și nu mai **poate** trăi izolat. Un sentiment adînc al solidarității umane leagă pe toți membrii societății socialiste în jurul partidului și al conducătorului său — tovarășul Nicolae Ceaușescu. Acest sentiment ne dă o mare încredere în noi înșine, un entuziasm și o bucurie de a trăi care, fără-ndoială, au un ecou distinct în creația literară și artistică în general a contemporaneității. Este aceasta nu numai o **realitate** estetică, ci și una în cel mai înalt grad patriotică și etică, este argumentul de nezdruncinat al sublimei noastre condiții de libertate a creatorului și a creației.

Virgil CUȚITARU

Suzana FÎNTÎNARU: „Omagiu"

Imagine din zona industrală a Iașului contemporan

65 DE ANI DE LA FĂURIREA P.C.R.

în lumină de mai, cu o creangă de liliac înflorit

Timpul curge peste oraș, se cerne, se condensează dobîndind transparența.

Ca în acele tainice puncte cosmice, de atingere de gene stelare, nici o secundă nu se întunecă.

Focul vieții aprinde lumini înghețate și, pe cele trei trepte ale timpului, urcă numai sunetul cugetului.

Amintirile orașului nu trăiesc în trecutul orașului.

În oglinda memoriei ele se dezbracă perpetuu de moarte îmbrăcîndu-se cu prezentul și viitorul. Argintul sufletului pregătește adîncul. Raza de viață, sortită pieirii, întîlnește căldura și se reîntoarce în viață prefăcută în nufăr. Cetatea se bucură de încă o victorie și jubilează întregindu-și conturul. În ea nimic nu pare să fi murit de tot, definitiv, niciodată...

Aprinzîndu-și luminile după zilnica adormire a soarelui, ințețindu-și focul în spațiul istoriei, ființa cetății seamănă tot mai mult cu bourul intrînd în blazonul de smalț al Moldovei.

Săgeata fulgeră timpul și fiece clipă e o descălecare, o adevărată renaștere.

Jertfa își tezaurizează greutatea în piatră de temelie, de zidire înaltă. Dîndu-i durabilitate, oamenii îi pecetluiesc veșnicia cu numele. Cu nume de milioane de oameni. Cu nume de cetate, monosilabic, simplu ca sunetul unui răsărit de stea în Podișul Central al Moldovei. Fondul principal al simțirii îl însumează în cuvîntul ce denumește părinți. Fondul principal de cuvinte între cele în care pulsează eternitatea. Fondul principal al culturii și civilizației noastre între cele care consacră și păstrează pecețile spiritului. Tezaurul istoriei îl păstrează în tainițe în care sîngele luptelor arde și strălucește ca aurul.

Cetatea și-a uitat nașterea și își păstrează-n memorie, tot mai incredibil de puternic, renașterea.

Pînza secolelor se șterge ca aburul.

Scaonul domnesc, care a făcut-o Cetate de scaon, se mută în timp devenind leagăn pentru întemeierea Moldovei.

Piatra de Baia și de Suceava se rostogolește aici atingînd secolul treisprezece.

Ulciorul mușatinilor se învîrte pe roata timpului devenind oală de Cucuteni.

Săgeata lui Ștefan țintită spre locuri de ctitorie nimerește în vetre dacice și fortificații romane.

O imagine a cetății există desigur și în steaua ce nu există, în steaua care a fost, care „era pe cînd nu s-a zărit...".

Perpetuua renaștere e o avalanșă de rouă în care lumina ia foc, o rostogolire impetuoasă spre profunzime și libertate.

Orașul există pentru că memoria lui transportă în tot fluxul ei libertate.

În cetate noaptea e lumină cum nu poate fi nici pe lună. Lumina zidurilor și lumina florilor de liliac.

În plină noapte, în negura timpului, așa a început mereu ziua cetății cu numele simplu, monosilabic ca un sunet de răsărit de stea în Podișul Central al Moldovei, în adîncul Mării Sarmatice care crește și azi, ridicîndu-se cu cetatea odată în pupila albastră a cerului.

Noaptea, în pupila albastră a cerului, ziua se naște mai întîi în Piața Unirii.

Bourul imortalizat în tăcere de marmoră se arcuiește în salt, face să fulgere apa Moldovei curgînd cu unire, pe sub Carpați, din vetrele Transilvaniei, o reîmputernicește și o reîntoarce în rădăcini omenești, în fapte, în inima Daciei. Saltul reconstituie Sarmisegetuza și înveșnicește intrarea lui Mihai Viteazul în Alba Iulia. Blocurile din beton și metal reflectă statuia Ceahlăului. În statuia lui Cuza murmură oasele domnitorului.

Se naște ziua și ia foc întunericul.

27 martie/1 aprilie 1848 pune piatră comemorativă peste jertfa de naștere a zilei fără sfîrșit, îi adîncește în memoria țării pe cei răsturnați din hotarele țării. În vuietul revoluției, bourul Moldovei se subțiază și devine drapel

24 Ianuarie 1859 îngemănează stejarii.

În noaptea cetății stelele răsar din pămînt.

Cugetul și simțirea primesc miruri de voevod.

Anul 1867 înfioară litera alfabetului. Verbul intră în explozie cosmică și se naște Luceafărul limbii române. În casa „Junimii" lumina de-atunci se păstrează caldă încă pe geamuri.

După geamuri fierbinți, pe Sărărie, în casa Nădejde anul 1881 tipărește „Contemporanul". Ideile socialiste ale Europei înfloresc românește la Porțile Orientului. Plugul ară pămîntul industriei : Metalul topit se adaugă sîngelui străvechi al țăranului. Versul baladelor se contopește cu zațul ziarelor. „Revista socială" îl reintonează muncitorește în 1884, „Muncitorul", în 1887. Cercurile muncitorești adună lumini pentru soarele viitorului. Cetatea primește credință și speranță muncitorească în ochii memoriei. Primii deputați socialiști duc lumina nouă a cetății sub cupola parlamentului țării.

1917 strînge inima țării în inima cetății Moldovei.

Condensată de suferințe, simțirea redevine esență, se apără și se rezămislește în sîmbure.

1918 cîntă din nou Hora Unirii. Reînviați în trupul milenar al poporului, Alexandru Ioan Cuza se reîntoarce la București și Mihai Viteazul, venind de la Iași, reintră triumfător în Alba Iulia. Mantaua lui albă acoperă fierbinte pămîntul desenînd contururile străvechi ale țării.

În piețele Iașului înfioară ca luna lumina istoriei.

Statuia lui Ștefan cel Mare galopează pe soclu și murmură. Bronzul, amestecîndu-se cu statuile revoluționarilor de la 1848, cu amintirile comuniștilor spărgînd întunericul nopții...

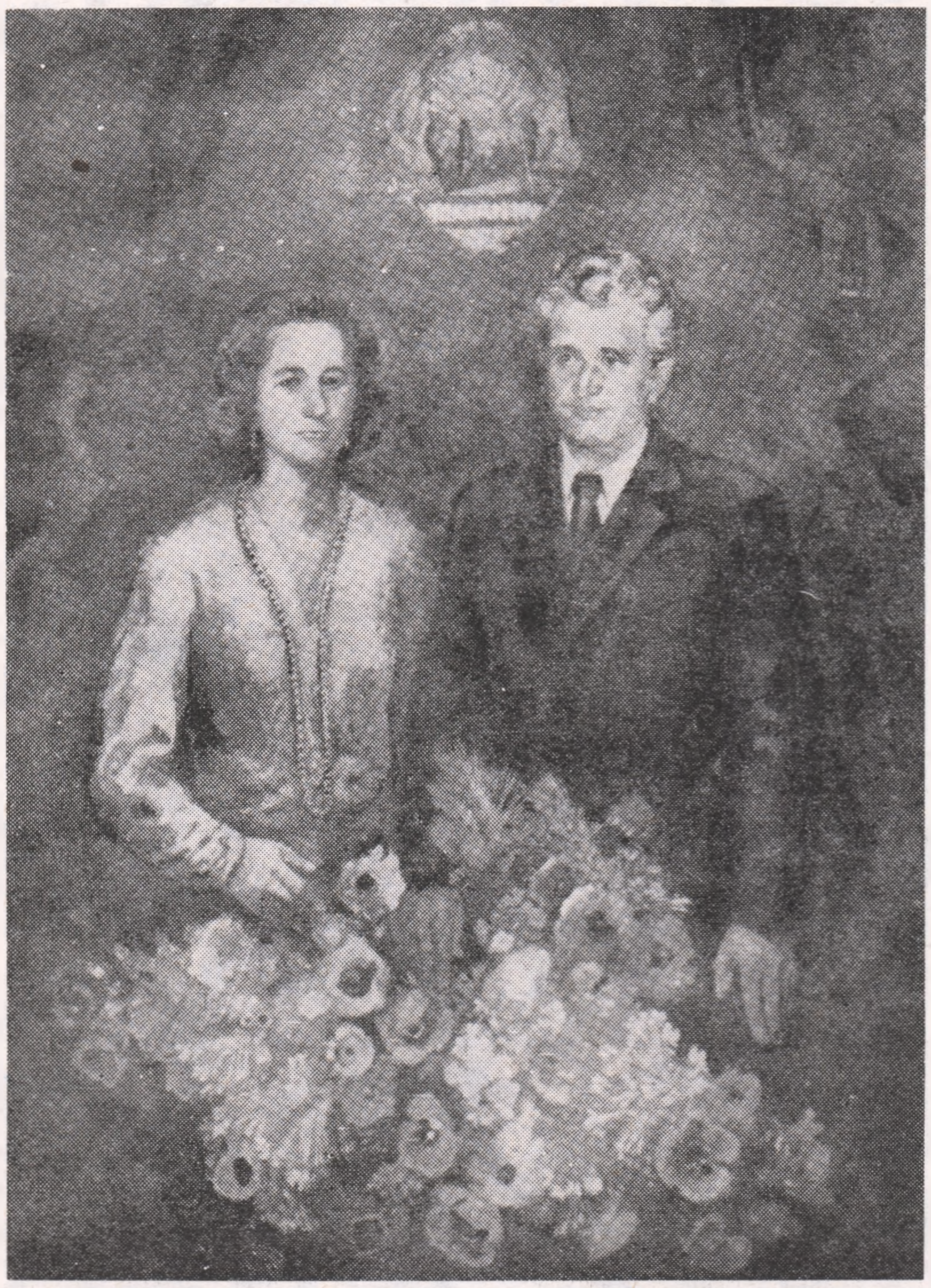

Margareta NEMEȘ : „Sărbătoare"

Casele vechi văd prin plăcile de marmoră, comemorative, își string zidurile, pînă devin trup în jurul celor care au fost, retrăiesc în contemporaneitate, avînd pulsul mulțimilor, care au împins înainte istoria, forțînd întunericul.

Cu o creangă de liliac înflorit străbat timpul și noaptea orașului. Fiecare pas dă naștere unui gînd ca o torță. Pe Șoseaua Bucium rădăcinile plopilor nu mai sug din pămînt deznădejde și singurătate. El însuși plop fără soț, poetul și-a adăugat amintirea plopilor fără soț întregîndu-le și împerechindu-le numărul. Deși amar, aerul are seve și miresme de busuioacă, rememorează triumful vieții și îl celebrează cu rod de podgorii.

În trecut încă albește ca fulgerul rădăcina prezentului.

Clădirea spitalului Socola apără viața și revoluția. Reprezentanți ai clasei muncitoare, savanți, doctori, artiști împlinesc visuri istorice așezîndu-se la temeliile libertății. Întruniri ilegale găzduiesc aici clipa de naștere a secțiunii locale a Partidului Comunist Român, a organizației locale a Uniunii Tineretului Comunist. Ideile revoluționare se împletesc în arcul de triumf al victoriei. Ilustrul savant, C. I. Parhon înlesnește istorica naștere. Poarta spitalului devine poartă de intrat în istorie.

Creanga de liliac înflorit prinde în mine rădăcini și eu însumi prind rădăcini în cetate coborînd strada Socolei spre Atelierele Nicolina. Sunetul nicovalelor poleiește cerul cu aur și înnobilează zăpada cu sînge, numără timpul: '33; '33 ; '33 ; februarie, '33, februarie, '33. Ziua întîia răspunde brutal concediind ceferiștii. Din ajun încă străzile cetății curg cu pietrele înduioșate sub pasul muncitorimii, invalizilor și văduvelor de război adunați în marșul foamei și suferinței. 3 februarie '33 bate ceasul grevei de la Atelierele Nicolina. Gardul de cărămidă roșie amintește și azi cuptorul istoric din care pentru prima dată-n cetate a curs, peste timp, oțelul fierbinte al revoluției. Vagoanele făurite atunci transportă prin memorie timpul. În mînă, creanga de liliac înflorit freamătă cuprinsă în fluxul secundelor trecerii lor.

Cutreier cartierele muncitorești Galata și Nicolina.

Pe strada Descălicătoare, la numărul 41, Casa Crivei pare un sîmbure al noilor cartiere din șesul Bahluiului, purtînd nume de voievozi și de patrie străveche : Alexandru cel Bun, Mircea cel Bătrîn, Dacia... Așa poate că au fost ele visate, gîndite, cu numele și cu ființa de astăzi, în ședințele ținute aici de Comitetul Regional Moldova al P.C.R., în Conferința Organizației de partid a Atelierelor Nicolina, pe strada Tăietoarei, tot la numărul 41 sau pe strada Miorița la numărul 8. Așa trebuie să fi fost visat și Cartierul Frumoasa de azi, al muncitorilor marelui Combinat de utilaj greu al cetății. Și, așa a și fost de vreme ce întregul peisaj urban al acestuia pare să izvorască din ferestrele fierbinți ale Casei memoriale Ilie Pintilie.

Pe linia orizontului liliacul trezește-n istorie încă o dată trecutul. Fosta închisoare Galata își rotește discul de ceară al memoriei. Lumina lunii usucă lacrima de pe ziduri. Ziua de 1 Mai 1939 strigă între zidurile cetății : „Jos teroarea de la Galata !", „Amnistie politică generală !", „Jos fascismul" ! Bronzul din clopote se preface în sunet. Străzile se umplu pînă la refuz de oamenii oprimați ai cetății demonstrînd împotriva reacțiunii, pentru libertate și dreptate socială.

8 Ianuarie 1933 adună în Atelierele Nicolina reprezentanți ai muncitorimii din toată Moldova, Lucrețiu Pătrășcanu se aude încă vorbind într-o casă de pe Șoseaua Națională. Pe strada 7 Noiembrie, plumbul se preface în literă de manifeste.

'33... ; '33... ; '33... Pulsul timpului se amplifică în inima cetății, devine ritm în veșnica memorie și gîndire a cetății.

'36 ! Temeliile curții lui Ștefan cel Mare se înfioară ca de cutremur sub zidurile Palatului administrativ. Adîncurile de jertfă pentru independență și suveranitate protestează împotriva celor trei veacuri de închisoare proclamate prin sentință pentru luptătorii antifasciști ai cetății, pentru slujitorii credincioși ai acelorași nobile idealuri. Creanga de liliac se cutremură. Iarba din fața Palatului seamănă și azi tot mai mult cu părul martirilor. Roua amplifică imagini în adîncul pămîntului. 15 mii de oamenii umplu ziua întîia de mai a anului 1920. Tabloul PAX al pictorului Octav Băncilă intră în patrimoniul tezaurului revoluției păstrat încă și azi în memorie, ca pe un șevalet în înseși brațele autorului. Același an spulberă prin vocea mulțimii mitralierele instalate ca o de neiertat profanare împotriva muncitorimii, tocmai pe soclul statuii lui Cuza, tocmai pe soclul sortit pentru jertfa de flori pe care pioși o aducem luptei pentru unire și independență națională, pentru libertate și democrație.

Cu o creangă de liliac înflorit, înmuiată în cer limpezesc aerul plin de rouă și sînge. În Piața Unirii se sfîrșește noaptea cea mare la Iași. În Piața Unirii începe ziua și ziua cea nesfîrșită la Iași.

Fiecare răsărit la Iași a început și începe în Piața Unirii !

Soarele răsare și acum, în mai, ca și în 1966 în mai cînd secretarul general al Partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, venind în prima sa vizită de lucru la Iași, hotărît să-și contopească și cu Iașul uriașa sa forță de reîntinerire făcea să se audă cuvintele care și în lumina fragedă a acestor zori se aud : **„Am avut și eu ocazia să cunosc orașul dumneavoastră în 1939. Se poate spune că Iașul a întinerit, el este de nerecunoscut față de perioada de dinainte de război. Comparînd ce era atunci și ce este astăzi, apare evident cît de mari sînt transformările petrecute în toate domeniile. Cîmpurile, dealurile pustii dimprejur produceau o impresie tristă ; acum, ca întreaga viață a regiunii, parcă și natura se schimbă".**

Eu însumi, în acest răsărit de soare de mai, în ziua cea mare a Iașului, îmi par de nerecunoscut.

Eu însumi, înaintînd în vîrstă, înaintez într-o perpetuă tinerețe.

1968 Cetatea rememorează a doua prezență a tovarășului Nicolae Ceaușescu la Iași.

În inima sa alt puls de întinerire îi înnobilează harta luptelor sale cu locuri de temelie, marcate de prezența însuflețitoare a secretarului general al partidului.

Combinatul de fibre și fire sintetice, firul lui care poate ajunge de douăsprezece ori pe an pînă la lună, continuă firul luptei și jertfelor muncitorești.

„Scînteia" se vede prin timp consemnînd în 17 octombrie pasul hotărîtor spre reîntinerire a vechiului bastion revoluționar al Nicolinei.

Și iarăși, mai 26, 1970

Piața fostului Palat administrativ, cea în care muncitorimii ieșene i se oferise în 1936 trei veacuri de închisoare, primește bilanțul victoriilor socialiste, numindu-se cu numele lui Ștefan cel Mare.

Zorii ei încep cu raportul muncitoresc înfățișat secretarului general al partidului, în pulsul unic al solidarității umane, greu încercate de stihiile naturii deslănțuite, de nourii căzuți la pămînt și de pămîntul înnecat sub torente de apă.

Ecourile Pieții Ștefan cel Mare vin pînă aici, în Piața Unirii, sedimentîndu-se în clipe de marmoră caldă, în vibrații care dau aerului ființă și puteri de susținere a universului.

Din Piața Ștefan cel Mare, venind prin spațiu și timp, aud și în acești zori, aici, în Piața Unirii cuvintele secretarului general al partidului care, ca și atunci, și acum, îmi sînt pulsuri de inimă : **„Doresc să vă mulțumesc, dumneavoastră, tuturor locuitorilor cu care ne-am întîlnit astăzi pentru încrederea manifestată în partid, în conducerea sa, doresc, de asemenea să exprim mulțumiri întregului nostru popor, care, în aceste zile, muncește cu eroism și hotărîre pentru a învinge greutățile.**

Acest răspuns prompt, această solidaritate constituie, de asemenea o grăitoare dovadă a unității de nezdruncinat a poporului nostru, a înaltei conștiințe socialiste a națiunii noastre".

Și, din nou zi de mai, 4 ; 1973 !

Zi de reîntoarcere a timpului în urmă cu 125 de ani.

1848 revine în orizontul anului 1973, sărbătorind curgerea vremii care cuprinde începutul revoluției.

Piața Unirii cuprinde în universu-i regenerator, marii bărbați ai patriei statornicindu-le ființa pe zarea în care faptele trec prin lauri devenind istorie iar secretarul general al partidului, cinstind înaintașii luptelor, cu fruntea înclinată către inimă, înnobilînd contemporanii cu fruntea neaplecată către nimeni.

Cu o creangă de liliac înflorit, înmuiată în cer, înfrăgezesc aerul.

Iulie 1975, iulie 1976, septembrie 1977, septembrie 1980, septembrie 1982, septembrie 1985 timp de vară și toamnă din care auzul Pieței Unirii selectează sunetul perfecțiunii, democrației noastre socialiste, concretizat de prezența secretarului general al partidului în inima poporului, sunetul victoriei în muncă, al împlinirii în vis, al răsplătirii anilor de luptă și jertă, ritmul pasului făcut cu fermitate pe o nouă treaptă. Pe o treaptă pe care cristalul de aer al Pieții Unirii, dezvăluindu-și taina mirajului, face posibilă vederea ființei și nu numai conturul propriilor noastre înfăptuiri și victorii.

Ca o trăinicie a înfăptuirilor anul 1982 toarnă timpul în bronz scuturîndu-l de neguri cu însăși mîna tovarășului Nicolae Ceaușescu, umplînd ochii locuitorilor cetății cu silueta de lance înfiptă în azurul cerului a Statuiei Independenței. Simbolul țîșnit din focul creației înnobilează cu sensurile adînci ale independenței și suveranității toate victoriile materializate în ctitorii de durată. Victorii care la Iași se numesc : Întreprinderea metalurgică, Combinatul de fire și fibre sintetice, I.U.P.S.R. și Tehnoton, I.P.M.P. și I.M.A.M.U.S., Întreprinderea mecanică Nicolina și C.U.G., Întreprinderea de Antibiotice și Întreprinderea de tricotaje „Moldova", Țesătoria de mătase „Victoria"...

Victorii, victorii..

Creanga de liliac numără în mîna mea, instelîndu-și porii parfumului, anii de luptă și de izbînzi ai cetății.

„Pe atunci înflorea liliacul". Și noaptea era parfumată...

Acum a-nflorit liliacul. Mai 1986.

Între coloanele de susținere ale vieții cetății, coloana cea mai tînără, roșie ca discul soarelui care sparge linia orizontului își măsoară tulburata și victorioasa ei existență proiectîndu-se într-o coloană fără sfîrșit.

Ion CHIRIAC

65 DE ANI DE LA FĂURIREA P.C.R.

mărturii de scriitor

reflecții la aniversarea partidului

La aniversarea gloriosului nostru partid comunist, în rîndurile căruia activez de peste patru decenii, aș dori, în semn de omagiu, să evoc cîteva fapte din viața Iașului postbelic pe care le-am cunoscut direct și care mi-au marcat, cred, existența și preocupările ulterioare. M-aș referi, în primul rînd la o primă etapă de după cel de al doilea război mondial, asupra căreia revin deseori cu gîndul și pe care o consider a fi semnificativă și de bun augur pentru dezvoltarea postbelică a vieții literare ieșene și în general, moldovene.

Mă gîndesc la primii ani de după 23 August cînd Iașul a început să renască dintre ruine. Au fost ani grei, dar, în același timp, neasemuit de frumoși, prin patosul revoluționar propulsat de Partidul Comunist Român, prin romantismul lor contagios.

Sub privirile noastre uimite se schimba o lume. Sau, mai bine zis, se pornea la reașezarea ei pe temelii trainice. Revoluția a început să creeze treptat condițiile de acces ale oamenilor muncii la cultură. Reglementarea orelor de muncă, o nouă concepție despre om — această minunată valoare economică și socială — prefacerile economice, politice și sociale au însemnat o adevărată revoluție a întregii societăți.

În pas cu aceste schimbări esențiale și nu în ultimul rînd a început și reînviorarea activității literar-artistice încetinită de război și uneori chiar întreruptă. Se făceau și în acest delicat și dificil domeniu primii pași? Respectînd adevărul, trebuie să spunem că, de fapt, era vorba de o continuitate pe coordonate noi, de înnodarea unor fire, de construirea unor punți.

Reînnoirea literaturii ieșene, a literaturii moldovene în anii de după război, nu s-a petrecut pe un teren gol. Nicidecum! În orașul colinelor albastre exista o strălucită tradiție cultivată de partidul nostru, de-a lungul timpului, în tot ce are ea mai valoros. Și existau cîțiva remarcabili reprezentanți ai ei. Noi, cei mai tineri, care încercam sfioși să ne așternem pe hîrtie gîndurile ,am simțit de la bun început sprijinul competent și dezinteresat al unui important grup de scriitori și alți oameni de cultură ieșeni. De acele eroice începuturi se leagă numele poeților Otilia Cazimir, Mihai Codreanu, George Lesnea, Nicolae Țațomir. Numele criticilor și istoricilor literari N. I. Popa, Grigore Scorpan, Al. Dima, Const. Ciopraga și a multor altora, cu toții intelectuali de prestigiu atașați ideilor revoluționare ale partidului, dornici să pună umărul și sufletul, să ajute, să dureze o legătură cît mai trainică și mai firească între luminile nemuritoare ale tradiției și prezentul socialist ce începea să prindă contur.

Sub îndrumarea revoluționară și plină de grijă a partidului s-au pus în acei ani de început bazele unei activități literare noi, larg deschisă spre epoca socialistă, spre viitor. Îmi vin în minte cîteva versuri ale Otiliei Cazimir, pilduitoare și tonice pe atunci pentru noi, cei mai tineri: „Și slovă slobodă de slavă / Legînd în cartea fără început / Vom scrie, noi cei ce-am uitat a scrie, / În rînd cu cei ce încă n-au știut. / / Vom scrie, frate, și de dragul lor. / Al celor mulți care de mult așteaptă, / Vom face bătături în palma dreaptă !“. Creatoarea de pe strada Bucșinescu, asemeni altor scriitori de seamă ai Iașilor și ai țării, jalona cu gîndul și cu „slova de slavă“ literatura renăscută odată cu revoluția, cu începutul epocii socialiste.

Pare incredibil astăzi, dar activitatea scriitorilor din Iași, după război, a început printr-un cenaclu. Ce-i drept, un cenaclu remarcabil, de la început cu porțile larg deschise. Acest cenaclu, înființat la sugestia și cu sprijinul organelor locale ale partidului, a reprezentat de fapt nucleul viitoarei Filiale a Scriitorilor. Alături de vechile condeie participa un număr mare de muncitori, studenți, elevi, ziariști. Se citea fără programare, „pe picior“ cum se zice, și se purtau discuții furtunoase, tăioase. Nu-mi amintesc însă să se fi supărat vreodată cineva. Activitatea laborioasă a cenaclului a culminat cu înființarea Filialei, cu apariția primei reviste de după război, intitulată **Luptăm**, cu prima Conferință pe țară a scriitorilor...

Sprijinul moral și material acordat de partid dezvoltării literaturii în noile condiții ale societății socialiste a fost de neprețuit. Hîrtie, reviste, colaborări remunerate, salarii, drepturi de autor, — totul pentru înflorirea unei creații beletristice legate strîns de viață, necesară cititorilor ca un organism esențial.

La aniversarea partidului, ai cărui ani marchează vîrsta deplinei înțelepciuni, reînnoiesc angajamentul de a fi și în viitor același ostaș fidel spiritului său revoluționar.

Dumitru IGNEA

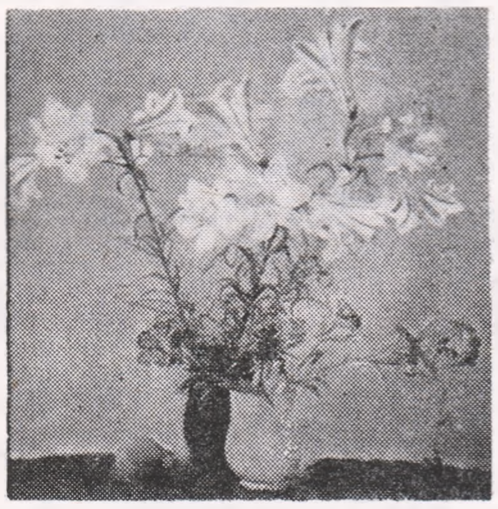

Adrian PODOLEANU: „Ulcele cu flori“

scriitorul și publicul său

Este adevărat că scriitorii, prin cărțile lor, își formează publicul. Însă nu numai ei. O serie întreagă de factori concurează la aceasta, fie în bine, fie în rău.

Un mare critic al literaturii noastre consemna, în perioada dintre cele două războaie mondiale, ca un merit al scriitorilor din acea epocă, faptul că și-au format un public exigent, cu un elevat gust estetic. Criticul avea perfectă dreptate, numai că, în respectiva perioadă, o mare parte a țărănimii, neștiutoare de carte, nu putea citi tocmai romane ca **Răscoala** și **Ion**, de Liviu Rebreanu, cel care pentru prima dată, la noi, cuprindea, cu forța marilor romancieri ai lumii, universul vieții lor. Cum de altfel, destui orășeni nu erau în stare să descifreze nici măcar titlurile romanelor lui Camil Petrescu, ale cărui „oglinzi“ se opriseră cu precădere asupra orașului. Dar și pentru cei ce puteau să citească, și nu pentru puțini intelectuali, cartea era aproape un lux. M-am oprit doar la aceste exemple, chiar dacă cineva ar putea să se grăbească replicîndu-mi că valoarea unei literaturi nu depinde de numărul cititorilor săi și nici de calitatea acestora. Sigur, o asemenea replică este plină de adevăr, dar nu-i mai puțin adevărat, că unei literaturi și scriitorilor ei, culturii unei țări nu le pot fi indiferent dacă se adresează cîtorva zeci de mii sau, dimpotrivă, milioanelor de oameni, adică poporului întreg, căruia aparțin.

Oricît de sceptic sau cu rea credință ne-ar privi acum țara cine știe cine, n-ar putea trece chiar ușor peste faptul că socialismul a transformat, în România, cartea într-un bun, să-i spun așa, de larg comun. Și în primul rînd pe cea de literatură. Tirajele, prețurile cărților, accesibile oricui, alături de vasta rețea de biblioteci, dau practic posibilitatea fiecărui om, care dorește întîlnirea cu literatura, să și-o împlinească și să și-o întrețină continuu. Întorcîndu-mă la primele cuvinte din aceste însemnări, repet, în ultimă instanță, într-un context fast, ca cel de acum, hotărîtoare în formarea publicului scriitorilor este valoarea artistică a cărților semnate de ei.

Uneori întîlnesc unele coomparații între prezent și perioada de afirmare a celor doi scriitori amintiți aici de mine și nu odată ele sînt străbătute de un fel de nostalgie, menită să sugereze că acel vîrf al literaturii noastre, noi, cei de astăzi, încă nu l-am atins. Comparația mi se pare cel puțin forțată. Sînt două timpuri cu totul deosebite. Apoi, este nedreaptă, chiar dacă n-am lua în seamă că, în literatură și artă, o epocă nu o neagă pe cealaltă, ci există o continuitate specifică. Cred că literatura română actuală, prețuindu-și ilustrii înaintași, nu este cantonată într-o obedientă suferință, ci, dimpotrivă, cunoaște o adevărată explozie de talent, cel puțin asemănătoare perioadei din trecutul la care ne-am referit. Și această forță a literaturii contemporane a început să se manifeste deplin mai ales după cel de al IX-lea Congres al Partidului, moment care a readus întreaga noastră cultură în adevărata și firească ei matcă, și a îndepărtat din literatură acele dogme nocive, străine nu numai specificului acestei arte, ci întregii spiritualități românești. De la acel moment hotărîtor pentru istoria noastră contemporană — cînd în fruntea Partidului a fost ales tovarășul Nicolae Ceaușescu — semnal al unei renașteri ce a descătușat energiile creatoare ale întregului popor, literatura a cunoscut o îmbogățire valorică deosebită. Argumente? Ele sînt cărțile de poezie, romanele, volumele de teatru, de istorie și critică literară. Și nu doar cîteva, ci rafturi întregi de bibliotecă, unele dintre ele aflîndu-se deja sub semnul evident al perenității.

Desigur, orice bază materială a unei culturi, în absența talentelor este fără eficiență, respectiva cultură rămînînd la limita mediocrității. Valoarea unei substanțiale părți a „producției“ noastre literare atestă că și în această privință timpul este generos cu noi. Nimeni nu se îndoiește că viitorul ne trece prin sita judecății lui, cu mult mai aspră decît cea a prezentului. Poate de aceea, și a faptului că ne aflăm prea aproape acum de „pădurea“ în continuă prefacere, uneori nu vedem destul de bine copacii. Poate este bine așa, ca, în așteptarea acelei judecăți necruțătoare, să fim nu prea îngăduitori cu noi înșine. Adică acum, în acest prezent, în care, repetînd cuvintele acelui mare critic, amintite la început, putem spune că un merit al scriitorilor de astăzi este și faptul că și-au format un public nu numai pasionat pentru literatură, dar și extrem de exigent, incomparabil mai numeros decît l-au avut — datorită condițiilor sociale — înaintașii noștri. Cărțile, cele mai bune, dispar din librării uneori nu în zile, ci în ore. Alături de critica de specialitate, ca un seismograf ce de multe ori nu greșește, acest public, al nostru, este mereu prezent, la frumoasa întîlnire cu literatura. Uneori cartea îndreptată spre el îl dezamăgește, alteori îl face fericit, dar important mi se pare faptul că el nu lipsește niciodată de la această întîlnire de suflet, că își urmărește atent și avizat autorii preferați. Nu idealizez noțiunea de public, nu-l văd ca pe ceva omogen, sînt destui cititori asemeni unor inși intrați întîmplător într-o sală de teatru sau cinematograf să-și „omoare“ timpul ori să se „distreze“. Dar marea masă a acestui public dovedește că, într-un sfîrșit de secol atît de trepidant și supra-încărcat de griji, cartea de literatură nu poate fi concurată de nimic, puterea ei de înrîurire fiind, poate, mai profundă ca oricînd.

Nu pot să cred că ar exista vreun scriitor care să ignoreze publicul. Chiar atunci cînd declară asta, nu-și face decît să-și mascheze suferința nerecunoașterii muncii sale de către respectivul public. În ceea ce mă privește, am pus totdeauna, în aceeași stimă, alături de critic, pe cititor. Dacă aș transcrie aici numeroasele scrisori primite de la cititori, de-a lungul anilor, s-ar vedea că, atît aprecierile pozitive, ca și cele negative, la adresa cărților mele, sînt foarte aproape de cele ale criticilor. Vreau să spun că, în această relație benefică, scriitor-cititor, are de cîștigat nu numai ultimul, ci și primul. Reacția publicului, de cele mai multe ori promptă, luînd-o înaintea criticii, este un real stimulent pentru scriitor. Cel puțin așa o simt eu. La urma urmei, fără el, cel de astăzi, pentru cine și pentru ce aș mai scrie? Fiindcă nu cred că, dacă publicul de acum m-ar ignora, aș mai putea găsi vreo audiență cine știe cînd.

Corneliu ȘTEFANACHE

---

o frescă socială

Ca structură, primul volum al romanului **Castelana** de Elena Zafira Zanfir e o frescă socială cu implicații politice, în care sînt prinse multe personaje, între care se disting două: desigur, Castelana, în persoana Antoniei Turcu și moșiereasa Agripina Calonfirescu, proprietara unui castel, plasat undeva în cîmpie, aproape de Oltenița. De la început, cititorul se întreabă de ce este numită Antonia, fiica unor muncitori, **castelana** și nu mai degrabă Agripina Calonfirescu, deținătoarea și locatara castelului?

Răspunsul ni-l oferă pe parcurs acțiunea cărții; Antonia, o elevă excepțională, este solicitată să-și facă lecțiile de trei ori pe săptămînă, la castel, împreună cu Norica, nepoata moșieresei, odraslă alintată și prost educată. Calonfireștii apelează la serviciile Antoniei, cu scopul de a-și salva progenitura. Aflînd că Antonia merge la castel pentru a-i face educația Noricăi, colegele de școală îi spun „castelana“.

Castelul nu apare în roman numai ca o clădire ce contrastează cu arhitectura mediului înconjurător, ci mai mult ca un spațiu simbolic, nociv, unde se urzesc afaceri și unde se pun la cale intrigi. Clanul calonfireștilor e un fel de „neam al Comăneștenilor“ din romanul ciclic al lui Duiliu Zamfirescu, dar un neam devenit **clan**, cu personaje avide de bunuri materiale (pămînt, fabricuțe, case în București și la Paris etc.), și decăzute din punct de vedere moral. Singurul reprezentant al clanului care-și dă seama că întreaga faună locuiește pe o corabie în derivă e Agripina Calonfirescu, personaj complex, bine individualizat în roman, stăpîna de fapt al stirpei, care încearcă în mod zadarnic să salveze ce se mai putea salva din corabia pe care o populează fii și nepoții săi, toți niște incapabili.

Singurul membru al clanului ce stă pe o oarecare linie de plutire e avocatul Costin Calonfirescu, pe care „Doamna Mare“, recte Agripina Calonfirescu, îl declară nebun ca să-i ia în administrare partea de moșie ce-i rămăsese prin testament de la bătrînul Calonfirescu. Costin își dă seama de mașinațiile propriei sale mame și părăsește țara, stabilindu-se la Paris, în componența clanului se adaugă: o fiică, Polina, mama văduvă a doi copii, Norica și Raoul, ambii superficiali, agresivi și răi, cu o comportare inumană față de servitori pe care-i consideră niște simpli robi pe moșia lor; o a doua fiică, Zizi, face o căsătorie convențională cu un medic în vîrstă (și acesta dornic să pună mîna pe averea consoartei) și, pînă la urmă sub impulsul unei idile evadează din castel; două nepoate, Barbara și Fandra niște adevărate cocote ce se gîndeau numai la avantajele posibile pe care le-ar fi avut cîștigînd-o pe Agripina; dar versata moșiereasă le alungă la timp.

Care e situația părții opozante, parte ce prin Antonia intră sub reflectorul Agripinei? Antonia, elevă eminentă, cu un caracter ferm, muncitoare, frumoasă, demnă și intransigentă e fiica marinarului Vasile Turcu și a Mitanei, ambii părinți cu o deosebită reputație în orașul Oltenița. Vasile e membru, în ilegalitate (acțiunea se petrece aproximativ între 1930 și 1942) al Partidului Comunist Român și organizatorul unor acțiuni deosebit de periculoase. Urmărit de siguranță, Vasile dispare din oraș; bănuim că volumul al doilea al cărții îi va fi dedicat lui Vasile Turcu și mai ales Antoniei.

Spuneam la începutul acestei cronici că romanul e o frescă social-politică și adăugăm acum ideea că autoarea a știut să pună față-n față, fără ca antiteza să devină ostentativă și formală, două concepții de viață diametral opuse. Studiul sociologic efectuat cu mijloace literare de Elena Zafira Zanfir este organic și nu recurge la caricarea para literară a clanului Calonfirescu, condiția umană a castelanilor apărînd în mod implicit. În urmărirea acestei condiții textul cărții se constituie ca un posibil scenariu de film.

Cartea are, după cum am mai spus, multe personaje, unele fugitive, un fel de eroi decorativi care se pierd din memoria cititorului; credem că autoarea a procedat bine „uitîndu-i“ pe drum, regăsindu-i, poate, în volumul următor. O parte din suita acestor eroi (ca de exemplu doctorul Chefliu, gata să se însoare din interes cu Agripina care-i putea fi mamă) sînt creați ca să marcheze cromatic și ideatic epoca, o epocă în care trupele Germaniei fasciste ocupaseră țara, o epocă de afaceri murdare și fapte odioase. Pe de altă parte e prezentă în roman lupta comuniștilor în ilegalitate, luptă pe care o bănuim scoasă în prim plan în volumul al doilea.

Castelana e un roman cursiv bazat pe o bună documentare sociologică și politică, fără ca documentele să jeneze fluxul epic al acțiunii, cu alte cuvinte autoarea a dat acestor realități un evident grad de verosimilitate transferîndu-le în ficțiunea literară. Bănuim că romanul se va continua cu biografia Antoniei, implicînd această biografie în istoria în mers a unei epoci din cele mai frămîntate. Primul volum ne determină să-l așteptăm pe cel următor sau pe cele următoare.

Emil MANU

eternitatea spiritului românesc

Cartea lui Marin Voiculescu **Eternitatea spiritului românesc**, deși se intitulează pretențios la prima vedere, are o acoperire convingătoare, prin evidențierea unor „esențe filozofice“, ce marchează stilul și originalitatea universului spiritual românesc prezent în creația literară. Autorul surprinde prin observații interesante, de factură aforistică, elementele specifice privind sociologia și filozofia culturii românești. Șerban Cioculescu e apreciat pentru universalitatea preocupărilor literare, pentru prezența „unei reflecții filozofice mai adînci ce surprinde specificul poporului român în marele ocean al lumii“. Textul comentat din opera octogenarului ne reamintește vocația literaturii care „trebuie să fie în ultimă instanță o arhitectură a spiritului în cuvinte, să tindă către construcții contemplabile și care să ne satisfacă estetic“.

Pe scurt spus, lucrarea de față ne apare ca o sumă de reflecții-cugetări și aforisme de nuanță sociologică, psihologică și filozofică asupra culturii. Despre Ion Ianoși, Marin Voiculescu notează: „Filosofia vieții, filosofia generațiilor îi permit să diagnosticheze cu exactitate, să surprindă însușiri și pariuri, să-și explice mobiluri ale unei vîrste sau alteia“. Sau, referindu-se la poetul Vasile Voiculescu, autorul notează: „Introspecția este transparentă în orice poezie a sa. El vede lumea, devenirea ei prin propria-i psihologie, prin propria-i devenire. Poezia naturii și, deopotrivă, filosofia ei este o constantă coordonată a operei poetului“. Textele selectate din lucrările lui Șerban Cioculescu, Petru Comarnescu, Alexandru Paleologu, Edgar Papu, Eugen Simion și alții precum și observațiile personale ale autorului, trimit la o istorie a culturii noastre, dublată de o etnogeneză a culturii materiale și spirituale, a cărei forță și viabilitate asigură creației literare actuale o adevărată „eternitate a spiritului românesc“. Astfel, din Șerban Cioculescu aflăm că „sensibil în toate creațiile artei populare (arhitectură, muzică, joc, poezie) specificul național este una din constantele firești ale literaturii și artei în genere“. Și, adăugăm noi, Lucian Blaga spunea despre stil că este „jugul în robia căruia trăim, atributul în care înflorește substanța spirituală a unui popor“.

Aforismele și observațiile lui Marin Voiculescu asupra culturii și creației spirituale în general (muzică, pictură, arhitectură) se constituie, chiar dacă exagerăm într-un fel de hermeneutică diferențiată, în care lectura devine o adevărată tentație. Arta definește vocația eternă a sensibilizării spiritului uman. Pentru Petru Comarnescu „marile creații sînt ca niște puternice cursuri de apă întrunind izvoare și căpătînd afluenți“. Creația spirituală românească este prezentată ca avînd și confluențe, dar izvoarele noastre, ale folclorului au obligat spiritul creator să se redescopere pe sine, cîștigîndu-și astfel valențele universalității. Citînd pe Edgar Papu, autorul lucrării reamintește că „ideea de eternitate a artei nu constituie o permanență, ci un dat istoric ivit mai tîrziu în cadrul fiecărei civilizații“. Și am adăuga o nostalgică afirmație a lui Petru Comarnescu care privește regenerarea spiritului obosit de forța ireversibilă a timpului: „Poate că una din înfățișările cele mai dureroase ale condiției umane este uzura vieții sufletești sub măcinarea timpului care trece“.

Lectura cărții lui Marin Voiculescu ne reamintește un datum al spiritului uman în relație cu marile valori ale culturii. Este meritul autorului de a fi readus în discuție acele reflecții care au consacrat pe fiecare din autorii comentați, punctînd în acest fel contribuția culturii românești la tezaurul universal de valori.

Iar la întrebarea: ce este eternitatea spiritului românesc? — am putea răspunde: Este o mare demnitate spirituală care te obligă să-ți trăiești veșnicia în pămîntul țării tale.

Ioan SÂRBU

65 DE ANI DE LA FĂURIREA P.C.R.

partidul

Partidul este inima care străbate,
Prin vremuri bune, vremuri grele, poate...
Dar prelungirea-n fii a vieţii noastre
Partidul este !... Veac de veac, spre astre !...

Oricît ar trece steaua cu povară,
Partidul este soarele din ţară !...
O vrajă necuprinsă de mirare,
Partidul nostru-i marea înălţare !...

Noi, prin Partid, ai epocii vibraţii
Înaripate vise, revelaţii,
Am hotărît să înălţăm Lumină,
Pe-acest pămînt ! Puterea cea senină ;

De-i Om, furtună, fiul ţării lui
E-o parte din gîndirea Timpului,
Ce chiar Partidul nostru, prin popor,
Ne-o dă drept perspectivă-n viitor !...

Partidul ţara e şi e întreg poporul,
E viaţa-n stemă şi e tricolorul !...
Doar prin Partid se-nalţă şi trăiesc
Românii toţi ! Şi neamul românesc !...

Toţi făurarii vieţii viitoare,
În clipe rare şi înălţătoare,
Ridică steagul vieţii spre Unire !...
Românilor ! Chemare şi iubire !...

vine primăvara

Pe sub ceapă de zambilă,
Pluguri ară nevăzute,
Zodia-i de clorofilă;
Aşteptînd parfumuri multe...

Se întoarce, în tăcere,
În străbunul foc, din soare,
Vînt, cu val de mîngîiere,
Grai din spaţii legendare...

Ca o vrabie-n grădină,
Umblă sunet sub pămînt ;
Clipocind semnal, suspină,
În ogorul de ne-nfrînt !...

Vremea-nveseleşte ţara,
În trăire-ncîntătoare ;
Vine, vine primăvara,
Cu un salt de căprioare...

Creşte-n straturi amintirea,
Florilor de floare-fragă !
Primăvară ! Nemurirea
Mi te face tot mai dragă !

Şi cînd de sub o frunziţă,
Murmure de lăcrămioare
Dau semnal de nouă viţă,
Tu dai lumii-n schimb vigoare !...

mierla cîntă

Cîntă în sufletul meu :
Mierla cîntă, cucul cîntă ;
Harfa primăverii, greu,
Printre gheţuri se frămîntă...

Din fiori şi presimţiri,
Visătoare, pe pămînt,
Pluguri, în nemărginiri,
Taie brazde-n spor-ne-nfrînt...

Şi seminţe roditoare,
De sub brazdă, lanul ducu-l,
Sub văpăi, ce cresc din soare
Spicul verii-nalt cît nucul...

Mierla cîntă, cucul cîntă
Şi din cîntec, trandafiri
Beau, din lună, ce se-avîntă
Pe un cer, trup de iubiri !...

Omul, murmur de lumină,
Floare, fruct şi legătură
Cu pămîntul, dă tulpină
Pîinii-n primăvară pură...

Cîntă-un cuc şi-o mierlă-n vie !...
Parcă-s stele, în spirale...
Le-ascult graiul, că el ştie,
Cînt de taine siderale !...

scriitorii, făurarii...

Noi sîntem făurari de suflete, pe veci,
Şi singuratici, gîndul ni-l purtăm,
O nemurire naşte pe unde, jertfă, treci,
A noastră-i jertfa orişiunde stăm !...

Noi suflete-ndemnăm, în lumi de năzuinţi,
Şi stele chiar, în daruri, le avem,
Cu ele dintr-o lavă de stea şi de credinţi,
În suflete de oameni lucrăm şi stăm cît vrem...

Căci scriitorul timpul şi toate desluşeşte,
De viaţă nouă el este făurar ;
Cu primăvara care se trezeşte,
Ca stupul de albine, la harnicul stupar...

O, sufletul din oameni ce muguri cruzi mai are,
Mai cruzi ca bucuria în care ei mijesc ;
Noi sîntem făurarii de ramuri milenare,
Sîntem sărutul lumii pe globul pămîntesc...

De-aceea-i grea povara ce cade pe aripă,
De făurar de versuri, în orice viitor,
Noi n-am rîs niciodată şi nici n-am plîns în pripă,
Cînd moşteniri ne lasă vreun fulger pe ogor !...

Pămîntu-ntreg îl ţinem într-un alint de gală,
Iar timpul e al nostru, oricît ar fi de greu ;
Noi sîntem făurarii conştiinţelor! Şi fală,
Din tinereţea blîndă, iubirii din veacul meu...

Ni-e gîndul treaz, ca sînul de mamă ce-i dă lapte
La un copil ce-i însuşi un val din viaţa noastră;
Şi din inimi scoatem istoricele fapte !...
Noi sîntem făurarii de om şi zarea-albastră !...

traian iancu

ctitorii contemporane

I

cetăţi ale metalului românesc, într-o citadelă a mişcării muncitoreşti

Seculara vatră de locuire urbană, „Iaşul dragostei de neam ; Iaşul dragostei de ţară", ctitorie de cultură naţională, a fost şi un puternic centru al mişcării socialiste şi muncitoreşti ; ideile democratice, revoluţionare, acţiunile practice, slujind cauza celor mulţi, au iradiat şi dincolo de zidurile cetăţii, în întreaga patrie. Cluburile muncitoreşti, cercurile socialiste, revistele de dezbateri teoretice, de înaltă ţinută, periodicele de răspîndire a principiilor materialismului dialectic şi istoric — să amintim aici „Contemporanul", „Viitorul social", această din urmă publicaţie fiind considerată ca organ ştiinţific al Uniunii Socialiste din România —, adeziune răspicată, curajoasă, a secţiei locale a partidului la Congresul de constituire a P.C.R. din 8 mai, 1921, adeziune exprimată printr-o scrisoare cu rînduri fierbinţi (prezenţa delegaţilor nefiind posibilă datorită valurilor de arestări operate în rîndul militanţilor), grevele, între care cele de la „Nicolina" se impuneau cu autoritate, implicarea intelectualilor progresişti ieşeni în toate marile evenimente ale ţării dau Iaşului o personalitate inconfundabilă.

În bătaia focului fiind, situat, în al II-lea război mondial, pe linia de ofensivă Chişinău — Iaşi, vechea capitală moldavă a fost unul din cele mai distruse oraşe din ţară. Trupele hitleriste, în retragerea lor furioasă, demenţială, au jefuit, incendiat, devastat. Ziarul „Moldova liberă" din 1 ianuarie, 1945, scria : „...asediul Iaşului s-a sfîrşit după cinci luni de suferinţe şi chinuri pentru populaţia civilă. Războiul s-a terminat pentru ieşeni, dar el a lăsat în urma sa peste 2 000 de morminte şi un oraş pe jumătate pustiu şi acoperit de ruine".

Misiunea de refacere economică, grija pentru destinul locuitorilor şi-au luat-o forţele patriotice sub conducerea Comitetului regional Moldova al P.C.R. Au urmat ani aspri de reconstrucţie, supravieţuirea prin etapa foametei devastatoare, ani de închegare a unei existenţe social-economice normale. Necesara perioadă a „hei-rup"-urilor a fost urmată de planificări tot mai riguroase.

Maistrul Alexandru Gheorghiu, sfătos ca un moldovean sadea, mai pe urmă, ceferistul pensionar Sava Petcu, comunist cu stagiu în ilegalitate, care au mai prins vremea cînd Atelierele C.F.R. erau botezate „iadul de la Nicolina", cînd în jur orăcăiau broaştele, în bălţile înverzite, pestilenţiale — o mahala din preajmă se şi chema a „Broscăriei" —, povestesc că din fostele hale şi dependinţe numai cîteva ziduri mai rămăseseră în picioare după război. Cu muncă patriotică, cu cărămidă adusă de la Ciurea, cu căruţele, s-au refăcut halele, s-a ridicat rotăria. Dar, oricum am lua-o, comparaţia cu ceea ce reprezintă azi Întreprinderea mecanică „Nicolina", nu se poate face. Dintr-un foarte simplu motiv : că nu se poate. Ce să compari ? De la vremea ciocanului „cît bostanul, de-i durea pe sub coaste pe bieţii fierari" izbind metalul încins pînă la acest timp de superbe înnoiri, de radicale mutaţii, deschis de istoricul Congres din 1965, cînd la cîrma partidului este ales tovarăşul Nicolae Ceauşescu, reprezintă traiectul de la reparaţii de vagoane la utilaje terasiere de mare complexitate tehnică, livrate şi peste hotare. Evoluţia celei mai cunoscute industrii ieşene este ca o pecete a epocii. Traiectul ei este caracteristic întregii noastre vieţi. Şi „Nicolina" a dat — şi mai dă încă —, ani la rînd, autentici bărbaţi ai industriei pentru celelalte întreprinderi ce s-au închegat mai apoi. Ca şi pentru cel mai mare combinat de utilaj greu din ţară, înălţat graţie iniţiativei secretarului general al partidului. În 1976, anul fundării, primul bărbat al ţării era prezent pe şantier. Iar în 13 septembrie, 1985, la încheierea vizitei sale de lucru la C.U.G. avea să aprecieze, spre satisfacţia tuturor celor care muncesc pe această vastă platformă uzinală : „Cu asemenea combinate putem merge cu paşi repezi spre comunism".

De pe culmea solitarei fortificaţii medievale a „Cetăţuii", acest pivot al metalului românesc se desfăşoară într-o severă armonie. Zarea, pigmentată cu albastrul imenselor hale, tremură deasupra vastei întinderi, structurată toată într-un complex acoperind peste 130 hectare. Privirea mai cuprinde şi ansamblurile de blocuri din preajmă, răsărite parcă din pămînt. Pasarele, linii de tramvaie şi troleibuze, ce fac joncţiunea cu miezul oraşului, estacade, macarale de mare forţă, poduri rulante purtînd în braţele lor lingouri urieşeşti, corpuri de turbine, piese de zeci şi sute de tone, caje pentru oţelării, pompe de irigaţii de cel mai mare calibru în ţară, gropile, cît un ştrand, în care se toarnă elemente metalice, fasonate de formatori precum lucrul de artă, maşinile-agregat de prelucrat roţi dinţate cu diametrul de opt metri, această lume fascinează. Un sentiment acut şi durabil s-a încuibat în reporter văzînd zămislirile astea ciclopice — forţa noastră de a concepe şi fabrica lucruri de mare competitivitate tehnică, într-un timp relativ scurt, această forţă este incomensurabilă. Iată, Combinatul de utilaj greu din Iaşi împlineşte curînd zece ani de la întemeiere, creaţie caracteristică a unei epoci de nesemuită grandoare constructivă. Epocă definitiv pecetluită şi de alte ctitorii-unicat : Canalul Dunăre — Marea Neagră, Transfăgărăşanul, metroul bucureştean...

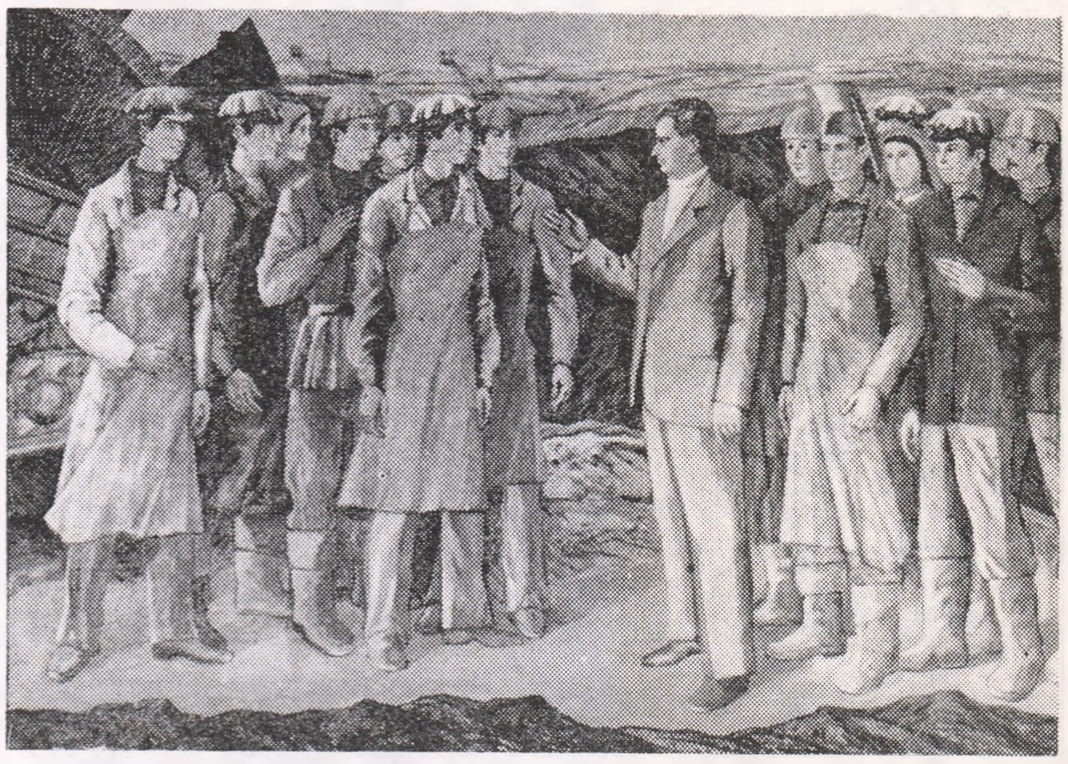

N. GROZA : „Tovarăşul Nicolae Ceauşescu în mijlocul tinerilor mineri din bazinul carbonifer Rovinari".

Deşi ochii inginerului Gheorghe Cojocaru, om cu răspundere mare la C.U.G., ard de neodihnă, de presiunea multor probleme, toate „la zi", toate la temperatura oţelului incandescent, spiritul viu alungă osteneala din zile şi nopţi de veghe. Aflăm despre puneri în funcţiune, cuptoare, premiere tehnice, linii, capacităţi, proiecte, devansări, termene... Asemenea vocabule auzi în mai toate compartimentele. Dar, dincolo de aceste cuvinte care au parcă sensul unor ordine de luptă, dincolo de fluxul foarte concret şi sonor al proceselor de fabricaţie, în încăperile de concepţie, de plămădire a noului, a tehnologiilor de vîrf nu percepi decît fîşîitul discret al trasării liniilor pe hîrtie, linii care compun, în geometria lor miraculoasă, ca într-un joc numai de iniţiati ştiut, structuri de maşini şi utilaje, transpuse pe urmă, în secţii, fiecare cît o fabrică, în lucrurile concrete ale meseriaşilor, trimise apoi altor industrii. Din ţară şi de prin alte părţi. Cresc o dată cu această cetate şi oameni cu vocaţia performanţei tehnice, dar şi iubitori de poezie şi muzică, de arte frumoase, de cultură umanistă, în genere. Argumentul forte îl aduc membrii cenaclului „Lupta cu inerţia", unii dintre ei cu cărţi tipărite şi pe masa editurilor, cenaclul plastic. Într-un oraş cu binecunoscutele tradiţii spirituale, zămislirile pentru „minte şi inimă" sînt în firea lucrurilor. Şi se demonstrează că între artă şi industrie sînt oricînd punţi regeneratoare, mereu fertile.

Cum te apropii de oţelărie pămîntul vibrează sub tălpi. Descărcările electrice în masa clocotindă de oţel concurează parcă trăsnetele. Un tînăr inginer, ajutorul şefului de secţie, Constantin Bogos — de altminteri, aici mai toţi sînt tineri, cărora — iată o formidabilă, generoasă investiţie de încredere — li s-a dat pe mînă valori de miliarde, acel inginer se opreşte în faţa celui mai mare cuptor electric, de 100 tone. „Ăsta a fost inaugurat la 13 septembrie, anul trecut, în prezenţa secretarului general al partidului. Presa a consemnat evenimentul. Ştiţi că sarcina noastră în acest cincinal este să producem un milion de tone de oţel". Cine ar fi întrezărit, cu doar 20—30 de ani în urmă, perspectiva unui Iaşi siderurgic ? Numai siderurgia ieşeană va produce atunci de două ori mai mult oţel decît România anului 1950.

II

visuri împlinite

Ionică al lui Ştefan a Petrei Ciubotariul, din Humuleştii Neamţului, făcea acum 132 de ani drumul către Iaşi cu „bidiviii" lui moş Luca. Nici măcar cuvintele „drum de fier" nu erau cunoscute. Doar românii preumblaţi prin Europa auziseră de noul mijloc de transport. S-au scurs ani mulţi şi pe la început de secol XX se proiecta un posibil drum de fier, care să lege Paşcanii, deja un nod feroviar, de oraşul de la poalele Munţilor Neamţului. Proiectul a rămas un vis. A mai fost reluat în perioada interbelică. Nişte urme de terasamente s-au mai văzut o vreme. Totul, însă, a intrat în uitare. Pînă acum trei ani. Visul a prins contur palpabil. Nu va trece mult şi trenurile vor circula şi pe acest traseu. Ca şi pe o altă rută din ţară, Vîlcele — Rîmnicu-Vîlcea, ca şi pe linia Dorneşti — Siret. Examene ale competenţei noastre, ale forţei de a construi durabil şi eficace. Călătorul ce ar zăbovi în oraşul unde Ionică învăţa buchile cu Isaiia Duhu, după ceasloave, poate vedea acum o superbă staţie de cale ferată.

...Un imens arc de cerc, alcătuit din cele două şine paralele, şi noua traiectorie a căii ferate te duce din Paşcani, tot spre nord-vest, către gura unui tunel. Cînd uriaşul inel de beton se iveşte printre arbori am impresia că mă găsesc într-o depresiune de munte. Tabăra tuneliştilor braşoveni — echipa lui Gheorghe Sabău, care a lucrat şi la Mestecăniş, şi la Porţile de Fier, şi la metrou, şi la Bîrnova — este amplasată aici, între arbori. Regim de şantier greu. Meşterul Sabău se bucură, cînd vede lume străină. Mai află veşti noi. Intră în tunel dimineaţa, mai dă o raită prin şantierul de-afară, revine şi iese cam tot pe întuneric. Acolo e lumina becurilor. Nu ştii cînd e noapte şi cînd e zi. Tuneliştii se grăbesc să dea mîna cu ceilalţi ce vin dinspre Cristeşti. Tunelul e înalt. Făcut pentru electrificarea reţelei. Fum înţepător, aerul, în lumina becurilor palide, are nuanţe albăstrii, conducta de evacuare a gazelor de eşapament de la scut — cîrtiţa aceea metalică, uriaşă, care sapă, scoate pămîntul, potriveşte inelele de beton —, de la autocamioanele ce cară pămînt, materiale, conducta nu face faţă. Din tavan se preling picături mari, vine de apă se scurg printre betoane, într-un loc plouă de-a binelea. Izvoarele de deasupra. „Cîrtiţa" sforăie, duduie, fiarele scrîşnesc înciudat, argila cenuşie, compactă, îmbibată de apă, are duritatea gresiei. Se împotriveşte grozav muşcăturii excavatorului. Oamenii, însă, o împing mai departe. Cu doi metri în douăzeci şi patru de ore. Atît, în zona aceasta. Uneori, se pun cîte cincizeci de puşcături şi abia-abia cade un strat de cîţiva centimetri. Chiar de la intrare au avut o surpriză de proporţii. Mergînd aşa din surpare în surpare, tot stăpînindu-le cu inele şi contraforţi, la un moment dat, a intrat toată pădurea în tunel. Ia şi scoate noianul acela de pămînt şi prundiş, cu copaci cu tot, apoi vin apele astea sîcîitoare. „Adevărul este — zice meşterul — că tunel fără apă eu n-am văzut. Cel puţin, pe unde am fost cu fîrtaţii mei. Aşa că mergem înainte. De mare ajutor ne este scutul, ultimul tip, de construcţie românească, o microuzină sadea de făcut tunele...". Trecem de tunel. O tăietură imensă într-un deal, o cuvă de pămînt de cîteva sute de metri, ne aminteşte brusc de grandioasa lucrare Canalul Dunăre — Marea Neagră, cea mai semnificativă pentru vocaţia constructivă a românilor noştri contemporani. De pe creastă, meşterul Goldan se vede parcă mai mic. Falii mari se rup din taluzuri. Iar izvoarele. Lichidul vital şi neastîmpărat este diriguit, în cele din urmă, pe unde vrea omul. Cîţiva kilometri, şi panglica argintie a Moldovei joacă în faţa ochilor. Podul de cale ferată, primul de acest fel, construit din beton armat precomprimat — spun inginerii Al. Ciolan şi Ion Trifan, şantierişti deprinşi cu viituri şi geruri, cu pîinea ruptă grăbit, din mers, şi îmbucată aproape absent. La o viitură, venită cam pe nepusă masă, s-au găsit dale de beton de şase tone fiecare îngropate în prundiş la trei metri. Podul peste Moldova este aproape încheiat. Undele rîului se freacă furioase de corpul betoanelor, implantate în albia milenară.

La Tîrgu Neamţ, în holul splendid al gării, lucrat în lambriuri de pin şi mozaicuri veneţiene, parcă ar fi o sală de protocol pentru oaspeţi de seamă, prin geamurile mari privim munţii, zidurile eterne ale cetăţii, ce străjuiesc maiestuos întreaga alcătuire a oamenilor.

Vasile IANCU

65 DE ANI DE LA FĂURIREA P.C.R.

ion țăranu

zile de ucenicie...

Am colindat așa, făcut praf, o vreme străzile din jurul Pieței; tot ce-mi ziceam pe la răsăritul soarelui că e viața nerușinată și fără fasoane, viața pieții, acum îmi apăruse de-a dreptul dezgustător. Sub umbrelele mari și decolorate din foaie de cort dormitau negustoresele grase, leoarcă de nădușeală iar micii nevînduți și fleicile înverzite sub pojar miroseau respingător de eficace, mușterii îi lăsau în plata lui Dumnezeu. Mă miram cum un rafinat ca Iosif Eugeniu Got vine să privească acest sediu al sordidului de două și de trei ori pe zi și mereu vede monumente. Încotro s-o iau? M-am retras spre străduțele din jur, strîmte dar curate, așa ca să mă duc undeva numai să nu merg acasă să-i spun Evei... Ce să-i spun? Că m-a încolțit din primele momente, vorba lui Anghel, parcă i-aș fi asasinat mama; mama lui! Asta era pusă la cale, să mă vadă complexat ca pe un ieșit din pușcărie, să mă alipesc de piciorul lui ca un cîine jugănit. Nu și-a găsit omul! Trebuia să uit, voiam să uit, dar singur nu reușeam. Acasă n-avea rost să merg așa întors pe dos, m-aș fi trădat, trebuia să ajung la Eva mai încîntat ca ieri, să arăt ca un învingător, era cazul să mă îmbărbătez... Cel ce nu are filosofie nu are răbdare, ori invers, cine n-are răbdare n-are filosofie. Să fim răbdători, n-a fost răbdarea sabia tăioasă și scutul românului douăzeci de veacuri. Dar cît poate răbda un român insulta? (Asta iar aduce a lamento). Pînă una alta îmi spuneam mereu: omul sfințește locul, omul sfințește locul și o să fie bine. Aya, dacă sfințește locul poate sfinți și timpul! Tii, oare indivizii obsedați de locul lor sfînt țin să sfințească și timpul? Uite, replica asta dacă-mi sosea la vreme i-aș fi dat drumul cu plăcere în urechile foarte închipuite ale lui Teflu. Mă întîlnisem cu el în urmă cu trei zile, sîmbătă. Se făcuse dublu de îngîmfare, se făcuse uriaș, era călare pe situație, era sigur că o rezolvase. Știam că nu avea repartiția în regulă și l-am ispitit cum de reușise performanța. „Am totdeauna un vînt de rezervă care-mi umflă pînzele pe loc. **În orice loc!** Eu nu sînt din aceia care sfințesc locul, amice, cînd e vorba de mine, mie mi se sfințește locul!". Vom mai reveni la sfinția sa, la vînturile sale...

Să-i dăm drumul în lume, iată o idee demnă de Caranda; de ce omul nu ambiționează întîi și întîi să sfințească timpul? Trebuie să i-o plasez, trebuie să telefonez la ziar, este! — sigur mă voi înălța ceva-ceva în ochii lui. Și cînd va face ochii mari cît am crescut în două zile, numai bine îi mărturisesc în ce lături am intrat... Nu, nu, ar rămîne cu amintirea asta, nu, acum „venim" iar cu un tonus de zile mari, intrăm în chip de **tinerețe,** de forță propulsivă în istorie. Și mai tîrziu ne mai dezumflăm, acum păstrăm aparențele în public. Ne facem că e bine, că sîntem foarte stăpîni pe rol, că nu ne-a încolțit nimeni.

L-am găsit la redacție pe Caranda, era „super cap limpede", era iar epuizat, iar grăbit, iar nenorocit; telefoanele îl torturau vizibil, dar răspundea la toate atent, plin de acea bunăvoință a moldoveniei și glasul lui prietenos, cald cred că-i îmblînzea pe cei de la capătul lumii, pe toți șmecherii și ațoșii care voiau să-l expedieze scurt. El punea ordine în lucruri, cel puțin pe hîrtie, cerea detalii, se tocmea fără patimă, totul se cuvenea să fie respectuos, să nu dea nimeni buzna. Cum să-l întreb eu o chestioară acolo? Eram hotărît să mă retrag, venisem așa... într-o vizită de... Prea bine, prea bine, însemna că nu mă grăbeam, putea să-și facă și el atîta timp cît să-mi servească o cafea braziliană, un **nes,** „cafè torradoe maído instantâneo", „instant coffee" citea el mitraliind de pe o cutiuță roșie. Puse termoplonjonul într-un ibric de aramă care se afla pe măsuța telefonului, în spatele unui morman de cărți, încălzi apa, frecă la repezeală zahărul cu acea „cafe Globo soluvel" și mă servi; pentru mine totul era o noutate. Miinile umflate ca niște piinișoare ale lui papa August se descurcau de minune, dar într-adevăr, Caranda arăta obosit. Capul său imens, fața umflată cu toate ale ei supradimensionate (în afară de nas), arătau gălbejite rău, parcă de multe luni nu le-ar mai fi irigat sîngele. Dar se vedea că-i face plăcere că l-am vizitat pe el înaintea tuturor, fiindcă m-a întrebat dacă am mai trecut pe la prietenii noștri. A fost foarte drăguț, mai drăguț decît alteori. Dacă intram bocindu-mă cu aerul de biet țărănuș rătăcit, îl deprimam de tot. Mai trecusem cu cîteva săptămîni în urmă pe la el și atunci numai nu plesneam de mîndrie, îi mulțumisem că m-a alungat la carte, aveam să-i arăt acum ce e gazetăria... Mi-a destăinuit că nici nu știam eu ce reprezentam acum pentru el, pur și simplu eu i-am inspirat eseul al IX-lea, situația mea, faptul că intram în viitor pe ușa din față. „În prezent", l-am rectificat eu, „nu, n-am greșit, în viitor". S-a produs ca același brav ostaș care face cinste citatelor... Ayaya, dar apare și cîte un citat, rar dar apare, care are rolul de încurcă-descurcă lume, rolul lui Truffaldino. S-a grăbit să-mi comunice cîteva idei din eseul al IX-lea, pe care îl socotea testamentul lui spiritual, ceva în genul Iluminărilor lui Rimbaud. Nu mai țin minte de ce incipit s-a folosit, dintr-o dată am descoperit că a introdus niște nivele ale trecutului... În fine, în fine, la un moment dat a adus vorba despre cei ce își fac un viitor spurcînd cu înverșunare trecutul apropiat. Mă rog, nu țin minte foarte precis, ar fi fost interesant, dar constat că memoria mea este extrem de fidelă, extrem de sensibilă cînd e vorba de **sinistru,** în rest e selectiv fidelă...

Susținea serios că toți sîntem responsabili cu istoria și că orice istorie nu e altfel decît pe măsura celor ce o nasc. (Doamne, dacă a început să se ramolească, m-a plesnit un gînd și ca să nu mi se vadă vreo reacție aiurea pe față l-am luat la vale: „Pînă aici nimic nou, papa Bebe, nimic nou! Cînd a fost vorba de istorie așa s-a afirmat, așa s-a declamat mereu").

Numai că nu s-a crezut serios, mi-a replicat el. Eu mă îndoiesc dacă înțeleg toți că a sosit vremea acum să ieșim **deasupra** în istorie. Sînt istorici care calculează că „intrăm" și „depindem" și „sîntem condiționați" de un calcul infinit al destinului și e mai nimerit să așteptăm un ceas mai prielnic... Cică numai așteptarea și hazul de necaz este salvarea noastră. Cu hazul de necaz, de acord! (Cine rîde la urmă rîde mai bine, m-am alăturat și eu perfid). Dar nu cu așteptarea! Destul am avut pînă acum psihologia aceea de provinciali invitați la o masă în capitală. Pînă nu văd că gazda a mîncat pe jumătate nu se ating de cuțit și de pîine. Psihologia asta de figuranți, la naiba, și scăpăm odată de ea! Istoricii înșiră trecutul, dar unde este **Marea Chartă** ca să înțelegem prin ce virtuți avem șansa să defrișăm și să ne croim drumul nostru în codrii timpului? Ei?! (E aburos totul, Auguste, e pretențios noi croim prezentul, să lăsăm misia asta altora).

Aici a întors-o strategic. Iată că ne vedem istoria, mare, cum și este. Dar apare ceva ciudat, foarte ciudat. Nu ți se pare că avem o vedere paradoxală cu toții, vedem mai ales ce e mic în jur, întîi ce e larvar, libărcile, limbricii, pocitaniile, bimbiricii, parcă nu știm să ne privim. Dacă istoria pe care o punem la cale e așa de mare, iar noi vedem în jur mai ales pigmei, trebuie că există în locurile cheie oameni peste măsură de răzbătători, de iscusiți, de... Și dacă numai aceștia sînt în stare de atîta miracol, ehei, ce istorie fenomenală am trînti noi dacă toți ar fi serioși.

Am vrut să mă ridic, pretextînd că am înțeles. Era o conferință pe care probabil o repeta, profita că își găsise un auditoriu îngăduitor. Dar nu, nu terminase, abia acum venea deschiderea lui, profeția lui, el era omul care aflase ieșirea din labirint! Marx spunea că de trecut ne despărțim rîzînd. De un anume trecut, desigur, numai de un anume trecut, ehei! Pentru că anumite etaje ale trecutului ne cer să le judecăm cu mare atenție — insista Caranda — și să le cercetăm pînă la **a ne învrednici să le egalăm.** Un alt mare dascăl al omenirii ne-a învățat să privim cu cea mai înaltă admirație spre Renaștere care a avut nevoie de titani și a creat titani.

„Asta miroase a paseism — trecutul ca viitor, Auguste, paseism sadea".

„Renașterea ca viitor, de ce nu? Dar dacă aspirăm spre a egala și a întrece acel trecut, sîntem noi pregătiți, avem destulă tărie morală să conviețuim între titani, să-i acceptăm?".

Unde dispăruse leșinatul care era cu cîteva minute mai înainte? Subiectul îl fascina, devenise minunat de strălucitor, de surîzător, era ceva neverosimil la mijloc. Ochii lui candizi, verzui, acum parcă mijeau ironici de sub ovalul frumos al arcadelor. Cred că pe undeva mă lua peste picior, dar pe unde? Aveam sentimentul că vrea să mă tragă pe sfoară cu ceva, dar îmi și plăcea să-l descopăr fremătînd de agitația aceea voluptuoasă a inspirației, îmbătat ca de fericirea unor onoruri nesperate. Mă așteptam să rîdă din moment în moment de mine, dar nu s-a întîmplat asta:

„Înțelegi, nu ne rămîne decît să ne creăm titanii! Dar să nu-i stingherim, să rezistăm alături de ei". Pur și simplu nu înțelegeam de unde pînă unde? Arăta excitat de o dulce putere și o înduioșătoare fudulie. În totul se vădea ceva fierbinte și amuzant totdeodată, buzele sale frumoase, rumene dintr-o dată și ușor pofticioase simțeau ca pe o ispitire să emită ceva așa de radical, ochii lui inocenți și înguști de om leneș priveau încrezători, iar nasul distins participa și el la acest regal, părea să savureze mirosul pur, ca de zăpadă al ideii îndrăznețe. Firește, fălcile grele, bărbia revărsată, urechile și ele erau pline de importanță, pline de plăcerea și noutatea elevată a evenimentului, a banchetului.

Nu mai era grasul diform și greoi, ci doar un bărbat corpolent, afabil, care iată, trudea să afle un drum sigur. Slăninile pîntecului cît ale unui urs nu se vedeau din spatele biroului; cămașa din in de un galben-muștar cu două buzunare imense era udă pe la subsiori, cu toată răcoarea din clădire pe o vreme ca aceea toridă. Batistele albe de la piept își aveau rostul lor de onoare. Ele trebuiau să mascheze protuberanțele sînilor, ca niște mamele de femeie. Unui om așa de radios care, iată, aflase drumul pentru supraviețuirea bietului român nefericit preț de 1900 de ani, unui om așa de bun, tocmai pentru că se gîndea numai la alții i se puteau ierta multe.

Am plecat imediat cu un fel de teamă obscură, aveam impresia că e ceva neverosimil — nu cumva era la mijloc un soi de magnetism? Dar ce leneș medium sînt de vreme ce din arșița aceea a lui doar un gînd subțire ca o lamă a ajuns pînă la mine — să ne sacralizăm timpul. În fine...

A fost foarte bine că am plecat grăbit. Altfel aflam că tot ce mi se întîmplase în ziua aceea s-a datorat lui Caranda. Fără voia lui, dar din cauza lui. Peste cîteva zile numai aveam să aflu că îi ceruse lui Haras o favoare pentru mine — să se intereseze de mine, **să mă aibă în vedere.** Iar directorului nu i se putea reproșa nimic, **mă avusese în vedere,** doar că mă plasase celui mai zelos consilier al său, celui mai pasionat de ordine. Să te prăpădești de rîs. Cu timpul însă toate se aranjează...

* * *

Dar atunci nu cunoșteam sursa acestui instructaj atît de complet, eram convins că directorului îi făcusem o bună impresie, iar lui Crantz îi displăceam. Aveam nevoie de sfaturi, trebuia să-mi caut prietenii, dascălii. Am pornit spre bătrînul Gheorghian, hotărît să-l văd în aceeași zi. Era un bun motiv în fața Evei, am trecut să-i mai văd pe-ai mei. Dar pe drum m-am deshotărît tot mai mult. Dascălul Gheorghian e un om pățit, e ceea ce numim un om încercat de destin, el vede înainte de toate primejdiile. Cum să-i spun că un tovarăș care este ceea ce se cheamă „un nume" deja m-a **contactat...** „Adică?". „Adică vrea să fac parte dintr-o echipă, vrea să mă atragă într-o echipă, ce știu eu?". „Într-o echipă!? Ce fel de echipă? Cine sînt în echipă?". „De unde să știu eu?". „De ce nu ești atent? N-a însemnat nimic pentru tine năpasta mea!? Din prima zi ai sclintit-o. N-am pretins să învețe nimeni altcineva din lecțiile mele, dar nici chiar tu?!". Domnul Gheorghian se va prăbuși, nu mi-ar ierta-o pentru nimic... Ei, nu, am să-i spun și lui că e grozav, că toți sînt surprinzător de delicați și deja mai multe echipe mă doresc, mă curtează, mă ademenesc, îmi descriu colectivul, mă instruiesc. „N-ai să poți minți cu convingere, amînă, Alexandre, amînă!". Și nu m-am dus atunci la Gheorghieni, i-am vizitat peste cîteva zile. Acum știam de intervenția lui August Caranda încît am avut tăria să le spun ce-mi pregătisem astăzi, marți. „Tu n-ai ce învăța de la nimeni, la capitolul maniere, relații în colectiv, diplomație, mă va asigura Gheorghian foarte încrezător peste cîteva zile (de unde se vede că totul depinde de hotărîrea pe care o luăm la un moment dat). Mereu să asculți ce ți se spune și mereu să faci cum crezi tu". Aceasta se întîmpla deci anul trecut, în 1966, în luna septembrie.

Fragmente din romanul „Cavalerii soarelui"

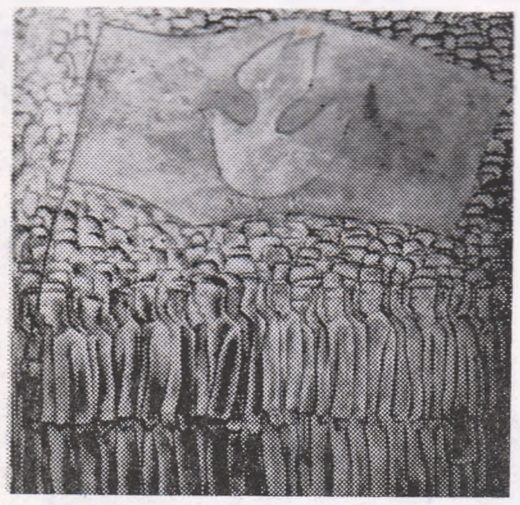

Dan HATMANU : **„Pace"**

pentru un singur cîntec

Vis timpuriu săpa fîntîni și fîntîni în splendoarea
unui cîmp cu margarete celeste

Calendar în extaz
și casa unei depărtări atîrnînd de fumul subțire
al ideii de patrie

Înaltul mesaj cu ugerele pline de fragi

al limbii române murmur al umărului susur în ploaie

al frunzei filtrate de penajul de mierlă
genunchiul pe spuma turmelor

Și noaptea cu roua ei mov
pat de credință pentru un singur cîntec.

fulgere de primăvară

Căruța asta cu fulgere de primăvară

țăranii merg încet să nu se spargă-n fîn baba
și moșneagul de ceramici

Zburătoarele și ele ling sare din sarea zimbrului

Nu-i fluier să nu fi fost os de Domn

dar și eu mă voi cheltui pînă la capăt
în această seară care încape într-un violoncel

An al buzelor purpurii
an al culegătorilor de scoici din pădurea caldă

trupul meu e nefericit de îngust
pentru această vrăjitorie

de a fi.

memorii pentru mîine

Mai dorm ca să-mi aduc aminte mă mai întorc în somn
ca să privesc în urmă

ca să mă simt arat
întors pe cealaltă parte de-un plug de lemn de Cronicar
Veniți semănători mi-e trupul reavăn

singur dau foile la calendar
deja sînt frunze cu memorii pentru mîine

Ziua am insomnii cunoașterea îmi arde rărunchii.

umbre tari

În umbra sandalei eu sînt și pe mine mă sprijin
de umbra Muntelui magic

Cam toate-s din umbre înghesuite în alte umbre
compacte

de 2000 de ani umbre tari

cristaline măcinate la moara de vînt

făină nisip mortar ziduri fundații cetăți ruini

pentru atîtea și atîtea alte fundații
și turnuri cu iarbă pe acoperiș

Și o fereastră
lumina acestei seducătoare zile

eu care văd prin mine ocheanul de febră.

ovidiu genaru

cărți și idei

poezia ca rană deschisă

Actor, dramaturg și poet, Constantin Popa a împlinit, recent, o vîrstă de bilanț. Dintre piesele pe care le-a scris, aș reține, în primul rînd, **Regulamentul de bloc.** Interesante sînt, însă, și celelalte texte dramatice pe care i le cunosc — **Calul verde** și **Al doilea interviu.** Despre actor nu este cazul să scriu aici. Poetul a publicat **Cuvinte învinse, Perioada de instrucție** și acum, tot la Editura Junimea, **Împăcarea cu Faust.** Ciclurile („Marele semn", „Albumul de cuvinte" și „Despărțirea de sine") nu au corespondențe cu titlul volumului. Nici poeziile, fiecare în parte, nu transcriu, în limbaj liric, o experiență faustică. Titlul volumului orientează, cumva, din afară, lectura, așezîndu-se ca un clopot de sticlă peste istoria unui sentiment, conservîndu-l

La vîrsta primelor bilanțuri, Constantin Popa își amînă bilanțul : întreaga lui poezie (și nu numai poezia, dar și teatrul) lasă impresia că ia de la capăt mereu aceeași experiență, adîncind-o, așezînd-o în alți termeni. Ca un chirurg, poetul scociorăște într-o rană deschisă, disperat și patetic, obsedat de adevărul propriu. De la primul volum și pînă acum nu se observă o evoluție. Mișcarea e, mai degrabă, de „revoluție", eliptică, în jurul unui „soare" care nu se răcește și care întreține, sub cuvinte, temperatura lavei.

Persecutat de ideea „atentatului" la individualitate, poetul scrie rînduri frumoase despre **Defectele numărului** („cînd numărul, oh, numărul, puternicul, / înlocuiește literele numelui meu"). Latura intimistă a acestei poezii se revendică de la refuzul cantității și postulează un primat al unicității experienței, pe care o transcrie ca pe-un jurnal de bord. Cu umor, **Buletinul meteo** trece în registru ironic „prognoza" stărilor sufletești : „Datorită unui front ciclonic, iubito, / Teritoriul dragostei noastre / Va intra într-o zonă depresionară, / Cu cer mai mult noros, / Favorizînd apariția de îndoieli / Coborînd sub zero grade — / Izolat, mai geroase. / Sub influența unui transport de aer rece, / Țara privirii noastre va prezenta ceață, / Atît în zonele de deal, / Cît și în cele de vale. / Dor slab pînă la potrivit / Și plînsori locale. / La această oră, / Vremea este caracterizată de frig, / Pe alocuri foarte frig, iubito, / Mai cu seamă în partea de răsărit a speranței / Unde se semnalează apariția de polei / Și accidente în circulația sentimentelor. / Pentru următorul interval, / Iubire cu intensificări trecătoare, / Revoltă staționară. ochi cu cerul schimbător, / Mai mult închis, / Datele prognozei nu sînt prea concludente. / Astfel, iubito, vom asista / La mari căderi de pleoape / Iar barometrul va înregistra / Întrebări abundente". Personal, prefer această distanță ironică, pe care-am semnalat-o și în **Perioada de instrucție.** „Povestea unui sentiment", așa cum apare ea în **Despărțirea de sine,** are, după gustul meu, o temperatură prea ridicată („Cînd voi scrie / Despre frumoasa domnie a acestei iubiri / Asupra sufletului meu"). La această intensitate a sentimentului se cuvine fie o radicalizare a sincerității pînă la limita jurnalului, a literaturii mărturisirilor, în stil analitic, fie o trecere mai generoasă către universal, cu sacrificiul sinelui.

Am mai reținut, din volum, **Albumul de cuvinte,** o elegie refuzată, în care tot disprețul pentru unealta trădătoare a scrisului se transformă în laudă : „Timp sechestrat între pagini, / Memorii la minut, calcinate, / Portret de cuvinte, sclerozate imagini / Tot felul de cuvinte presate, / Cuvinte bunici, o mie opt sute, / O mie nouă sute și, / Cuvinte surghiunite-n epitaf, / Cuvinte cu mănuși, parfumate, / Frezate cu perdaf, / Cuvinte tolănite pe sofa, poziția copil, / Luate din față, în picioare, profil, / Cuvinte cu barbă și frac, / Cuvinte-n opinci și-n obiele, / Cuvinte sepia, alb-negru, verzi, / Roșii, cu șapcă de piele, / Cuvinte domnișoare, în rochii de seară, / Cuvinte doamne și Doamne-Doamne, / Galeșe sau cu privirea de ceară, / Cuvinte făcînd rugăciunea / Înrodind sanctuarul / Cuvinte făcînd trotuarul, / Cuvinte lege, cuvinte înjurături, / Cuvinte fotografiate la mare, / La munte, cuvinte în concediu de boală, / Cuvinte ieșite la pensie, dărîmături, / Cuvinte imortalizate-n rostire, / Cuvinte uitate, rătăcite pe drum, / Cuvinte înhumate, îndoliate... / Cimitire mutate-n album". Tonul acesta, grav în fond, jucăuș și persiflant — în aparență, convine cel mai mult poetului, pe care transportul sentimental îl duce, cînd se ia cu totul în serios, la locuri comune : „Abia atunci să m-aștept să văd / Cum mi se înfățișează ruptura luminii, / Cum să iau mai în serios / Dimineața asta / Și toamna asta ca un mare obraz / În care verdele s-a plictisit, / Și noaptea asta / Și începutul ca fiind totdeauna / Cel plin de sfîrșit" **(Avertisment).**

Se aude, în volumul acesta, o bătaie de gong. Constantin Popa, la fel de patetic în viață, ca și în literatură, are, și în poezie, gustul efectelor „teatrale" și, la fel ca în teatru, cele mai reușite scene nu sînt acelea în care „actorul" mizează pe sinceritatea comunicării. Distanța, în care poetul se simte înstrăinat, și chiar este !, îl avantajează. Aș spune că „personajul liric" cel mai „verosimil" nu este cel patetic, cu toate că mai aproape de adevărul ființei, ci, dimpotrivă, „personajul dramatic", o voce mai degrabă impersonală, care împrumută numai cîteva din trăsăturile autorului ei. „Despărțirea de sine" ar trebui să fie și o „renunțare la sine", spre binele artistului, care, cel puțin în ultimul an, a dat cîteva dovezi convingătoare, în teatru (Cu **Regulamentul de bloc)** și în poezie (cu poemele ironice și parabolice din **Împăcarea cu Faust),** asupra talentului său.

La prima lectură, m-a surprins rigoarea geometrică din volumul lui Vasile Constantinescu, **Sfera cu raze inegale.** Practica formelor fixe, titlul volumului, persistența cuvintelor **sferă, arc, spirală, rotund, cerc** m-a dus cu gîndul la o geometrie ascunsă, barbiană, la un ermetism matematic cu semnificație ezoterică. Ermetismul acesta există, probabil, cum și semnificația depășind poezia. Poetul e, însă, un personaj derutant, urmuzian de la un capăt la altul. Vasile Constantinescu are un umor de tip special, în persoana fizică și în persoana spirituală. El joacă o farsă, la urma urmelor tragică. Probabil că și Urmuz se ascundea în baston, pentru el existența avînd coordonate cu mult mai grave, decît o lăsau să se întrevadă textele. M-am întrebat, în mai multe rînduri, dacă nu cumva Urmuz avusese revelația unei existențe mai profunde decît ne-o poate transmite literatura. La Vasile Constantinescu, persoana mi se pare a fi o mască. Omul este mai profund și mai grav decît pare, iar poetul se amînă arătîndu-și, ca un **iceberg,** dintr-o timiditate inexplicabilă, numai o parte neînsemnată din sine. Asociația cu Urmuz poate să pară bizară, pentru că, la Vasile Constantinescu, descoperim poezii unde nostalgia clasicității domină orice alt sentiment. Aceeași mînă care scrie **Poem de dimensiunile unui felinar,** scrie și **Trestia de raze,** pe care-o reproduc : „Femeia aceea în genunchi. O cifră / pe cureaua de transmisie a lumilor. / Poate că celelalte cifre s-au șters — / Semne ale unei ecuații pe care / nu o vom ști niciodată. // Soarele cade după iluzia / unei seringi transfinite. E pus / pe o targă și scos în afară de scenă. / S-a făcut amiază. Genunchii femeii / ard în univers ca două candele negre". Aici aș face o paranteză care nu mai are legătură directă cu poezia lui Vasile Constantinescu. Recitind, destul de recent, textele lui Urmuz, am descoperit, în cîteva bucăți, un aer de clasicitate care le face aproape academice. Cazul cel mai tipic mi se pare a fi miniatura **După furtună.**

Insist asupra lui Urmuz, pentru că mi se pare că în poezia lui Vasile Constantinescu se produce aceeași mistificație. Instinctul îl împinge spre formele fixe, canonice. Sensibilitatea este una de tip obiectiv. Inteligența contrazice datele „naturii", nu numai din orgoliu cultural, dar și dintr-un inexplicabil demonism. Din contradicția internă rezultă o literatură de tip ludic, ironică, aproape fără voie, și care amestecă realul cel mai palpabil cu cel mai nesăbuit imaginar. „Domnul contabil de la etajul 3 / Nu mai vede să scrie" **(Peisaj cu pasăre și electroni),** scrie Vasile Constantinescu și simțim, imediat, drama contabilului de la etajul 3, și-n paralel cu ea, și drama noastră, într-o lume de contabili.

Realitatea pare făcută din cuvinte. Ea nu se impune prin imagini, ci se imprimă în memoria lecturii prin sintagme gazetărești. Vasile Constantinescu scrie un **Poem din materii prime refolosibile,** un **Ghid turistic în care nu se precizează profesiile călătorilor,** un **Poem avînd la bază principiul macazului.** Figura retorică este sobrietatea ironică, ținuta marțială batjocorită subtil : „Sună o goarnă fantomă... Ca mierea / de dulce e sunetul : Alinierea ! / Și tăcere. Există în timp o divină / — a perfecțiunii stea — disciplină, / spaima de moarte ca preț al vieții / — în imn luminos s-o preschimbe poeții ! // O, muzica sferelor ! Și totuși de unde / acea goarnă fantomă în sînge-mi pătrunde ? / Ci zeii-s în ceruri — sau pe pămînt ? / Spui : sfinte cămăși ! Din blugi faci un sfînt... / E mort dumnezeu. Îngropat în atom. / Trăiască dumnezeu încarnat într-un om ! // Alinierea a ! Și liniște... Ce colosală / e deplasarea spre roșu universală / din monadă-n monadă : Tot înainte / Simt că-s o umbră-n ceața aducerii aminte... / Masiv, ca un tanc, prin a istoriei hală / Marșul Materiei își taie Calea Regală" **(Ca o goarnă prin suflet sunînd).**

Se simte, aici, o mare sforțare de salvare a formelor academice. Un spirit insurgent s-a instalat într-o formă stilistică mai degrabă conservatoare. Poetul are imagini de reală prospețime : „Mai întîi a căzut din cer o găină". Se luptă cu imaginile inspirate din viața de toate zilele de parcă acestea l-ar îndepărta de esențe. Și este o reală suferință în această distanță, pentru că Vasile Constantinescu visează o poezie filosofică. Aceea, însă, ar fi mai puțin personală decît această luare în derîdere a filosofării. Forma de demonism care apare în **Sfera cu raze inegale** ar putea fi și mai mult adîncită, către o parodiere încărcată de tragism a cugetării. Gravitatea, dublată de batjocură, poate da acestei poezii adevărata dimensiune.

Val CONDURACHE

Constantin Popa : **„Împăcarea cu Faust"**, Ed. Junimea, 1986.

Vasile Constantinescu : **„Sfera cu raze inegale"** Ed. Junimea, 1985.

biografi și cronicari

O carte despre Rebreanu semnată de Niculae Gheran nu poate surprinde pe nimeni. De mirare e că a scris-o abia acum, după atîția ani de stăruitoare muncă la ediția critică Rebreanu, una din cele mai bune din cîte au fost consacrate scriitorilor noștri. Nu e mai puțin drept că notele celor unsprezece volume tipărite, din seria de **Opere,** pe care o dorim cît mai grabnic integrală, alcătuiesc singure cîteva groase tomuri, în stare să clădească reputația unui cercetător. Ne lipsea însă o biografie a scriitorului, o biografie care să trieze informațiile, alegînd adevărul de ficțiune, umplînd lacunele și îndepărtînd erorile, iar Niculae Gheran, în clipa de față cunoscător pe degete al arhivei rebreniene, era cel mai îndreptățit să o elaboreze. **Tînărul Rebreanu** este doar prima parte din așteptata viață a prozatorului, ocupîndu-se de Rebreanu, de pînă la **Ion,** a cărui existență a reținut mai puțin atenția istoricilor literari, mulțumiți cu mărturisirile, îndestul de contradictorii ale scriitorului și cu amintirile contemporanilor, nici ele bizuite pe o memorie fără cusur. Fapt oarecum de înțeles : pînă în 1921, cînd tipărește întîiul roman, circulația numelui său era restrînsă, limitîndu-se la cercurile gazetărești și teatrale în care se mișca tînărul ardelean. **Frămîntări** și **Golanii,** culegerile de nuvele, nu izbutiseră a-l impune nici publicului, nici — mai ales — criticii. Nici măcar **Catastrofa** (din 1920) nu se bucurase de o soartă mai bună, deși cuprindea cîteva realizări de vîrf ale nuvelistului Rebreanu. Noi le vedem cu alți ochi, nu atît dintr-un mai dezvoltat simț al valorii, cît pentru că beneficiem de cunoașterea întregii opere ulterioare. Citind schițele și nuvelele, inclusiv azi unanim prețuita **Ițic Ștrul dezertor,** știm că le-au urmat **Ion, Pădurea spînzuraților** și **Răscoala.** Din prestigiul romanelor se împărtășesc și prozele scurte, cum plantele din lumina sorilor, făcîndu-ne să le credem incandescente. De-am putea intra, fie și pentru o clipă, în pielea cititorilor din deceniul al doilea, probabil că le-am semăna pînă la confuzie. Scrierile tînărului Rebreanu, amestec de stîngăcie și siguranță, n-aveau cum prevesti stilul maturității și, cu atît mai puțin, vocația de romancier. Creatorul de romane nu e deloc nuvelistul deprins a se mișca pe suprafețe mai largi, ci „locatarul" altui orizont stilistic. Rapoartele la marile construcții epice, pînă și cele mai bune nuvele se dovedesc a fi plămădite dintr-un aluat diferit. Dacă 1921 este un an de hotar în cariera lui Rebreanu, pricina nu e atît maturizarea vocii autorului de proză scurtă, altminteri evidentă, cît înlocuirea acesteia cu o alta, dintru început limpede și fermă, vocea romancierului. Să nu ne înșele faimoasa scrisoare din 22 iulie 1910 a lui Mihail Dragomirescu, ce pare a presimți romancierul de peste unsprezece ani ! Asemenea pronosticuri s-au făcut în critica noastră cu sutele, mai cu seamă în paginile de corespondență privată, și confirmările cîte au fost, descurajează prin număr. Amatorii de literatură epistolară vor fi știind ce darnici sînt criticii între patru ochi, cu cîtă ușurință aruncă, în absența martorilor, superlative protejaților și, nu în ultimul rînd, ce departe sînt ele de opiniile formulate în public. Să nu uităm, apoi, că Dragomirescu se adresa unui Rebreanu în stare de arest, cînd orice încurajare, fie și exagerată, era binevenită. Mort la 35 de ani, Rebreanu ar fi îngroșat rîndurile autorilor consemnați de istoriile literare sub genericul : „alți prozatori din epocă". A fost însă destul să publice **Ion** pentru ca scriitorul aproape nebăgat în seamă să urce brusc treptele consacrării. Transformarea nuvelistului în romancier constituie o enigmă pe care, deocamdată, perspicacitatea criticilor literari n-a dezlegat-o și nici nu sînt semne ca viitorul apropiat să aducă vreo schimbare.

Biografia întîiului Rebreanu, încă nuvelist, dar pe cale a deveni romancier, lipsit încă de notorietate, nu și de ambiția dobîndirii ei, o scrie Niculae Gheran în **Tînărul Rebreanu.** Este, o spun din capul locului, o cercetare în toate privințele captivantă. Riguros documentată, fără a fi și seacă, interpretînd, însă numai sub directul control al dovezilor, polemică atunci cînd împrejurările o cer, și o cer în permanență, este o carte vie și funcțională, fără pretenții de literatură, însă bătînd măcar în cîteva rînduri la porțile biografiei literare. E aproape de necrezut că atîtea neadevăruri au circulat pînă acum nestingherite, și nu referitoare la un autor din zorii literaturii române, ci la unul din plină amiază a ei. Un impediment în clarificarea lucrurilor va fi fost acela că parte din actele originale odihneau în arhive străine. Nu și singurul. Căci apropiații lui Rebreanu, de sînge ori de suflet, uneori și el însuși, s-au întrecut în a încurca potecile, oricum îndeajuns de întortocheate, și nu neapărat din pură ignoranță. Hotărît să repună adevărul în drepturile firești, Niculae Gheran controlează toate datele, chiar și pe acelea socotite neîndoielnice, coroborează, confruntă, confirmă și infirmă, iar rezultatele acestor migăloase operații sînt spectaculoase. Strămoșii, părinții, data nașterii, studiile la Năsăud și Bistrița, școala de honvezi, demisia din armată, venirea la București, expulzarea, procesul, reîntoarcerea în capitală, activitatea publicistică, experiența craioveană, editarea nuvelelor, iată subiectele ce-și găsesc în **Tînărul Rebreanu** definitive clarificări. Amintesc, cu titlu de exemplu, paginile consacrate ieșirii din armata austro-ungară, unde biograful, sprijinit pe actele oficiale, sancționează cu egală nepărtinire interpretările tendențioase, reînviate ori de cîte ori prețuirea arătată scriitorului „amenința" să se oficializeze, stînjenind micimile sufletești din preajmă, dar și „ajustările", explicabile psihologic, aduse de cel în cauză realităților. Sînt reconstituite în amănunțime împrejurările demisiei, motivele secrete ale expulzării, desfășurarea procesului ce i-a urmat, risipindu-se astfel suspiciunile ce mai planau asupra acestui dramatic episod, ale cărui ecouri l-au urmărit pe Rebreanu întreaga viață. O mențiune specială impun și capitolele referitoare la gazetar, prea puțin cunoscut, în ciuda prolificității ce întrece orice așteptări. Este meritul lui Niculae Gheran de a fi dezgropat din presa epocii bogata recoltă publicistică, a cărei reeditare în seria de **Opere** va ocupa măcar două volume, semnalînd, deodată cu diversitatea preocupărilor ziaristului, seriozitatea și competența, independența opiniei și siguranța gustului. Jurnalistica îi limpezește gîndurile și-i piaptănă expresia, ce face în cîțiva ani progrese uluitoare. Gazetarul Rebreanu se instruește din mers, învață aproape în timp ce scrie, crește de la un articol la altul, ajungînd la **Rampa** un foiletonist în toată puterea cuvîntului. Multe dintre ideile scriitorului de mai tîrziu acum prind contur, încît nu e de mirare că, la apariția lui **Ion,** ideologia sa literară era în linii generale constituită. De n-ar fi devenit romancierul ilustru, l-ar fi așteptat cu siguranță o strălucită carieră de gazetar.

Cel mai elaborat și mai plin de subtext capitol din **Tînărul Rebreanu** mi s-a părut **În căutarea cometei,** unde, plecînd de la o amintire a scriitorului, autorul reface din jurnale situația astronomică a zilei de naștere. Ploaia de stele, altminteri confirmată, e pretextul ales pentru a trece în revistă problemele ce agitau viața societății românești, montajul de citate, ingenios gîndit, fiind mai elocvent decît orice descriere pe cont propriu. Carte necesară, **Tînărul Rebreanu** îl îndatorează pe Niculae Gheran să o continue, depănînd firul biografiei pînă la capăt. Atunci va poposi, cred, și asupra vieții de familie nici ea ocolită de colportaje și neclarități, ajutîndu-ne a-i cunoaște mai bine soția și fiica

Cînd se hotărăsc a practica și exercițiul critic, scriitorii fie își declină orice înrudire cu profesioniștii, afectînd a face orice altceva numai critcă nu, fie se întrec în declarații de solidaritate, mod de a spune că acceptă să îmbrace haina de lucru a breslașilor, împărtășindu-le soarta și la bine și la greu. Între refuzul înregimentării și dorința ei încap o mie de nuanțe, toate animate de nobilul gînd al spălării criticii de păcatele tradiționale. „Vorbesc și eu ca un critic, adică mă consider făcînd parte — vrînd-nevrînd — din tagmă", citim în prefața la **Ușor cu pianul pe scări,** volum ce strînge o parte din cronicile literare tipărite cu intermitențe de Marin Sorescu în **Ramuri.** Le-am citit cu neascunsă plăcere în revistă pentru că erau scrise vioi și inteligent, exprimau puncte de vedere limpezi, ce împleteau bunul gust cu bunul simț. Cronicarul Marin Sorescu avea o franchețe expresivă și o purtare preaplină de firesc, jovială, amicală, ca într-o conversație la cafenea, unde ideile se plimbă goale pușcă, lipsindu-le sentimentul pudorii, iar vocabularul nu cunoaște îngrădiri puritane. Dacă adăugăm la toate acestea desele formulări memorabile, caracterizările iuți și ascuțite, spiritualele întorsături de frază, înțelegem că, modelate dintr-un aluat nu foarte diferit de cel al poeziilor, cronicile își meritau audiența. Adunate într-o carte, al cărei titlu pare o invitație la prudență și dreaptă cumpănire, ele nu mai fac aceeași impresie, probabil unde au fost lăsate deoparte cîteva texte prin care autorul se făcuse purtătorul de cuvînt al întregii obști .Marin Sorescu a preferat cu deosebire acele dări de seamă ce măsoară atașamentul său pentru valorile incontestabile, lăsînd — cu două excepții — deoparte „execuțiile", nici ele, la urma urmelor, dovedind altceva. Cum i-am reproșa însă fizionomia volumului, cînd ea îl apropie încă mai mult de „tagma" criticilor ? **Ușor cu pianul pe scări** este o selecție prudentă, semn că dimpreună cu alte obiceiuri, Marin Sorescu a deprins și strategiile criticii profesioniste.

Sumarul e variat, scriitori vechi și noi, clasici și moderni, uitați și la modă, români și străini, de la Dionisie Eclesiarhul la D.R. Popescu, de la Macedonski la Adrian Păunescu, de la T. Maiorescu la Eugen Negrici, de la Mircea Eliade și Emil Cioran la Borges și Vasko Popa. Despre fiecare se spun lucruri interesante, lectura e proaspătă, fraza zglobie. Marin Sorescu e un pasionat cititor de literatură, cronicile alcătuind jurnalul fermecător de subiectiv al acestuia. Reacțiile cititorului sînt spontane și elementare : „F. ca și **Vînătoarea regală,** face parte dintr-un pachet de cărți norocoase cu popi, valeți și dame. In orice caz, sînt uimit să-mi pice la rînd doi ași ai unui scriitor român contemporan. Tocmai mie care nu joc cărți" ; „ Versurile (lui Nichita Stănescu — n.n.), sînt umplute cu aer, ca oasele de pasăre. Ce m-a uimit întotdeauna în aceste poeme a fost lipsa durerii. Orice poet are o piatră pe inimă, a cărei greutate aproape fizică, transpare din cînd în cînd măcar. Autorul **Alfei** reușește să-și ridice creația într-o zonă eterică, unde totul este parcă sub vraja unei puternice anestezii". Despre Darie Magheru : „Un poet al simțurilor — cele șase, plus altele necunoscute. Această poezie de « denivelări», de «trepidații» îmi place foarte mult. Trezește spiritul din moțăială. Denivelările sînt periculoase pentru cititorii comozi și criticii duminicali, care le pot lua ca atare, fără a sesiza scopul și arhitectura ansamblului. Într-un fel este și bine că poezia sa a fost atît de puțin cercetată. Prea des răsucite, versurile își uzează garniturile — ca robinetele. Sînt critici care forțează deschiderile și închiderile și le cunoști mîna după daunele aduse «științei literaturii», cum îi plăcea lui Mihail Dragomirescu să spună. «Științei și tehnicii literaturii», cum am adăuga noi.". E în cronicile lui Marin Sorescu un evident amestec de jubilație în fața operelor, de frenezie a glosei și de plăcere a baterii cîmpilor cu grație. Niciodată plicticos, ceea ce reprezintă o calitate de prim rang, nu suportă, totuși, multă vreme halatul de critic, aruncîndu-l cît colo ca să se joace în voie. Ispita cuvintelor este enormă și el n-are veleități de ascet. Sătul de exegeză, nu ezită să se declare un cronicar întîmplător, citind pe apucate și scriind după capriciu. După cîteva tumbe acrobatice, un fel de exerciții liber alese pe saltelele semanticii, cu succes garantat, îl caută iarăși, și-l trage pe mîneci, proclamînd cu nonșalanță demnă de un critic în toată puterea cuvîntului că „George Călinescu are tot timpul dreptate, chiar din punctul de vedere al specialistului" (asta în paralel cu recunoașterea „erorilor scuzabile geniilor" !) sau ștergînd de praf articole mai vechi spre a-și proba frageda receptivitate (reală, judecînd după recenziile la **O viziune a sentimentelor** și **De pe pămînt).** Avînd drept pretexte recente apariții editoriale, cronicile lui Marin Sorescu se vor și sînt ceva mai mult, priviri globale asupra operelor și portrete ale autorilor. Este punctul forte al cronicarului, capabil să condenseze în cîteva fraze situația lor literară. **Manifest pentru sănătatea pămîntului,** de pildă, îi prilejuiește un profil de antologie: „Un personaj complex, dramatic, care dă greutate generației sale. Alergînd după popularitate, a și întrecut-o. Acum revine berbecește, instalîndu-se într-un fel de gol mesianic, ce se arată propice poeziei. Îi erau necesare aceste singurătăți pe piscurile din munți (are cîteva poeme excelente despre coloana vertebrală a Carpaților). Cît un tratat despre bilă și cît o carte de bucate, volumul **Manifest pentru sănătatea pămîntului,** nervos și înfricoșat, își sare din pagini, se linge pe buze și se mănîncă singur, în părțile lui cele mai bune. Și s-a petrecut o minune: tot scriind el așa, dintr-o dată s-a întristat amarnic. Pe țuțurul cornului abundenței, au început să gîlgîie vaietele și suspinele prezentului mondial".

Am lăsat la urmă cele două „execuții capitale" din **Ușor cu pianul pe scări** pentru că

cărți și idei

distonează într-o companie așa de atent regizată, distingîndu-se, de-ar fi să le luăm în serios, printr-o obtuzitate de zile mari. Se vede în ele că pasiunea covîrșește rațiunea, că actul critic a devenit o supapă a umorilor negre. Nu intru în amănunte și nu citez din respect pentru Marin Sorescu, pe ale cărui seninătate și simț al umorului contez încă. Destul să spun că articolele despre Gheorghe Grigurcu și Eugen Barbu mi-au lăsat, prin agresivitatea limbajului și absența argumentelor, un gust amar.

În patru sute de pagini, Marin Sorescu urcă pe scări în pas gimnastic vreo cîteva zeci de piane. La destinație, le încearcă pe rînd, improvizînd scurte linii melodice. Unele clape sună fals, dar cum să dai vina pe melomanul cărăuș? Se vede că erau de la bun început dezacordate. Două instrumente, în schimb, îi zgirie urechea și, supărat că le-a purtat atîta în spinare, pune mîna pe topor și le face surcele.

Al. DOBRESCU

Niculae Gheran: **„Tînărul Rebreanu“**, Editura „Albatros“, 1986.

Marin Sorescu: **„Ușor cu pianul pe scări“**, Editura „Cartea Românească“, 1985

ochiul și lucrurile

Într-un articol din **Ochiul și lucrurile** — intitulat **Fericitele inadecvări ale lui George Călinescu** — ne este amintită o vorbă a lui Blaga despre originalitate: originalitatea ar fi „un efect al instalării într-un teritoriu spiritual anumit cu o dotație și un instrumentar destinate, în mod obișnuit, altor teritorii“. De asemenea „inadvertență“ ar fi profitat, de pildă, Platon — sculptor după vocație, angajat în filosofie. Dacă o personalitate cu înzestrare artistică ajunge, printr-un joc al sorții, să se ilustreze într-un domeniu teoretic, rezultatele sale pot fi dintre cele mai favorabile: spiritul său este capabil să treacă peste adînc înrădăcinatele „cunoștințe fundamentale“ ale disciplinei, să introducă heterodoxia necesară înnoirilor; ceea ce nu se va întîmpla cu teoreticianul „înnăscut“, înclinat mai degrabă nu să răstoarne, ci să păstreze ceea ce s-a impus, și a obținut, de-a lungul timpului, patina autorității. În altă parte atenția ne este dirijată către distanța pe care o ia față de teorie autorul lui **Faust (Însemnări despre Goethe pe marginea scrierilor din tinerețe)**, limpede mărturisită de timpuriu, cum se vede din acest fragment dintr-o scrisoare de pe cînd avea numai 19 ani: „atelierul unui mare artist ajută în mai mare măsură evoluția unui filosof sau a unui poet începător, decît sala de conferințe a înțeleptului universal și a criticului“.

Intîlnim în **Ochiul și lucrurile** repetate elogii aduse spiritului creator pus în evidență de opera de artă. Faptul e, fără îndoială, în legătură cu specializarea autorului. Dar el mi se pare că mai vorbește și despre altceva: într-o vreme în care sistemele filosofice au pierdut autoritatea pe care o aveau altădată, cînd specializarea pe ramuri (există, cum bine se știe, o filosofie a matematicii, una a fizicii, alta a limbajului ș.a.m.d.) îngustează sever orizonturile altădată nelimitate, cînd cuceririle științelor tind să se substituie concluziilor la care avea dreptul altădată filosoful, gînditorii au redescoperit, în artă, un domeniu încă necorupt de o dogmatizare excesivă, un spațiu în care gîndirea își poate fructifica virtuțile speculative.

O opțiune pentru **inductiv**, în defavoarea **deductivului**, în cercetarea operei de artă este, din această perspectivă, inevitabilă; principiul inductiv — după care este constituită **Istoria artei ca filosofie a istoriei** de Ștefan I. Nenițescu — este „un atît de sănătos principiu“. Altundeva se socotește că e nevoie de „un spor de inductivism“ pentru a depăși criza actuală din istoria artei, pentru a apropia activitatea teoretică de realitatea vieții artistice contemporane.

Această pledoarie pentru asigurarea unui circuit de la sensibil către abstract, în defavoarea unei estetici deductive, are mai multe justificări. Referindu-ne strict la cartea de față am putea socoti că un astfel de principiu ar motiva antologarea unor texte ocazionale — cronici de expoziții, recenzii de carte — sortite îndeobște să-și împlinească menirea în paginile jurnalului sau revistei. Dar un principiu nu se susține doar pentru asemenea... justificări. (Cît privește textele ocazionale nu e greu de ghicit că autorul socotește că ele se prezintă ca materiale pentru o viitoare istorie a artei contemporane — așa cum istoria artelor plastice interbelice trebuie reconstituită astăzi din intervențiile gazetărești ale cîtorva specialiști de pe vremuri.) Întoarcerea către concret, către detaliu și, uneori, către efemer este ca atare prefațată de **Istoria artei ca disciplină academică. Dispute contemporane.** Interesant e că în aceste pagini programatice autorul dă la iveală, pe lîngă recunoscuta sa capacitate de a arăta părțile mai puțin vizibile ale unei probleme, și un anumit spirit didactic. **Aspectele esențiale ale „crizei“ artistice contemporane** și **Elemente de reconsolidare a istoriei de artă ca disciplină academică** sînt sistematizate punct cu punct. Este semnificativ că această sistematizare pe „teme“ (teze?) simplifică, reduce și expune — în cele din urmă — la inevitabile obiecții. Așa de pildă, în **Elemente de reconsolidare...**, la primul punct, în care se vorbește de „sporul de inductivism“ despre care am amintit, ne este descris un deziderat al istoriei artei din zilele noastre: obiectul acesteia era prezentat altădată „înconjurat de fast și gratuitate“, ca „un obiect «prețios», de suprastructură, un obiect cu care nu ne întîlnim decît în ceasuri de destindere evazionistă, de desfătare“. Or, tocmai „acest **halou** al obiectului artistic, e, azi, dispărut“ (să fie „haloul“ un echivalent al „aurei“ lui Walter Benjamin?), ne spune Andrei Pleșu, luîndu-i locul „cordialitatea nepretențioasă a cotidianului, a ambianței imediate, a funcționalității“. Se recomandă, mai departe, o integrare fără complexe a diferitelor „revoluții“ ale artei moderne. Dar, aș spune în replică, aceste revoluții își găsesc sprijinul tocmai în atitudinea noastră datoare vechilor opere, capătă valoare de noutate prin contrarierea pe care o produc celor obișnuiți să găsească în artă „unicitatea“ pe care artiștii de altădată ne-o transmiteau. Cum operele revoluționare își propun în primul rînd să materializeze „zădărnicia“ atitudinii tradiționale, și doar în mică măsură să producă „haloul“ necesar oricărui fapt artistic, riscul de a lăsa operelor revoluționare doar calitatea funcționalității — în cazul în care pot răspunde acesteia! — nu e de neglijat.

La al cincilea punct al aceleiași liste de soluții pentru reconsolidarea istoriei artei e atinsă problema „temperării excesivei proliferări a științelor auxiliare“, problemă ridicată nu o dată, întrucît se riscă transformarea comentariului de artă într-o subdiviziune a semioticii, psihanalizei, sociologiei etc. etc. Pe de altă parte însă se admite că „științele auxiliare sînt utile cîtă vreme nu fărîmițează obiectul cercetării“ — și, într-adevăr, dacă vom urmări chiar scrierile celor mai înfocați dușmani ai imixtiunii metodelor din alte domenii vom descoperi că uzează de ele și aceștia — evident, fără a le face nici un fel de publicitate. Pusă în termeni cantitativi, problema mi se pare că are prea puține șanse de a duce la vreun rezultat: cine ne poate asigura care e măsura justă în care trebuie să facem apel la aceste discipline? Poate că mai firesc ar fi fost să ni se arate în ce constă acel specific al artei, despre care se vorbește atît, despre care se știu totuși atît de puține, și care n-a putut încă produce o metodologie de cercetare care să nu ne mai trimită la cunoștințele noastre de istorie, de psihologie, sociologie, lingvistică, semantică, filosofie etc., etc.

Important mi se pare însă că mai toate intervențiile publicistice adunate în acest volum n-au nimic din acea limitare de orizont specifică „recenzentului specializat“ — prizonier al ultimei apariții editoriale sau al ultimei expoziții, partizan al empirismului numai pentru că nu e în stare să-l depășească. „Recenziile“ sînt, aici, mai degrabă prilejul potrivit pentru afirmarea concluziilor unor temeinice meditații. Scrierile despre artă ale lui Heidegger, de pildă, nu sînt profitabile atît prin interpretările propuse, cît prin modelul gîndirii heideggeriene în totalitatea ei. „Refuzînd tradiția filosofică europeană, refuzînd desfășurarea conceptuală a oricărei estetici și teorii a artei, refuzînd accepțiunea comună a cuvintelor, a vieții și a lucrurilor, Heidegger — la antipodul tuturor modelelor filosofice cunoscute — își organizează gîndul nu în jurul unui concept central de o limpede autoritate, ci în jurul unei nebuloase: **das Sein**, Ființa niciodată definită“ — de primă importanță fiind constatarea că „dislocarea“ produsă de această filosofie nu sta în respingerea unui sistem de concepte pentru a-l înlocui cu altul, ci în transpunerea gîndirii filosofice în planul gîndirii poetice. O astfel de filosofie nu ne învață ceva despre poezie ci se oferă ea însăși ca poezie. „Cu Heidegger, specialistul învață disciplina perplexității și înțelepciunea dubiului de sine; a nu adormi în confortul rutinier al «profesionalității», a lăsa să survină — în curgerea gîndului tău surpriza perpetuă și sărbătorească a unei temeinice nelămuriri“ — ceea ce, de altfel, ne învață și marea poezie, spre care ne întoarcem și după un asemenea profitabil ocol.

Trec peste alte subtile sugestii referitoare la „artisticul“ care îl urmărește, ca o **culpă latentă**, pe Jung, savantul ce pare să aibă atît de puține puncte comune cu arta; peste **Preliminariile la o apologie a contingenței**, în care e prins Paul Klee; peste indicațiile pentru o hermeneutică a artei găsite la Mircea Eliade; peste mai tehnica prezentare a omogenității sensibilului cu inteligibilul în filosofia lui Louis Lavelle și peste încă altele pe care aici nici nu le pot enumera.

Sînt de subliniat în textele lui Andrei Pleșu adunate în **Ochiul și lucrurile** două trăsături: căutarea sensului ascuns, obnubilat de ceea ce ne apare cu prea multă claritate; și siguranța cu care detaliile se acumulează în „căsuța“, stabilită parcă dinainte, a unei gîndiri cît se poate de bine structurată. Dacă are loc o descoperire — aceasta se produce, parcă, pentru că trebuia să-și ocupe locul în șirul descoperirilor care alcătuiesc un gînd. Atunci cînd modelul real nu corespunde meditației, autorul nu pregetă să facă îndreptările de rigoare. „Japonia“ lui Barthes, de pildă, e lipsită de claritatea necesară pentru a ne explica unele trăsături spirituale specifice — cum ar fi reliefarea absenței dualității categoriale, proprie gîndirii europene, sau explicarea „semnificantului vid“ — și Andrei Pleșu ne oferă suplimentul de lămuriri trebuitoare. O altă caracteristică a gîndirii critice a autorului devine, în ultimul articol al cărții, explicită: la Călinescu Andrei Pleșu pune în evidență o serie de „inadecvări“ fertile, între care revelatoare mi se pare aceea a „familiarității cu genialitatea“. Un inconfundabil „stil regățean“ se poate regăsi, crede autorul, în monumentala **Istorie a literaturii române.** Începutul stilului a fost pus de Caragiale, iar în aparentele minimalizări ale acestuia nu se află decît „o inocentă tehnică de a reduce toropeala admirativă, pentru a intra în comunicare autentică cu «farurile» umanității“. Dacă nu vom descoperi și în scrisul lui Andrei Pleșu elemente ușor de depistat ale acestui stil, vom descoperi, în schimb, o comunitate de intenții. **Ochiul și lucrurile**, ca și celelalte cărți ale lui Andrei Pleșu, vizează comunicarea cu „farurile“ umanității și reducerea, totodată, a toropirilor admirative.

Constantin PRICOP

Andrei Pleșu: **„Ochiul și lucrurile“**, Ed Meridiane, 1986.

neoclasicism, între parafrază și suspin

Adevărul e că poezia cere o paginație aerată. Culese una după alta, încălecate și înghesuite, poemele sunt ca o stivă de tablouri încercînd să înlocuiască o expoziție. E gîndul pe care l-am avut după lectura volumelor lui Vasile Nicolescu și Alexandru Andrițoiu din „Biblioteca pentru toți“.

POEZIE DUPĂ POEZIE. Poezia lui Vasile Nicolescu este a unui romantic temperat prin cultură. Omul e un cărturar multiplu, traducător eminent, eseist delectabil și bun comentator de pictură. Ca editor, a zămislit colecții ce fac onoare oricărei biblioteci: „Romanul secolului XX“, „Poesis“, „Orfeu“ „Mythos“. Ca un disc al lui Newton, albul poeziei sale însumează și transfigurează toate aceste preocupări. Poezia lui Vasile Nicolescu e un spațiu de sinteză. În două înțelesuri. În primul rînd, e un spațiu de sinteză a pulsiunilor și apetențelor spirituale ale autorului. În ea se disolva și impresiile exegetului picturii, și experiențele traducătorului, și reflecțiile eseistului. Am spus „se disolvă“, dar poate mai precis ar fi fost: rămîn — cum zic chimiștii — în suspensie coloidală. Poezia e o plasmă hrănitoare care le susține și întreține, un mediu vital pentru elemente eterogene, lipsite, în ele -însele, de lirism. Versurile lui Vasile Nicolescu din antologia masivă și peremptorie, mi-au amintit o informație găsită în nu mai știu ce almanah, conform căreia ființa atît de complexă a omului e compusă 90 la sută (sau așa ceva) din apă. Mă întreb chiar, în principiu, dacă **poezia** dintr-o poezie poate depăși zece procente. Un cînt din **Infernul** lui Dante, de pildă, are doar trei-patru terține răscolitoare, celelalte fiind ca un soclu care le pune în valoare.

În al doilea rînd, poezia lui Vasile Nicolescu e un spațiu de sinteză în sensul unei: platforme de conglomerare a poeziei de varii surse. Ca într-un turn Babel armonios, se aud numeroase voci în versurile autorului **Secțiunii de aur, (Magnolii și fum** e, în acest sens, un volum coral). Spicuiesc doar cîteva. Iată-l pe Paul Eluard: „pe nesfîrșita frăgezime-a ierbii / și pe mîndria gliei ce mă poartă / și pe copaia legănării mele. / pe apriga copilăriei poartă / (...) / pe dulcea cavatină a luminii, / pe marea ta întunecat de-albastră, / pe munții tăi cu margini de poveste, / pe zborul tău de pasăre măiastră, // pe toate-ți scriu și mă imprim cu-aldine: / inima mea de foc îți aparține“. **(Țării mele)**. Bacovia: „Ecouri lungi, tîrzii... / gonesc de prin parcuri amanții uitați. / Fluturi de sînge mor în batiste / și genunchi închirciți au gust de raclă“. **(Scenă de toamnă).** Eminescu: „Săngrop în tine unda de mine sfărîmată? / (...) / Dormi, stelele ard umed...“. **(Ceas grav).** Arghezi (din **Blesteme**): „În smîrc de viezuri și năpîrcă / amiezile să-și ducă-n circă, / scuipatul cucului să-i curgă / pe ochii cu privirea surdă, / să umble-mpleticit ca mînzul, / să-și caute prin gunoaie prînzul“ etc. **(Trădătorilor de țară)**; sau din **Cîntare omului**: „Rîzînd, plîngînd, sfidînd cu arcul frunții / Cleioasa inerție, și pe cei / Ce cară cu hîrzobul izvoarele-napoi, / Și surpă-n gropi azurul și stelele-n noroi...“. **(Împotriva inerției)**; în genere, recuzita argheziană e tenace întrebuințată: vulturi, chindii, ușure, catapetesme, frumsețe, vecernii etc. Poetul folosea cîndva și un ton pe care ulterior l-a confiscat eficace Sorescu; citez integral **Baladă**: „Pe vremea lui Bruno / erau mai multe capete în araci / decît pepeni în piață. // Pe vremea lui Einstein / erau crematorii atît de perfecte / încît nici pasărea Phönix n-ar mai fi înviat. / Pe vremea lui Blaga s-a întîmplat / povestea sumbră de la Hiroșima **(mon amour!)** / și sper că lucrurile s-au oprit aici. / Altminterea ar fi prea de tot“.

Sigur că non idem est si duo dicunt idem, și prin combinarea vocilor, Vasile Nicolescu mizează pe frumuseți și prețuri noi. Dar acest fapt rămîne definitoriu pentru poezia sa: este o poezie secundă, o **poezie după poezie.** Este imediat frapantă cantitatea mare de ecouri, reluări, remake-uri, parafraze. În această privință, lirismul lui Vasile Nicolescu seamănă întrucîtva cu cel al marelui său descoperitor și idol, G. Călinescu. În ambele cazuri, o amplă experiență cultural-poetică stă temelie unor compuneri impecabile pe teme date. Nimic poetic nu-i e străin lui Vasile Nicolescu, dar emoția sa este una a gîndului: prelucrat, laminat în fire subțiri, capilare, arahnidice. Vasile Nicolescu este, astfel, un soi de Monsieur Teste, cu un tumult lucid și rece, producînd, so wie der Vogel singt, comentarii lirice. Apropierea de Philippide e posibilă numai pînă la „jumătatea drumului“. Philippide „avait son gouffre, avec lui se mouvant“. Vasile Nicolescu, mai globe-trotter, lucrează cu abisuri luate în custodie. Ca într-o povestire de Mark Twain, el este un colecționar de ecouri. Rege Midas al unei epoci de „înlocuitori“, Vasile Nicolescu cată să transforme în poezie tot ce cugetă și vede. Chiar dacă nu întotdeauna izbîndește, o pojghiță tot se așterne: cu un gram de aur se poate învestmînta un cal.

POETUL MULTELOR IUBIRI. Alexandru Andrițoiu este ultimul poet al dulcelui stil vechi. Meșteșugar de clasă înaltă, eul său liric este al unui desăvîrșit cavaler, coborîtor din stirpe tristanescă. Horațian și petrarchizant, Andrițoiu este de departe, cel mai de seamă, azi, poet al amorului. Facultatea sa metresă este adorația galantă gravă pe care, neoclasicist ca și, aici, Vasile Nicolescu, o prelungește pînă la livresc („Noi, saturații de literatură, / ar trebui să ne iubim barbar...“ — **Reîntoarcere la formele primare)** și pastișă tandru-madrigaloidă. Bard cu femeia în glas, Andrițoiu o celebrează în schimbătoare ipostaze și registre, sultan bolnav de cărți și stăpîn pe un harem de fierbinți iluzii: „De-o vreme încoace sînt semeț și pur, / iubesc femei din cărți, femei ciudate. / Mi-e dor de Lucia de Lamermoor, / spre Buterfly un tainic dor mă-abate / dar mă rețin sfios ca un abate // (...) / Frumoase nume: Laura, Casandra, / sau Beatrice, le-am iubit de mult, / le reiubesc. Îmi sună-n suflet tandra / Ofelie, ca un duios tumult / și beau în cinstea lor dement, ca-n Flandra // (...) / Iubesc femei de spirit și hîrtii, / regine decupate dintr-o carte — / le leagăn tainic prin melancolii, / frumos și lung, pe fiecare-aparte / la liziera dintre veșnicii“. **(Livrescă).** Antologia sa din „Biblioteca pentru toți“, Constelația lirei, este, ca atare, predominant, un **decameron,** prefixul „deca“ fiind nu mai mult decît o convenție.

Universul obiectelor se impregnează și el afectiv, senzual, mnemotehnic, Andrițoiu prevestindu-l, sub acest semn, pe Emil Brumaru: „O, mai cu seamă seara te iubesc, / cînd lucrurile par nedeslușite, / cînd porțile se-nchid c-un ritm firesc / și iedera începe să palpite. // (!!!) / Adu-ți aminte de un biet dactil, / de un fragment fragil de poezie, / pe care ți l-am strecurat subtil, / pe un pătrat lunatic de hîrtie“. **(De dragoste).**

În ordine sentimentală, Andrițoiu ia atitudinea unui laudator temporis acti, al cărui tezaur de iubiri e poleit cu aura **perfectului**: „De carnea ta mi-e dor ca de-o dumbravă, / tu, participiul meu trecut...“ (Romanță). Timpul fuge ireparabil, și imperfectul e un perfect parcă mai prelung, mai trist, mai prezent: „Iubeam o fată. Semăna / leit cu Liza-Mona (...) / Ne sărutam adeseori / cu gesturi de paradă. / Prin mine lunecau splendori / ca sîngele pe-o spadă“. **(Decameron, VIII).** Nostalgiile cronologice vibrează eminescian: „Anii ce-au fost și s-au dus / cîntece line de lebede / din răsărit spre apus / se aplecară prea repede“. **(Cîntec de seară).**

Pigmalion și-a despietrit iubirea, Andrițoiu este, la rîndu-i, administratorul unui parc cu o generoasă statuarie: „să-ți strălucești carnația de piatră“ **(Sonet cu statui)** sau „Să cînt virtutea dulce-a statuii feminine / ce-n goliciunea-i clară te lasă s-o săruți / și să te plimbi cu ochii pe formele-i veline / cînd te pîndesc, din vise, albaștrii zei temuți. // Să plîng această piatră fără vestminte, pură...“ etc. **(Marmura).** Statuia e un mod de a conserva splendoarea perisabilă. Poezia lui Andrițoiu este și un lamento ronsardian, un geamăt sobru al spaimei de vetustate: „Tot mă mai doare de-a-mbătrîni. Mă dor / aceste sentimente păstrate moștenire, / cînd mi se lasă seara și dorm pe scutul lor / toți anii mei, pletoșii — întreaga lor oștire“. **(Tot mă mai doare).**

Multe poeme au un aer ocazional și dedicatoriu, dar nu spun asta ca să arunc o umbră peiorativă asupră-le, căci știm bine ce-a spus Goethe în chestiune. Vreau, dimpotrivă, să relev că, în ciuda calofiliei și a prețiozităților filigranale de ici sau de colo, Andrițoiu este un poet genuin, spontan, reavăn, și versurile sale au un galeș timbru oral, o cantabilitate adesea învăluitoare: „Toate cîte mi-ai promis, / Maria, / sînt minciuni, iluzii sînt, și vis, / sînt făclii de paraclis, / Maria // (...) / Ci-mi rămîi, în trup, altoi, / Maria, / iar la judecata de apoi / ne-om iubi din nou, noi amîndoi, / Maria. / Nufăr ești pe vîrsta mea, / Maria. / Chiar de m-ai mințit, te voi ierta! / Mărturie-mi este lacrima, / Maria“. **(Maria).**

Multe poeme alintă auzul, și poetul știe și migălește această bucurie: „La lacul lebedelor liniștite lin...“. **(Fantezie lină).** Virtuoz al rimelor, Andrițoiu e un concurent, în domeniu, al unor Eftimiu, Tudor George sau Foarță (Cyrus / virus, chip ca / scripca, sacrificiu-mi / ad suplicium, holda / Isolda, piscu-mi / vobiscum, reazăm / urmează-mi etc.).

Poet cursiv și discursiv, somptuos și elegant (cînd înfrînge retorismele ușoare), Alexandru Andrițoiu iese din sfera sentimentală doar spre a pillatiza melancolic în elegii ce evocă trecute priveliști și locuri de inimă: „Oraș catolic, nu mai ești / decît o amintire, / destinul ți-l citesc în cești / noptatic și subțire“.

Ca un Alecsandri al vremilor noastre, Alexandru Andrițoiu e un nostalgic fericit.

George PRUTEANU

Vasile Nicolescu, **Magnolii și fum**, B.P.T., Minerva 1986.

Al. Andrițoiu, **Constelația lirei**, B.P.T., Minerva, 1985.

Ambele volume sînt însoțite de cîte o prefață de Eugen Simion, în stilul limpede, precis, sobru analitic al criticului.

publicistica — expresie a conştiinţei politice

Nimic mai implicat şi mai „zidit" în tot ceea ce se întîmplă într-o ţară şi în lume, deci nimic mai politic (polis = cetate) decît presa. Profesiunea celui care scrie la gazetă este militantismul. El trage, atunci cînd e nevoie, semnalul de alarmă, el se află, şi în timp de pace şi în vreme de război, în prima linie a frontului, pe el trebuie să-l intereseze totul sau nimic. El mînuieşte de la cea mai vizibilă, din orice parte, aş spune de la cea mai larg expusă tribună: forţa cuvîntului. Şi cît poate depinde uneori soarta planetei chiar de un cuvînt, de un singur cuvînt!

Unul dintre cei mai mari gazetari români, alături de Eminescu, Caragiale, Iorga, angajat cu toate resursele condeiului său regal, în presa democratică interbelică (vezi, între altele, Jurnalul literar) şi în cea de după 23 August 1944 (a condus săptămînalul Lumea şi ziarul Tribuna poporului), e vorba desigur de G. Călinescu, observa: „Un ziarist este nu un simplu ticluitor de articole, ci un cetăţean care a meditat asupra chestiunilor la ordinea zilei şi le-a găsit soluţia fie singur, fie prin alţii mai pricepuţi. El scrie pentru a chema pe cititor la reflecţiune, spre a-l familiariza cu sensul problemei şi cu argumentele, spre a solicita toate luminile lui raţionale. (...) A învăţa pe cetăţean să se elibereze de pasiunile nocive, de a fi serios în faţa problemei, de a accepta disputa şi analiza cu hotărîrea de a primi consecinţa strict logică, ăsta-i rostul ziaristului de azi. In chipul acesta, jurnalul devine o incintă a obiectivităţii, pentru că între el şi cititor se organizează o dezbatere" (subl. n.)

Orice popor civilizat, orice partid puternic, cum este partidul nostru, care şi-a asumat o misiune constructivă în istorie, au privit şi vor privi întotdeauna presa ca pe o expresie a conştiinţei politice a unei naţiuni, ca pe o oglindă a conştiinţei umanităţii surprinsă în act. Este, cum uşor se poate demonstra, şi o convingere de neclintit a scriitorului, îndeosebi a scriitorului acestui secol. De altfel, un profesionist al verbului şi condeiului e supus mereu atracţiei irezistibile a paginii de ziar şi de revistă. Veacul nostru, veacul celor mai teribile evenimente pe care le-a cunoscut vreodată istoria, a consacrat, aşazicînd, scriitorul — pe născocitorul de poveşti, pe creatorul de ficţiuni — în ipostaza nobilă de gazetar, împlinindu-i astfel profilul de cetăţean, de militant complet. A repeta o idee devenită loc comun şi anume că ziaristica ar constitui un fel de „şcoală" pentru scriitor, mai ales pentru prozator şi dramaturg, nu mi se pare potrivit. Cu atît mai mult cu cît istoria literaturii ne arată că aserţiunea este doar în parte adevărată şi, în consecinţă, ea nu trebuie absolutizată. Dar, poate că fără experienţa de un tragism nemaiîntîlnit a războiului ultim (ce bine ar fi să rămînă pentru vecie ultimul!), Hemingway (corespondent de front în Europa cuprinsă de flăcările aprinse de nazişti) n-ar mai fi fost scriitorul care este. La fel, spre a mai cita doar două nume dintr-o întreagă galerie, Simonov sau Malraux (în Antimemorii citim şi un reportaj retro al unui combatant pe frontul marii conflagraţii). Nu-mi dau seama cît datorează romancierul şi nuvelistul Gabriel Garcia Marquez ziaristului politic din tinereţe şi de la maturitate, dar ştiu, din propriile mărturisiri, că astăzi, cînd este celebru, pentru autorul Toamnei Patriarhului articolul săptămînal (acum, la „El Espectador", dacă nu mă-nşel) este nu numai o plăcută habitudine, ci şi oxigenul care-l ţine mereu „în formă", iar „stagiul" de reporter (inclusiv de corespondent al Agenţiei Prensa Latina în bătrînul continent) i-a oferit prilejul cunoaşterii multor aspecte definitorii ale vieţii social-politice latino-americane şi europene ce au intrat apoi în substanţa tulburătoarelor sale creaţii.

Conştient de rolul şi importanţa fundamentală pe care le are presa în devenirea patriei, scriitorul român a acordat întotdeauna publicisticii un loc de prim plan în activitatea sa. De la Gheorghe Asachi pînă la cei mai reprezentativi scriitori contemporani s-a statornicit, şi din acest punct de vedere, o îndelungată şi strălucită tradiţie. O tradiţie care obligă, care este continuată şi îmbogăţită cu valorile epocii noastre. Alături de gazetarii de profesie (unii dintre aceştia au sigilat cu fapta, dăruirea şi talentul lor destinul istoriei, dar şi destinul literaturii naţionale) scriitorii au trecut, îndeosebi în momentele cruciale, proba de foc a militantismului, a patriotismului luminat, exemplar, indicînd sensul dezvoltării fireşti, simţind pulsul enorm şi tonifiant al maselor şi exprimîndu-l pentru a-l întreţine şi a-l amplifica. La flacăra spiritului lor, marile idealuri au fost asumate ca stări de necesitate ale sufletului colectiv. Astfel, presa s-a transformat într-un puternic factor formativ, stînd la temelia unei culturi şi a unei civilizaţii înaintate, sincronizate cu cultura şi civilizaţia europeană. Modelul cel mai impunător, şi în acest plan, este şi va fi întotdeauna fostul prim redactor al Timpului — Mihai Eminescu. O putem afirma mai mult decît oricînd astăzi cînd avem reeditată la cel mai înalt nivel cultural o mare parte din publicistica eminesciană, despre a cărei apariţie s-a spus, pe bună dreptate, că marchează/va marca un moment de cotitură în evoluţia spiritualităţii româneşti.

Mihail Kogălniceanu îl caracteriza pe ctitorul de cultură şi presă naţională Gheorghe Asachi cu o sintagmă memorabilă: „campion neobosit al inteligenţei". Extinzînd formula întemeietorului Daciei literare, am putea spune că niciodată publicistica românească nu a dus lipsă de campioni ai inteligenţei şi mai ales de conştiinţe în acţiune. În rîndul întîi al luptei pentru libertate, dreptate socială, pentru independenţă şi suveranitatea ţării au stat (şi) aceşti campioni. Ei au demonstrat „pe viu" că o publicistică neimplicată, neangajată este un nonsens şi că presa nu doar consemnează istoria, ci chiar face istorie. Născîndu-se din realitatea aflată într-o perpeută mişcare, ea se întoarce la viaţa de fiecare zi, înrîurind-o, transformînd-o, ordonînd-o, după criteriile şi valorile impuse de conştiinţa colectivă.

Este ceea ce au înţeles în profunzime toţi cei care au slujit (în perioade de restrişte — cu mari riscuri, sacrificii şi, uneori, cu riscul vieţii) presa democratică, presa socialistă (să ne amintim de Contemporanul de acum un veac, revistă pe al cărei frontispiciu stătea înscris un nume parcă predestinat: IOAN NĂDEJDE) şi, mai presus de toate, presa comunistă. Colecţiile atîtor şi atîtor publicaţii influenţate sau conduse de partidul comunist — unele cu o existenţă scurtă dar densă, altele cu apariţie îndelungată — în paginile cărora întîlnim nume sonore de scriitori-gazetari ca N. D. Cocea, Zaharia Stancu, Eugen Jebeleanu, Miron Radu Paraschivescu, George Macovescu, Mihnea Gheorghiu, George Ivaşcu, Radu Boureanu, Geo Dumitrescu şi mulţi alţii — ca şi paleta bogată şi diversă a publicisticii româneşti de azi, aceasta continuînd pe noi trepte tradiţia fecundă a presei militante din ţara noastră — stau mărturie.

Constantin COROIU

---

panoramic

— debuturi la „Junimea" —

IOAN IACOB, CARMELIA LEONTE, BIANCA MARCOVICI, GHEORGHE SIMON, HORAŢIU STAMATIN: „invocaţii"

La început se debuta în poezie prin volume independente alese de editori după propriul discernămînt şi în funcţie de disponibilităţile planurilor editoriale. De teama inflaţiei — românul e născut poet! — s-a apelat ulterior la concursurile de debut, în care nu mai decidea competenţa editorilor, ci răspunderea colectivă a juriilor multi-personale, ce nu reuşeau întotdeauna să devină şi... impersonale. S-a ajuns, acum, la debuturile în grup, sursă — la rîndul lor — al unui nou tip de inflaţie. O editură (**Albatros**) a reuşit nu de mult să debuteze vreo 30 (treizeci) de poeţi într-un singur volum. Cum performanţa este de neconcurat, alte edituri şi-au propus obiective mai lesne de atins. Este şi cazul ultimului concurs de debut al Editurii **Junimea** care a produs 15 poeţi în 3 volume într-o împărţire echitabilă cantitativ: 5 poeţi de volum. Aceste cărţi vor fi analizate în recenziile care urmează. Cum performanţele autorilor sînt destul de diferite, diferit va fi şi spaţiul acordat fiecăruia.

Primul volum, **Invocaţii** (Ed. Junimea, Iaşi, 1985), este şi cel mai norocos, reuşind să prilejuiască ieşirea la lumină a doi poeţi autentici, pe deplin formaţi, alţi doi putînd căpăta cel puţin o notă de trecere. Să-i discutăm pe rînd.

Sciziunea, dedublarea, jocul subtil dintre identitate şi diferenţă, dintre sinele propriu şi alteritate, stau la temelia lirismului Carmeliei Leonte (pe copertă se tipăreşte incorect Cornelia Leonte) din grupajul **Lumina întunericului**, selectat de editură. Cîteva imagini revelatoare: „de o parte răul / de cealaltă impresia de bine" (**Împărţirea**); „jumătatea chipului tău" (fără titlu); „sîntem de acelaşi sînge tu şi eu" (**Ignacio**). Iar dacă, în poemul **Annabel**, se afirmă „tu eşti doar tu, n-are rost să-ţi închipui mai mult", în finalul foarte frumoasei poezii **Legea gravitaţiei (I)**, se adaugă, prin directă trimitere la Rimbaud: „numele meu e numele tău / **Eu sînt Altul**". Fenomenul ne oferă una din cele mai pregnante imagini ale acestui tip de lirism. Această dramă a rupturii, a oscilaţiei între contrarii, nu rămîne însă nerezolvată la nivelul întregului ciclu, din moment ce altă imagine obsedantă este aceea a dansului. Căci Nietzsche încă ne învăţase că prin dans, prin beţia dionisiacă, are loc transgresarea limitelor, depăşirea rupturii, integrarea în comunitate, intrarea în comuniune. Dacă adesea în grupaj se vorbeşte despre imposibilitatea iubirii, despre permanenţa separării, în **Dansatoarea** (poem excepţional), de pildă, chiar dacă sînt amintite unele „dansuri postume" (un oximoron ce mă face să visez), are loc abolirea acestei imposibilităţi, înlăturarea distanţelor. Aceeaşi dialectică se desfăşoară şi între obsesia luminii, prezentă mai peste tot în ciclu, şi cea a întunericului. De altfel, însuşi titlul ciclului mi se pare relevant în această privinţă, cum ciclul însuşi este unul din cele mai puternice pe care le-am citit în vremea din urmă.

Gheorghe Simon (**Fulgere captive**), după o activitate mai susţinută în presă acum vreo zece ani, mai discretă în vremea din urmă, ni se prezintă iarăşi ca un poet format, într-o manieră lirică însă mai discretă, mai temperată, ce mizează pe o imagistică fixată în copilărie, reluată acum cu o fineţe a tonului de bun augur: „Respiră fără tine pereţii albi şi goi ai copilăriei văruiţi la învierea cuvîntului / din sămînţa primordială din huma sfărîmicioasă / a părinţilor pe care îi auzi în gînd / repetîndu-ţi viaţa ţie însuţi" (**Semn vorbitor**) sau: „Incerte dovezi ale existenţei de sine / caiete întregi, fraze rotunde cu litere / frumos arcuite dispare apocalipsa părinţilor / oameni cu arşiţa amintirii cu vocile uscate / copiii îmbătrînind brusc" (**Arşiţa poeziei**). O poezie a rememorării, a **anamnesisului**, pe care o infuzie de vitalitate ar putea-o face mai spectaculoasă. Dar, oare, are nevoie numaidecît poezia de spectaculozitate? Aş spune că nu, deşi nu aceasta pare a fi opinia majorităţii „critice".

Ioan Iacob (**Netrecătoare patria**) ne propune o poezie atît de plină de clişee şi de reminiscenţe ce merg de la Bolintineanu şi Coşbuc la Labiş şi Adrian Păunescu, încît aproape că te cuprinde mirarea cînd întîlneşti şi cîte un vers, o sintagmă, o imagine mai proaspete: „O lună taie-n lacuri orhidee", „cu amintirea verii la carîmb", „fiecare fabulă cu partea ei de lavă". Dacă s-ar putea hotărî între cele vreo patru registre lirice prezente în cele vreo douăzeci de poezii ale ciclului şi, mai ales, dacă ar avea puterea să renunţe la clişee, poate ar putea ieşi ceva mai mult decît aceste încercări destul de obosite.

Bianca Marcovici (**Marii anonimi**), deşi oscilează şi ea între cel puţin două maniere — destul de diferite, are mai multe şanse de a-şi construi o formulă personală. Dacă **Manole! Manole!** şi **Constructorii şi poeţii**, de pildă, sînt destul de banale, în alte locuri poeta articulează destul de convingător: „improvizate broderii, simfonii, / vîrtejuri, / orga de lumini a / sfinxului, / licitaţii de poeme / în proporţii uluitoare / adunate toate într-un ochi" (**Arie cu variaţie**).

Cam aceeaşi este şi situaţia lui Horaţiu Stamatin (**Echinocţiul necesar**), poate cu un plus de prospeţime în raport cu precedenta: „Noaptea îşi încălzeşte mîinile / pe lună sub o blană de urs / (de aceea cînd imaginea noastră nu corespunde cu realitatea / aceasta nici nu există) / şi suntem nevoiţi să ascundem / fulgerele de peste zi / printre cuvinte precum uneori / mai ascundem o lacrimă / sub coaja unui plop".

INCANTAŢII
INVOCAŢII
SOLSTIŢII
JUNIMEA

ION COZMEI, IRINA-OANA CAŢIGHERA, ION DUMBRAVĂ, ION ENACHE, DAN MOISII: „incantaţii"

Din acest al doilea volum, iese în prim plan — şi nu doar datorită contextului — Ion Dumbravă (**Natură vie cu autoportret**), care încearcă (şi, adesea, reuşeşte) o fuziune între lirismul anilor '70 şi cel al optzeciştilor. Poetul are destulă personalitate ca produsul rezultat să nu fie o monstruozitate. Mai convingătoare decît citarea „pe sărite" mi se pare, în acest caz, reluarea în întregime a unui poem: „trenuri şi gări o privire de la fereastră / ca un fulger cutremurîndu-te / unde ai mai văzut-o / în ce viaţă / un muşuroi de furnici / memoria mea o gară imensă / secunda aceasta // trenuri întîlnind alte trenuri privirea ta / dintr-o viaţă uitată / la o fereastră / un călător îmbătrînind într-o gară / lumini călătoare / un zeu ars pe rug sau poate o stea în flăcări / destunecă cerul" (**Trenuri şi gări o privire de la fereastră**). Ca şi Carmelia Leonte sau Gheorghe Simon, Ion Dumbravă ar fi binemeritat un volum individual pentru a-şi marca debutul.

Mai ciudat este cazul lui Ion Enache (**Duminica sîngelui**), înzestrat fără îndoială cu o sensibilitate lirică autentică, dar victimă, din păcate, a unei încercări de „sincronizare" cam forţate, ceea ce face — cel mai adesea — ca discursul poetic să devină nepermis de confuz. Aş relua, în cazul său, poemul **Detaliu**, mai lapidar şi mai limpede, care poate da seama mai bine de posibilităţile autorului: „La colţul străzii felinarul / ca o batoză îşi treieră lumina — / paie galbene. / Pe mirişti de geamuri mă visez / agronomul luptîndu-se / cu norul de pe frunte. / Mai lipseşte un schelet de cal / ca totul să fie autentic". Ar fi păcat ca Ion Enache să nu încerce să afle, mai întîi, ce anume vrea el să spună prin poezia pe care o practică. Vreau să spun: ar fi păcat să-şi risipească talentul pe care, cu siguranţă, îl are.

Despre Irina-Oana Caţighera (1, 2, 3...), al cărei nume îl întîlnesc pentru întîia oară, autoare al unui tip deja datat de proză poetică — datat încă de pe vremea lui Ionel Teodoreanu — nu văd ce-aş putea spune. Nu cunosc vîrsta autoarei, dar debutul său — oricare ar fi această vîrstă — mi se pare cu totul prematur.

Încercările lui Ion Cozmei (**Subiect pentru o nuvelă**), versificate corect, limpezi, poate prea limpezi uneori, îmi dau o stranie senzaţie de **deja vu**. Pînă şi titlurile (**Cămaşa de lacrimă, Înserare cu frunză de nuc, Casa noastră, Răsărit de primăvară** etc. etc.) parcă le-am mai întîlnit. Limbajul vine dinspre Ioan Alexandru, tematica tot de acolo. Aş cita — sper că în favoarea autorului — **Elegie de iarnă (III)**, poate ceva mai personală. Cum stăpîneşte meşteşugul lui Ion Cozmei i-ar trebui un plus de substanţă proprie pentru ca scrisul său să facă saltul de la versificaţie la poezia adevărată. Lui Dan Moisii (**Pămînt de poezie**) i-ar fi necesară puterea de a se despărţi de versificaţia pe subiecte date, cu care s-a ilustrat pînă acum şi în presă, pentru a face din poezie ceea ce este ea de fapt — o „afacere" personală, un mod de a trăi în mod autentic cele ce ne înconjoară. Ar trebui să urmeze drumul ce se întrevede în cîteva poeme (**Jocul amiezii, Treceau păduri**, cîteva fără titlu), mai puţin ambiţioase tematic şi, în consecinţă, mai puţin grandilocvente. Şi debutul său mi se pare precipitat. Dacă nu cumva de vină o fi selecţia pe care a operat-o pentru volumul de faţă.

ADRIAN ALUI GHEORGHE, RADU ANDRIESCU, MARIA BACIU, ŞTEFAN BRATOSIN, ION CÂRNU: „solstiţii"

Adrian Alui Gheorghe (**Ceremonii**) are de luptat împotriva propriei sale facilităţi de versificare, facilitate ce adesea îl împiedică să-şi supravegheze cu atenţie fluxul liric. În consecinţă, în poemele mai lungi, (**Părinţii, Drumul invers al cuvîntului homeric, Ceremonii insidioase**), se cade în verbozitate, poemele dilatîndu-se, mai mult decît e tolerabil, în dauna pregnanţei expresive. Prefer poemele mai scurte (**Un singur drum, Călătoria, Lucrurile dintre mine şi lume**) dintre care voi relua în întregime **Răspuns**: „îţi voi trimite răspuns că n-am învins / că oasele mele au înfrunzit / au înflorit / tocmai cînd trebuie să atac / şi că limba a înceţoşat cele cîteva cuvinte / cu care voiam să spun şi te iubesc / şi adio şi uite înserarea / cade ca o ghilotină // amar! amar! spun trupului meu — / plantă agăţătoare / propria rădăcină / înăbuşind-o". Cam toate poemele scurte sînt de acelaşi nivel expresiv, ceea ce mă face să cred că aceasta este maniera cea mai potrivită autorului, cea mai adaptată tipului de talent liric pe care îl posedă.

Cred că Radu Andriescu (**Intinderi**) a fost victima unei erori în selectarea textelor. Poemele publicate în prealabil în presă, în genere de altă factură, mă obişnuiseră cu un alt chip al său. Textele de faţă, un fel de poeme în proză destul de îndepărtate de idealul de compoziţie al genului — mă refer la unitatea de semnificaţie a textului, cu care ne obişnuiseră Baudelaire, Arghezi sau Rimbaud —, nu cred că-l avantajează. Experienţa merita, probabil, făcută, dar ar fi nerecomandabil ca autorul să persevereze în ea. Cîteva totuşi (**Ce rotiri?, Sfîrşit II, Odihnă**), mai apropiate de rigorile genului, pot fi eventual reţinute pentru o mai tîrzie, antologie de autor.

Ca şi Irina-Oana Caţighera, Maria Baciu (**Cercuri**), prin versurile sale de album, minate de un eminescianism minor, este o prezenţă curioasă în aceste plachete de debut. Aş putea cita de oriunde, mă opresc asupra unei strofe din **Căprioara**: „Căprioare trec în salturi piscuri / Şi se pierd în zare, şi se pierd... / Din copilăreşti, curate visuri / Umbra lor o mîngîi şi-o dezmierd".

Dacă în poemele mai lungi (**Intoarcere, Acasă, Lîngă bordură**) Ştefan Bratosin este destul de inflaţionist, mai inflaţionist decît Adrian Alui Gheorghe, de pildă, în cele mai scurte dovedeşte că are, totuşi, ştiinţa concentrării expresive: „cine şi-ar fi putut închipui că era atîta sînge / în toamna aceea sfrijită" (**Singe**) sau „o fată de la cîmpie credea că bobul de grîu e munte — / a fost condamnată să-l urce" (**Erezie**). Cum nu mi se pare lipsit de talent, rămîne de sperat că autorul va fi în viitor mai inspirat în efectuarea selecţiei decît în ciclul de faţă (**Necontenita întoarcere**).

Ion Cârnu (**Olimpiada mugurilor**), dacă se va hotărî pentru versul liber, ar putea avea unele şanse de reuşită. În poemele cu prozodie strictă, însă, face atîta risipă de rime facile (vînt/cuvînt, somnoroasă/preafrumoasă, ninsori/flori, veacului/copacului, desprins/necuprins etc.), încît nu e inutil să-i amintim că simplul fapt că versurile sale „sună din coadă" nu le transformă automat în poezie. În plus, formule ca acestea: „Mai pămînt decît toate pămînturile lumii / Mai strălucitor decît toate strălucirile lumii" sînt, oricît de nobile ne-ar fi sentimentele pe care dorim să le exprimăm, silnice, nefiind nici în spiritul poeziei, nici în acela al limbii române.

La un sumar bilanţ, plachetele de debut comentate aici ne relevă 3—4 autori formaţi, care-ar fi putut debuta în volum propriu, 3—4 care n-ar fi trebuit să apară nici aici, restul aliniindu-se între aceşti poli. Conform curbei lui Gauss, situaţia poate fi considerată normală. Poate fi, însă, supusă poezia acestei curbe?

Liviu ANTONESEI

VIOREL ALECU: „împăcare"

Viorel Alecu experimentează tehnica „romanului în roman"; două naraţiuni simple atît prin intriga lor cît şi prin frazele clare, vioaie, aproape reportericeşti. Construcţia romanescă se bazează, în special, pe povestire; descrierile sumare, psihologia unor oameni comuni sînt accidentale. În prima naraţiune, absolventul Facultăţii de filologie din Bucureşti, Anton Cernea, cunoaşte şi altă lume decît cea a cărţilor. Deşi era şef de promoţie şi ar fi putut ocupa prin repartiţie ministerială singurul post vacant din capitală (o catedră la un liceu), totuşi cedează în favoarea colegului său, Gheorghe Popescu, individ cu relaţii, dar mediocru. Renunţă inteligentul profesor, abia ieşit din amfiteatrele facultăţii, aşa uşor la luptă? Are suficient timp să privească în afara şi înlăuntrul său. La şcoala unde avea să-şi contureze personalitatea sub toate aspectele, cunoaşte cadre didactice şi pe bibliotecara Anca, fiică de ţăran, care tulbura prin simplitatea ei. Echilibrat, protagonistul construieşte un edificiu imaginar şi ascultă îngrozit cum, din cînd în cînd, schelele se prăbuşesc în jurul lui. Trei **„figuri"** atrag atenţia. Bibliotecara Anca, pe care tînărul absolvent o pregăteşte pentru examenul de admitere la Facultatea de filologie, se distinge mai întîi. Enigmatică, fata îi dă speranţe lui Anton Cernea şi întreţine în acelaşi timp relaţii cu Niculescu, director adjunct, bărbat în vîrstă, care alături de ea îşi aminteşte de anii tinereţii şi care o ajutase pe Anca să ocupe postul de bibliotecară. Mai tîrziu, studentă, se căsătoreşte cu Sandi Popescu, asistent universitar, jovial, cu zîmbet fals şi gesturi studiate. Greu de ghicit dacă Anca şi Anton formează un cuplu asemănător cu cel din **Enigma Otiliei**, unde explicaţia atitudinilor rămîne totuşi neclară; enigma Otiliei fiind enigma **feminităţii** însăşi. Ori, poate scriitorul Viorel Alecu creează un personaj feminin abil care, fiind de condiţie modestă, încearcă să-şi rezolve problemele sociale punîndu-şi în valoare farmecul, ori de cîte ori este nevoie; „enigma se numşte de data aceasta, **interes**. O altă **„figură"** interesantă este aceea a profesorului de limba şi literatura română, Vîntu, celibatar cult şi rafinat, aproape de ieşire la pensie, cu care Anton Cernea se împrieteneşte. Grigore Vîntu are o bogată experienţă de viaţă ceea ce deocamdată lipseşte eroului principal. Nu mai puţin atrăgătoare este cea de a treia **„figură"**, Daniela, eleva preferată a lui Anton Cernea. Destinul acesteia se împlineşte frumos; va fi studentă şi se va căsători cu doctorul Vladimir Mocanu, şeful secţiei de chirurgie a spitalului, viitor cercetător ştiinţific în capitală. Încercările profesoarei Marieta Olteanu, fată bătrînă, temperament rece, invidioasă şi meschină, de a-şi discredita eleva, de a o exmatricula din şcoală pe motive de imoralitate, eşuează. Acesta ar fi în linii mari **„romanul de bază"** în care autorul a inclus un alt roman. Este vorba de Manuscrisul lui Grigore Vîntu, oferit pentru lectură confratelui său mai tînăr. Este un **roman al dramelor pasionale**. Virgil Crăsnaru refuzat de Margareta, care promisese seara altuia, vrea s-o ucidă, dar nu reuşeşte; fără să judece situaţia, şi-a tras un glonte în creier. Este în acelaşi timp un **roman document**. Sînt invocate mari personalităţi, printre care Ion Petrovici, orator distins, Petre Andrei, care nu era preocupat de efectul prelegerilor sale, G. Călinescu, sclipitor în expuneri, apreciat de cursanţi. Vînătoarea de oameni era în toi; orice frază, tălmăcită şi răstălmăcită de legionari. Sînt în acest **roman inclus** cîteva pagini memorabile. Ultimele fraze subliniază mesajul cărţii: să te dăruieşti colectivităţii. Protagonistul a înţeles că rolul omului în societate nu este acela de a te dărui unei singure fiinţe, ci colectivităţii. Aşadar, va munci, va căuta să-şi consacre energia demnităţii umane şi frumuseţii vieţii!

George BĂDĂRĂU

eugen jebeleanu sau certitudinea spiritului

Cînd Poezia ia chipul Conştiinţei care, înaltă, gravă şi statornică sieşi, afirmă şi respinge, apără şi acuză, mîngîie şi înfierează, demască şi acreditează, consolează şi instigă, numele ei este al unuia dintre contemporani : Eugen Jebeleanu. Ca de atîtea ori în literatura noastră, **realul** palpabil, **actualitatea** — „univers de lumini şi văpăi în perpetuă mişcare“ —, **istoria** determină un destin de scriitor. O „dedicaţie“ din 1955 reia tema misionarismului poetic din **Rugăciunea** lui **O. Goga** : „Nu, nicidecum parfumul straniu, / pe care nu mi l-am rîvnit, / ci veacu-mi aspru, de uraniu,

/ de flăcări, veacu-mi drag, cumplit...“ **(Pe o carte).** Dar zeii tutelari sînt mai vechi şi unul dintre ei e Bălcescu, conştiinţă ardentă, generoasă şi inflexibilă a romantismului paşoptist, celebrată într-un lung poem din aceiaşi ani '50, tributar, din păcate, retorismului acestora. Un model şi o certitudine le reprezintă, în deceniul următor, o personalitate cum e aceea a „divinului brit“, invocat, ca altă dată de Eminescu, într-un sonet, drept călăuză, „Prin labirintul crimelor, prin vicii, / prin sînge, printre crini...“, către lumină şi regenerare : „Tu, Shakespeare, printre flăcări mă conduci... / Dă-mi mîna şi arată-mi iar şi iară /, că omul este mai presus de duci, / / că mîna este mai presus de gheară / şi că pedepsitoarele năluci / din iarnă ies, suind spre primăvară“ **(Lui Shakespeare).** Nu de puţine ori, peste filele cărţilor lui Eugen Jebeleanu, se profilează umbra rătăcitorului Hidalgo, din a cărui familie de spirite poetul se revendică, într-un eseu cu rezonanţe poematice : „Nu se poate trăi fără fantezie, fără elan, fără o sacră convingere în ceva ce depăşeşte noroiul, fără dezinteres. Nu se poate accepta viaţa fără bravură, fără panaş, fără mori (vai !) de vînt şi fără oameni care să se avînte împotriva lor (. . .) Străpunse de lancia lui Don Quijote, morile de vînt, — în aparenţă, placide ursitoare de făină — îşi capătă uneori înfăţişarea lor adevărată : jivine“.

Pentru autorul **Inimilor sub săbii** şi al **Surîsului Hiroşimei,** arta n-a fost niciodată o „nobilă gratuitate“, literatura, un „joc“ sau o „inscenare“, făcînd din pădurile de spînzuraţi mirifice grădini suspendate. Tentaţiile evaziunii şi ale automistificării li se opune cultul, niciodată trădat, al Adevărului, oricît de respingător. „Căci am trăit nu într-o / grădină, / ci într-o măcelărie“, declară scriitorul într-o poezie închinată, semnificativ, lui Geo Bogza **(Semiramis).** Sub presiunea Evenimentului, nu mai e timp pentru joc de nuanţă şi inefabil lexical. Opera lui Eugen Jebeleanu e guvernată, unitar, de o dialectică simplă, brutală, a vieţii. Rîndurile amintite, din 1967, despre nobilul luptător cu morile de vînt o confirmă : „Mîna ţi se prelungeşte încă o dată în degetul lăncii. Chipul tău lung, surîsul tău obosit puţin, dar tot mîndru, spune **nu.** Asta înseamnă **da** pentru lumină“. Dar întreaga sa jurnalistică, cum e aceasta adunată mai recent în volumul **Deasupra zilei,** pendulează între **negaţie :** „Nu. Cu amîndouă mîinile, eu smulg de pe ochi marama sîngelui şi o înalţ în văzduh, o flutur, şi strig : — Opriţi crima ! De la Cain şi pînă astăzi prea mult sînge a curs. Opriţi sîngele !“ **(Firul roşu)** şi **afirmaţie :** „Alături de tine, voi clădi (...) Trebuie să mă gîndesc cu o nesfîrşită intensitate la tine, ca să renaşti, Bucurie...“ **(Bucuria)** ; „Ascultaţi şi credeţi în glasul poeziei şi al primăverii“ **(Mărţişoare).**

Comunicînd, nu numai la nivelul tematic, dar, adesea, şi la acela al modalităţilor de expresie, cu publicistica, poezia se supune şi ea acestei dialectici antitetice. Nu întîmplător, o componentă a ciclului **Rîul pe obraz,** definitorie pentru formula umană şi artistică a lui Jebeleanu, se intitulează **Da şi nu :** în numele iubirii, al zborului, al luminii, al frumuseţii, al ideii, sînt respinse, pe rînd, efemerul şi absurdul, resemnarea şi pustiul, nedreptatea şi fatalitatea, ticăloşia şi asuprirea, mlaştina şi bezna... Reverberînd, încă, sonurile grave ale **Elegiei pentru floarea secerată,** poemul opune Morţii forţa Spiritului, cu a sa „armă secretă“, a **rememorării :** „Cred în văzduhul tău, azi fără lanţuri, / în frumuseţea ta cred. / Cred în veşmîntul gîndurilor tale / şi nu cred în uitare. Niciodată“. De o parte şi de alta a **limitei,** viaţă înseamnă amintire, memorie. Poetul e un receptacol, poema, un memento : „Sunt vadul de pămînt ; cel ce păstrează / sărutul amintirilor...“ ; „Cîntă absenţii toţi în mine...“.

Reprezentative pentru Eugen Jebeleanu, cel al ultimelor două decenii, sînt, indiscutabil, **parabolele civile,** cele din volumul **Hanibal** (1973), dar şi din **Arma secretă** (1980). Impasul biografic devine dimensiune a condiţiei umane tragice. Depăşindu-l, poetul reia armura, întorcîndu-se în arenă. Ca un pandant la **Răgazul,** poezie din 1957 : „Stai ! Nu e timp să-mi scutur scrumul cald...“, **Achile bătrîn,** al ultimului volum, readuce imaginea luptătorului istovit, dar neîncovoiat : „Ca şi cum ai trăi / trebuie să faci totul, / chiar dacă pari mort. / Să creadă că încă mai lupţi. / Întinde-ţi, să-i sperii, lung botul / şi umflă-ţi obrajii tăi supţi, / şi nu în cavou / te-ntinde gemînd, / ci sub cort“.

Printr-un eticism implicit şi o didactică suplă, **Parabolele civile** se constituie într-o **carte de învăţătură,** în care poetul descifrează semnele lumii contemporane şi ni le explică. Scopul lor ultim este despărţirea binelui de rău şi, desigur, vorbind în termenii familiari poetului, sporirea capacităţii de apărare a omului comun, dar şi a potenţialului său ofensiv. Punctele de plecare, sursele sînt, deopotrivă, **mitul,** păgîn sau creştin, **istoria** veche sau modernă, **experienţa** cotidiană, banală sau neobişnuită, toate valorificate, însă, din perspectiva celei mai stringente actualităţi. În tradiţia temelor predilecte **(Surîsul Hiroşimei, Cîntece împotriva morţii...),** se înscriu **parabolele infernului terestru,** din **Semiramis, Atrizii, Asupra mea...** perpetuînd imagini ale terorii : „O să vă duc acolo unde lumea / e mută, unde nimeni nu răcneşte, / acolo unde-s veseli asasinii, / şi omul-cruce ; ţara-ţintirim...“, ale acopalipsului modern : „Acolo şi acolo moartea îşi arată dinţii...“ ; „Au mai izbucnit cîteva furuncule de bombe...“ ; „Bună dimineaţa este spus de salve de tunuri...“ ; „...mortuari crini explozivi...“. Aceeaşi linie o urmează **parabolele puterii,** ale **tiraniei** şi violenţei, din care se reţin cîteva piese de excepţie, cu o figuraţie simbolică impresionantă, pachidermele, evocînd mecanica oarbă a războiului, în **Hanibal :** „Şi labele lor sfărîmînd vertebrele / acestor alpi albiţi de spaimă...“, **centaurii,** „meteoriţi maculaţi / ai timpului nostru“, indicînd aceeaşi forţă opresivă iraţională, nu şi invulnerabilă, **dihorii :** „Am simţit de departe dihorii / Tîrcoale dînd graşi, cenuşii...“. Un sumar repertoar al parabolelor ar putea continua, desigur, cu cele, nu mai puţin realizate, ale **imposturii,** ale **minciunii,** ale **trădării (Apostol, Privighetorile, Convertiri, Firesc, Măşti...),** ale **prostiei** umane, **delăsării, indiferenţei (Insula, Ediţie specială, A doua ediţie specială, Niciodată, Ca prostul...),** ale **orbilor (Marele orb în primăvară, Copiii veacului...),** apoi, cu acelea, numeroase, ale **inconformismului (Aquaforte, Coşmar...),** ale **împotrivirii (Sfînta Ioana, Jurnal de bord, Cînd nu vreau Numai dacă...),** ale **răzvrătirii (Apa şi focul, Aş da foc...),** ale **speranţei (Discontinuu, Cumpăna...).**

„Aş trece prin gurile iadului / cu ochi surîzători — / de-aş putea spera tare că oamenii / se vor bombarda odată cu flori“ — mărturiseşte poetul exasperat de „atît de puţină lumină“. Una din temele majore a liricii sale civice este aceea a solidarităţii cu omenirea în suferinţă. Două parabole, ale **fraternizării şi dăruirii,** deschid şi închid ciclul acestora, în volumul **Hanibal.** Ultima se intitulează **Desprindere :** „Aş putea să zbor şi să vă părăsesc, dar inima mea este urechea unei pînde : palidă-n întunericul surd / aşteaptă să audă foşnetul sborului vostru / smulgînd frunzişuri de păsări“...

Într-un evocare a lui Marin Preda, din 1980, Eugen Jebeleanu încerca să schiţeze trăsăturile dominante ale personalităţii sale morale : „o certitudine : cea a Spiritului“ şi „o conştiinţă depunînd mărturie şi pledînd de fiecare dată pentru adevăr şi acuzînd şi condamnînd nedreptatea şi minciuna...“. Aceste însuşiri ale marelui prozator dispărut sînt, în acelaşi timp, nobile deziderate ale Scriitorului, pe care, printre cei dintîi, autorul lui **Hanibal** le-a împlinit într-un mod exemplar.

Doru SCĂRLĂTESCU

convorbiri – 1886

V. A . Urechia scrie un amplu şi documentat studiu despre cronicarul Miron Costin, numindu-l peste tot **scriitor.** Nu lipsesc, ci abundă, citatele care să argumenteze, mai puţin analizele. Cîteva consideraţii întemeiate asupra stilului cu adevărat particular al autorului cercetat. Important este şi faptul că Miron Costin a fost cunoscut şi apreciat încă din secolul al XVIII-lea. Fiul domnitorului din ordinul căruia ilustrul mare logofăt avea să-şi piardă capul, Dimitrie Cantemir, îl numeşte, în **Descriptio Moldaviae,** „un istoric de cea mai ridicată acurateţe“, ungurii Alexius Horany **(Memoria Hungarorum et provincialium scriptis notarum),** „printre cei mai buni istorici ai Mooldvei“ şi Ludovicus Albrecht Gelhardi **(Geschichte des Reichs Ungarum...)** „învăţatul mare cancelar Miron“ (cronicarul cunoştea şi limba maghiară, informîndu-se direct de la surse). Aceştia nu combat teza fundamentală a operei lui Miron Costin care, alături de Ureche, Dosoftei, Varlaam, Eustratie, susţine peste tot **latinitatea, romanitatea** neamului moldovean, muntean şi transilvănean. Miron îşi va desfăşura ideile şi în faţa regelui Ioan III al Poloniei în versurile cunoscutei poeme din 1684. Cuvinte de laudă au pentru el şi Bălcescu, Cipariu, mai puţin informat arătîndu-se Şincai. Surprinzător, doi istorici francezi, simpatizanţi ai **Unirii Ţărilor Române** dovedesc în scrieri ale lor că nu i-au citit pe cronicarii noştri : „Cronicile lui Ureche şi ale celor doi Mironi sînt prea aride pentru a merita examenul nostru“ (Vaillant), iar Ubicini scrie doar despre activitatea politică a „marelui logofăt“. Textul letopiseţului stă însă împotrivă. Patriotismul luminat de adevăr şi sensibilitate se observă încă de la primele şiruri : „De a începe osteneala aceasta după atîtea veacuri, de la descălecatul întîiu, de la Traian Împăratul Rîmului, cu cîteva sute de ani peste mie trecute, se sparie gîndul ; a lăsa iarăşi nescris, cu mare ocară înfundat neamul acesta de o seamă de scriitori este inimei durere !“, „Nimica nu strică credinţa celor ce scriu letopiseţele ca făţăria, cînd veghe voia unuia şi pogoară lucrul cu hula altuia“ ; „Noi măcar că am fi datori cu pomenire lăudată mai mult lui Ştefan Vodă, de la care multă milă am avut, de cît de la Vasile Vodă de la care multă urgie părinţii noştri au petrecut, iar dreptatea socotind, nu pot scrie într-alt chip“ (e vorba de domnitorii Ştefan Gheorghe şi Vasile Lupu). Sorbonardul Hase **(Notices des manuscrits de la bibl. du Roi)** este mult mai aproape de adevăr cînd susţine că : „Miron scrie cu un ton de veracitate foarte însemnat şi oferă în ultima parte a operei detalii picante necunoscute istoricilor noştri, picături amănunţite şi pline de naivitate, documente curioase şi autentice. Raţionamentele autorului au justeţe“. Şi, pentru final, o caracterizare a lui V. A. Urechia însuşi : „Stilul lui Miron Costin e superior celui al lui Ureche şi al lui N. Costin. Fraza este uneori obscură dar aceasta mai adesea din cauza greşitei punctuaţiuni cum s-a tipărit pînă astăzi. Uneori şi din cauza **inversiunilor** care au dispărut din limba de azi, sub influenţa fatală a limbii franceze. Zicem **fatală,** căci dacă fraza scurtă, tăiată, convine unor genuri literare, ce pompă, ce gală deosebite aduce altora **periodul** antic !“.

Lucian DUMBRAVĂ

Imagini din Iaşul contemporan

SOCIOGARME

între două vîrste

Prezenţa sociologilor în spaţiul cultural-literar a devenit tot mai sensibilă, punctele lor de vedere fiind urmărite cu interes şi apreciate — mă gîndesc îndeosebi la articolele semnate în **Tribuna** de Achim Mihu şi în **Amfiteatru** de Alin Teodorescu. Intervenţiile lor formează zone de contact reciproc profitabile, dînd naştere fenomenelor de interferenţă spirituală : vezi, ca o mărturie a acestui proces în curs deosebit de interesanta carte alcătuită din materialele unor conferinţe şi colocvii pluridisciplinare, **Cartea interferenţelor.** Pentru posibilitatea de „interferenţă“ a sociologiei cu alte domenii, volumul acesta realizat de un grup de fizicieni de pe platforma Măgurele cu invitaţii lor, personalităţi ale ştiinţei şi artei româneşti actuale, constituie un exemplu mai degrabă... negativ, căci nici un sociolog nu se numără printre invitaţi (fiind abordate totuşi, zone apropiate, epistemologie, logică, filosofie şi chiar o încercare de sociologie a culturii realizată însă de un istoric !). Nu este nevoie să se pledeze prea mult în favoarea unor asemenea modalităţi, întrucît toată lumea pare de la început convinsă, iar sociologia, nu numai în trecut, s-a dovedit capabilă a fi o ştiinţă „deschisă“. Făcînd un pas mai departe, dincolo de spaţiul consensului general al declaraţiilor de principiu, intrăm în zona ceva mai aridă a problemelor de colaborare practică, de acţiune comună ce nu exclude critica şi opoziţia. Un bun prilej de discuţie în acest sens ni-l oferă recenta şi tematic actuala lucrare a lui Constantin Schifirneţ, **Generaţie şi cultură** (Albatros, 1985). Autorul, sociolog, în cadrul Centrului de cercetări pentru problemele tineretului din Bucureşti, a fost rareori prezent în publicistica literar-culturală, astfel încît numele său e puţin cunoscut de către literaţi. Spun asta deoarece ultimul capitol al studiului său se intitulează „Generaţia literară“ şi cuprinde referinţe inclusiv despre „generaţia '80“, motive deci pentru toţi cei ce sînt preocupaţi de fenomenul respectiv să consulte volumul fie şi numai în scop informativ.

Ţinînd seama de profilul editurii şi de domeniul în care sociologul şi-a desfăşurat activitatea ştiinţifică, orientarea didactică, de iniţiere a acestei cărţi (de debut !) apare destul de transparentă. Ea îşi propune să fie o sinteză a literaturii ştiinţifice şi culturale (în sens larg), româneşti şi străine, ce a abordat direct sau tangenţial problema generaţiilor, expunînd totodată rezultatele unor cercetări concrete efectuate printre tineri. Reuşita constă în realizarea unui ghid de lectură teoretică, a cărui utilitate e indiscutabilă, chiar dacă ne-am referi numai la bibliografia (selectivă) publicată la sfîrşit. Rolul autorului nu este doar pur descriptiv, intervenţiile sale critice în prezentarea diferitelor orientări şi concepte fiind binevenite, edificatoare. Performanţa bibliografică (limitată, ca orice performanţă), legată de perspectiva erudită asupra ştiinţei, implică şi o serie de dezavantaje. Mai întîi, acela al unificării şi fluidificării informaţiei : succesiunea, în conturarea şi impunerea conceptului, a unor nume mai mult sau mai puţin celebre, mai mult sau mai puţin „savante“ ori „culturale“ (Aug. Comte, F. Mentré, K. Mannheim, Ortega y Gasset, W. Dilthey, O. Lorenz, Mircea Eliade, N. Iorga, Camil Petrescu, M. Ralea, Tudor Vianu, Petre Andrei, D. Gusti, Mircea Vulcănescu...), arată, prin chiar varietatea semnificaţiilor, cît de descoperit şi de vag definit este conceptul, deci cu cîtă dificultate se poate impune conţinutul său ştiinţific, în mod riguros raţional şi operaţional. Alături de istoricul termenului, autorul îşi propune şi circumscrierea logică a acestuia, abordînd succesiunea generaţiilor, raporturile dintre generaţie şi vîrstă, cohortă, epocă, clasă socială şi personalitate, dintre generaţia familială şi generaţia socială. Concluzia privind caracterul de „concept deschis“ al generaţiei suferă poate de prea multă deschidere, nedistingînd suficient între imaginea difuz-neorganizată despre sine a unui grup şi cea (socio) logic omogenă.

Capitolele următoare trec la o analiză a conţinutului fenomenelor psiho-socio-culturale legate de simbolul ambiguu al generaţiilor. „Raporturile între generaţii“ abordează latura psiho-socială a problemei, insistînd asupra dimensiunii educativ-formative, în vreme ce „Tinereţea — vîrsta culturii“ ţine mai mult de sociologie şi discută diferitele definiţii şi ipostaze ale „culturii tinere“ (subcultură, contracultură...), decupate din bibliografia internaţională a temei. Nu ar fi stricat aici ceva mai multă acurateţe în reproducere, inclusiv atunci cînd se traduc citatele (vezi un exemplu nefericit, la p. 128), iar prezenţa unui indice la sfîrşit ar fi adus cu siguranţă un cîştig suplimentar de rigoare şi operaţionalizare conceptuală. Rezultatele unor cercetări concrete privind orizontul şi opţiunile culturale ale tinerilor sînt prezentate în continuare, precum şi o serie de cupluri teoretico-practice de orientare şi încadrare a comportamentului cultural al tinerilor : cultură tradiţională — cultură mass-media, cultură urbană — cultură rurală, cultură artistică — cultură ştiinţifică, cultură şcolară — cultură extraşcolară, cultură profesională — cultură generală, cultură naţională — cultură universală, cultură clasică — cultură modernă, cultură generaţională — cultură globală, cultura grupului — cultura societăţii. Şi aici, ca peste tot, aceeaşi dificultate de distingere între empiric constituit şi epistemologic construit, fapt care ar introduce efectul de legitimare ştiinţifică a unor categorii preconstruite. În acest sens este deosebit de elocvent ultimul capitol, deja amintit, unde reproducerea diferitelor opinii ale literaturii cu privire la un fenomen în care sînt implicaţi ei înşişi înlocuieşte aproape cu totul orice analiză. Ceea ce nu este nici ştiinţific relevant, nici literar pertinent, căci un critic literar ar fi putut realiza un tablou mult mai nuanţat (există dealtfel asemenea tablouri în volume de critică).

Impresia de severitate pe care ar putea-o lăsa cititorului aceste rînduri este însă departe de intenţiile recenzentului şi de opinia sa globală, favorabilă cărţii. Un prim şi serios pas a fost făcut de Constantin Schifirneţ şi sîntem îndreptăţiţi să aşteptăm cu încredere continuarea.

Mihai Dinu GHEORGHIU

65 DE ANI DE LA FĂURIREA P.C.R.

„pui de teatru românesc“

cum se naște un teatru

Greu ! Dar care naștere-i ușoară ? Puțini dintre cei prezenți la un spectacol de teatru știu cît amar de articulații și angrenaje și șuruburi și șurubașe alcătuiesc mașinăria cu suflet păstorită de Thalia și administrată, trecător și „în comun“ de slujitorii din afara scenei. Acum 170 de ani, „Mirtil și Chloe“ se înfiripa din înmănunchierea unor entuziasme ; se năștea atunci, în 1816, spectacolul în limba română, dar încă nu și teatrul ca atare. Ca **instituție,** adică. Deceniile au filtrat și drămuit entuziasmele, așezîndu-le, totuși, la temelia oricărei scene. Și acum, în 1986, întîia cărămidă a oricărui edificiu teatral rămîne **sufletul** — convertit în investiție de entuziasm, optimism și încredere. Filozofia atrage atenția că optimismul naiv și necritic este retrograd și conservator — de unde acuta necesitate a stabilirii gradului, punctului, nivelului pînă la care încrederea în propriile forțe se înscrie între parametrii cu efect într-adevăr constructiv, fără alunecarea (și eșuarea) în utopie. Numai cu entuziasme, fie chiar rostogolite în cantități industriale, greu de crezut că se edifică, în concretul cotidian, o întreprindere de anvergură pe teren cvasi-virgin. Fără entuziasm, nici atît. Pe această îngustă muchie, îngăduind doar echilibrul atent și strunit, s-au sprijinit eforturile menite să aducă pe lume un „pui de teatru românesc“, în „Țara de sus“ a Sucevei. Cîți credeau cu adevărat, cîți acordau șanse de succes real acestor strădanii ? Desigur, mai întîi cei ce nu cunoșteau în amănunțime organismul complicat și fragil numit **teatru.** Pe al căror sprijin, tactic vorbind, s-a contat. Nu în ultimul rînd și nu fără folos. Dimpotrivă chiar — astfel constituindu-se și punîndu-se în circulație **ideea.** Punctul de plecare rămînînd ușor romantic, ușor naiv, amintind de textele unor cîntece ale anilor '50 : „Hai să facem / O gospodărie / Și la noi în sat“. Refrenul, melodios, cantabil, s-a insinuat, făcîndu-și loc încetișor, în conformitate cu teoria „pașilor mici“. Ne gîndeam la o sală dintr-un județ din sudul Moldovei, mult asemănătoare (la scară) cu aceea a Naționalului ieșean. Forurile locale, în momentul trecerii de la poezie la cifre, au șovăit. Ceea ce nu s-a petrecut și-n Nordul românesc, unde bucovinenii, cu stilul lor specific de a lua totul pieptiș, gospodărește, au redactat, repede, un prim „Plan de măsuri“. Este (adică, ar trebui să fie) întîiul act din arhiva noului Teatru. Nu exista, atunci, nimic : nici sediu, nici trupă, nici repertoriu. Și totuși edificiul dispunea de pilonii de bază : sprijinul hotărît al organelor județene de partid, al Comitetelor județene de cultură Suceava și Iași, al Consiliului culturii și educației socialiste. Inexistentul teatru începea să existe. Ideea a surîs promoției 1984 a institutelor de artă teatrală din București și Tg. Mureș — mizîndu-se pe repetarea experienței fertile petrecute, cu decenii în urmă, la Piatra Neamț. Repetabilitatea, în cultură, nefiind niciodată posibilă pînă la capăt, fie și pentru simplul fapt că vîrsta începutului se înscrie într-o altă vîrstă a peisajului general, într-un context cu alte dominante, cu exigențe specifice. Tinerii actori, foc de talentați și în aceeași măsură nepregătiți pentru avatarurile „secundei zero“, după un prim popas ieșean, festiv, filmat, consemnat, după o etapă de „cunoaștere a județului“ la fel de festivă și ușor-înșelătoare, asortată deplin carului cu iluzii ce-l aduceau după dînșii în municipiul sucevean, s-au trezit la un teatru fără sediu și-n apartamente mobilate cu paturi împrumutate de la internatele școlare. Etapă în care entuziasmul s-a subțiat pînă la unanima adoptare a termenului „aventură“, plus determinativul „suceveană“. S-a consumat, atunci, momentul critic, cu atît mai mult cu cît lucrările la noul sediu păreau a înainta dificultuos. Creșterea constantă a tonusului trupei a ținut pasul cu buletinul de știri de pe șantier, fiecare inaugurare parțială (sală de repetiții, foaiere, sală de spectacole, scenă) aducînd cu sine stropul de încredere corespunzător. Cele dintîi premiere au fost programate la Iași, dar a venit și momentul dării în folosință a elegantului edificiu intitulat, cu un anume orgoliu, „Teatrul municipal Suceava“. Au capitulat, de voie, de ne-voie, neîncrezătorii : la Suceava **există un teatru.** Cel mai tînăr din România, patronat de cel mai vîrstnic. Scurta lui istorie include și momente hazlii (încă n-a sosit timpul evocării lor) și mici drame ale adaptării și tot ce ține de complicatul act al **înființării.** Subsemnatul, obișnuit cu mirosul de var proaspăt și tencuială umedă din redacția revistei „Cronica“, de la sediile Asociației scriitorilor, de la Editura „Junimea“ (toate aceste instituții fiind ctitoriri culturale ale „Epocii Ceaușescu“), cu febra procurării cutăror materiale „de negăsit“ și pînă la urmă, desigur, aflate, a trecut mai ușor proba rigorilor începutului. Acum, cînd putem privi înapoi cu înțelegere și nu cu mînie, ba chiar, mi-aș permite să afirm, cu mîndrie, cîtă vreme s-a înscris, pe harta cultural-artistică a României, firma unei noi instituții teatrale, cred că se cuvine să apelăm din nou la entuziasm, optimism, încredere. Fiindcă un teatru nu înseamnă doar sală, trupă, repertoriu. Teatrul e-o ființă care se naște și, mereu, crește. Aceeași investiție generoasă, purtînd semnătura tuturor, urmează a ctitori, pe mai departe, într-un domeniu în care nu se mai vorbește de „stadii fizice“ : edificarea **prestigiului** noii instituții, înscrierea ei deplină în contextul culturii naționale. S-ar putea să fie chiar mai dificil decît construirea și dotarea unui edificiu — datorită faptului că „la comandă“ se află, acum, fiecare. Cu înzestrarea sa de talent și pasiune. Cu disponibilitățile, cu generozitatea și dîrzenia apte să pună sub semnul **memorabilului** actul artistic plămădit la Suceava. Din acest punct de vedere, **starea continuă de inaugurare** rămîne înscrisă pe mai departe în programul celui mai tînăr teatru românesc.

Mircea Radu IACOBAN

nevoia de teatru

Orașul devine oraș cînd are un teatru. Mi-am format această convingere încă la 17 ani cînd munceam, învățam și aveam și timp să nu lipsesc din galeria Teatrului Național din Cluj-Napoca de la înălțimea căreia am sorbit cu setea adolescenței marile adevăruri aduse la rampă de piese din repertoriul național și universal, de frumusețea și armonia marilor opere ale teatrului liric. Am avut apoi șansa să fiu soldat în București și să uit mîhnirile săptămînii prin întîlnirile duminicale la teatru cu George Vraca, Lucia Sturza Bulandra, Emil Botta, Grigore Vasiliu Birlic, George Calboreanu, Dina Cocea, Alexandru Giugaru, Radu Beligan, Ștefan Ciubotărașu, Fory Eterle, Sandu Sticlaru, Octavian Cotescu și pe atunci tinerii, marii actori și actrițe de astăzi. Am mai avut și norocul să fiu student la Iași și să-i mai prind în scenă pe Miluță Gheorghiu, Margareta Baciu, Constantin Sava, Ion Schimbinschi, Eugenia Popovici, Virgil Raiciu și mulți alții. În aceste trei puncte cardinale ale culturii românești am învățat că teatrul nu este un lux și nici un divertisment, ci este o necesitate care dă temelii trainice fundamentului cultural al personalității. Ajuns, acum douăzeci de ani, la Suceava era normal să simt nevoia de teatru. Și mulți în jurul meu vibrau la fel. Am aflat cu interes că și pe aceste locuri exista o tradiție care își cerea dreptul la continuitate. Încă în prima jumătate a secolului trecut în conacul de la Spătărăști, în teatrul particular din Fălticeni, sau în casele familiei Istrati de la Rotopănești se cultiva sezonier spectacolul de teatru și mizică. De la începutul secolului nostru în Suceava a funcționat cu succes, mulți ani, o reuniune muzical-dramatică numită „Ciprian Porumbescu“. S-au ridicat de pe aceste meleaguri și au făcut cinste artei interpretative slujitori de frunte ai scenei românești precum Matei Millo, Alexandru Alger, Jules Cazaban, Grigore Vasiliu Birlic, Paul Călinescu, Gheorghe Cozorici, Iulia și Tamara Buciuceanu și încă alții. Întîmplarea a făcut să fiu implicat și deci să insist pentru dezvoltarea unei mișcări teatrale de amatori pe lîngă instituțiile culturale ale județului Suceava. Rînd pe rînd au luat ființă și s-au ilustrat cu succes în competițiile genului Teatrul Popular din Vatra Dornei, Teatrul Popular din Cîmpulung Moldovenesc, Teatrul Popular „Matei Millo“ din Suceava, Teatrul Popular al Casei Orășenești de Cultură din Rădăuți și alături de acestea, peste 100 formații de teatru și teatru de păpuși din întreprinderi, instituții, sate, formații care au adus peste treizeci de titluri de laureat în edițiile de pînă acum ale marii competiții naționale „Cîntarea României“.

Pe acest sol deosebit de fertil se exprima constant o mai veche și ardentă dorință a sucevenilor de a avea teatrul lor, de a avea o echipă permanentă la Suceava. Și s-a bătut în multe uși și s-a crezut în multe promisiuni. Datorăm o aleasă recunoștință Teatrului Național „Vasile Alecsandri“ din Iași, directorului Mircea Radu Iacoban, Comitetului Județean de Cultură și Educație Socialistă Iași, președintelui Pavel Florea, pentru acordul entuziast la realizarea acestui generos și superb act de cultură — Secția Suceava a Teatrului Național „Vasile Alecsandri“. Și astfel, aproape o promoție de absolvenți de teatru din anul 1984, la care s-au adăugat cîțiva excelenți actori de alte vîrste, s-au constituit în teatru profesionist la Suceava, cu întîia ridicare de cortină în seara lui 8 decembrie 1984. Ei se numesc : Cristina Ioviță (regizor), Carmen Ciorcilă, Sebastian Comănici, Pușa Darie, Radu Duda, Constantin Florea, Ada Gîrțoman, Bogdan Gheorghiu, Mioara Ifrim, Liviu Manoliu, Nicolae Manolache, Adrian Păduraru, Georgeta Păduraru, Răzvan Popa, Cristian Rotaru, Maria Ștefanache, Carmen Tănase (actori). Ei sînt primii. Unii deja nu mai sînt. Vor fi și alții pe care-i așteptăm cu sufletul și brațele deschise, asigurîndu-i că vor fi întîmpinați cu aceeași dragoste cu care a fost primită, în toate orașele și comunele județului nostru, prima trupă a Bucovinei. Și ar mai trebui spus că aproape toți sucevenii, întreprinderile municipiului nostru, au modernizat și înfrumusețat întîiul nostru teatru, un foarte frumos lăcaș, în care bate, din ce în ce mai viu, noua inimă spirituală a Sucevei.

Fie-mi permis să rostesc în această „carte“ lunară numită „Convorbiri literare“, ce găzduiește cu generozitate o altă inițiativă a noastră numită „Pagini bucovinene“, recunoștința față de toți iubitorii teatrului care ne-au încurajat cu căldură în tot ce am întreprins, îndemnul să ne iubim din toată inima actorii, regizorii, toți muncitorii scenei prin strădania cărora orașul nostru devine Oraș.

Alexandru TOMA

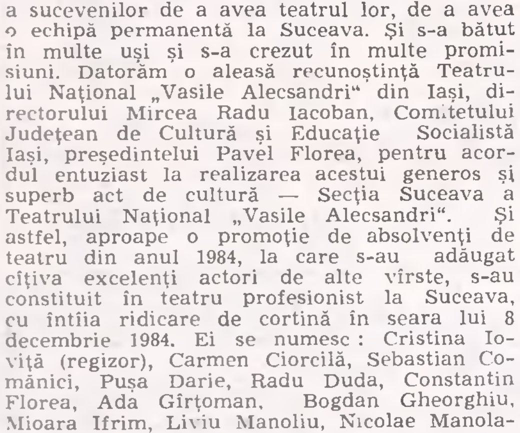

Mioara IFRIM (Irina), Nicolae MANOLACHE (Sorin) în „O dragoste nebună, nebună, nebună“... de Tudor Popescu (regia Cristina Ioviță)

Sebastian Comănici, Liviu Manoliu, Dan Aciobăniței, în CABANA, de Mircea Radu Iacoban

pulsație de lumină

Un teatru era tocmai ceea ce avea nevoie Suceava. Trupele teatrale nu au ocolit niciodată orașul. În săli și sălițe, în antractele spectacolelor unor trupe ambulante, doamnele își etalaua odinioară rochiile cu trenă și lăsau dîre lungi de parfumuri franțuzești. An de an, cîțiva împătimiți de teatru se trudeau să pună pe roate reprezentații cu actori pentru care scena nu era o profesie, ci o pasiune de ore libere. Dar trupele plecau în poștalioanele ticsite cu tot calabalîcul. Rămînea amintirea și nostalgia. Pulsația de lumină a spiritului, ce vine dinspre scenă, era intermitentă și setea de joc nu putea fi potolită cu adevărat.

Suceava, mai ales în anii noștri, după 60 în special, căpăta respirația unui oraș mare, dobîndea funcțiuni pe măsură în administrație, industrie, turism, dar era lipsită de unele din acele instituții creatoare de climat spiritual, între care un loc de frunte îl ocupă și teatrul. Publicul însuși se emancipase spiritualicește și nevoia de artă nu însemna nicidecum un moft, ci ceva organic. Înființarea unui teatru, cu trupă permanentă, devenise imperioasă. Dinspre Iași s-a aruncat o punte. Simbolică, i-aș spune. Adică, între două foste cetăți de scaun. Gestul Naționalului ieșean, de a deschide o secție la Suceava, a stîrnit entuziasmul oamenilor locului, a forurilor locale. Bătrîna sală de teatru de la Suceava a căpătat peste noapte, printr-o admirabilă reconstrucție și dezvoltare, înfățișarea unui elegant teatru. Tinerii ce veniseră în stol, o întreagă promoție a Institutelor de teatru din București și Tîrgu Mureș, puteau să pornească la drum. Și au făcut-o cu elan, cu fervoare, dînd farmec pînă și stîngăciilor inerente unui început. Se vede că sînt setoși de glorie, se vede că vor să-și croiască un drum, un drum al lor. Este o garanție că succesele de pînă acum, atîtea cîte sînt, se vor înmulți în viitor, cum șovăielile, firești într-un fel, se vor rări. Acești tineri au viitorul înainte. Trecutul, puțin cît este, spectacolele realizate într-o stagiune și jumătate, reprezintă o platformă de pe care se poate merge mai departe. Au demonstrat acești tineri, în frunte cu regizoarea lor, colegă de generație, Cristina Ioviță, că sînt capabili să creeze acest miracol, care este Teatrul. Prin ei Suceava a primit tocmai ceea ce-i lipsea pentru a-și întregi personalitatea. Le dorim artiștilor scenei de la Suceava să fie în stare să intre în legendă, așa cum au intrat demult aceste locuri, a căror nestemată este Suceava însăși.

Gr. I.

să avem încredere

La Suceava lucrează acum cea mai tînără echipă de profesioniști ai scenei din întreaga țară.

Este prematur să pronosticăm ce va însemna Teatrul Municipal din Suceava peste un sfert de veac. Integrarea lui pe harta teatrală a țării s-a produs însă sub asemenea auspicii încît nimic nu ne poate împiedica să credem că va purta cu demnitate și izbîndă ștafeta tinereții. Totul pledează în favoarea sa : scena-mamă, cea mai veche a țării, înnobilată de munca unor îndrăzneți pionieri și de cea a unor iluștrii maeștri ; disponibilitatea și receptivitatea față de artă a oamenilor de pe meleagurile sucevene, cei care și-au întîmpinat sărbătorește prima lor trupă stabilă de teatru profesionist, amenajîndu-i și punîndu-i la dispoziție un încîntător edificiu Pro-Thalia ; și, desigur nu în ultimul rînd, temeinica pregătire și credința în rostul muncii, de care dau dovadă acești minunați și foarte tineri absolvenți ai școlii de teatru românesc — promoția aproape completă a anului 1984 — care au pornit la drum odată cu propria lor instituție.

Nu pretindem că totul este perfect aici; e în firea lucrurilor ca orice început să cunoască și ezitări, și nesincronizări, alături de împlinirea înălțării la verticală. Ceea ce ne bucură, după aproape două stagiuni, este grija pusă în alegerea repertoriului și efortul de a-l valorifica pe căi de exprimare adecvate **acestui** colectiv; spiritul dinamic pus în slujba cîștigării unei prietenii statornice a spectatorilor și priceperea de a păstra această esențială relație pentru viața oricărui teatru : bucuria copleșitoare, și molipsitoare, a **jocului,** reconfortantă și dătătoare de încredere pentru toată lumea, în care dorința firească de afirmare a fiecărui participant la actul artistic scenic nu se opune **echipei;** folosirea activă și eficientă a tuturor actorilor, îndemnați să abordeze cu aceeași seriozitate și răspundere partitura solistului, ca și pe cea a personajului-fundal.

Am avut privilegiul de a mă număra printre **spectatorii primei reprezentații oficiale a noii trupe, în decembrie 1984, la Suceava :** premiera absolută a piesei „Cabana“, de Mircea Radu Iacoban. Momentul a făcut parte dintre acelea care rămîn înscrise în istoria teatrului nostru ; alături de publicul sucevean, cald, entuziast, mîndru de noua și îndelung rîvnita instituție de artă, erau de față oaspeți de prestigiu din întreaga țară — dramaturgi, regizori, actori, critici dramatici, salutînd cu prietenie și încredere începutul de drum. Au urmat spectacolele, atît de diferite ca structură și ca modalitate de abordare scenică a unui text dramatic, numite „Deșteptarea primăverii“, de Wedekind, „Adio, studenție“, de Vampilov, „Răceala“, de Marin Sorescu, „O dragoste nebună, nebună, nebună...“, de Tudor Popescu. Îmi îngădui să le socot trepte către conturarea înțeleaptă a unui **profil,** care să confere personalitate distinctă tînărului teatru. Poate părea grăbită o asemenea dorință: sînt încă destule teatre, cu îndelungi state de serviciu, care n-au izbutit să-și definească „profilul“. Cred că, peste încă o stagiune cel din Suceava se va găsi în fireasca situație a limpezirii vocii sale artistice. Un program lucid poate apropia clipa întîlnirii foarte tînărului colectiv cu personalitatea-i latentă. Sîntem martori ai unei frumoase decantări profesionale, în care „școala artei“ își împletește fluid mersul cu „școala spectatorului“ : Teatrul Municipal din Suceava, secție-laborator a Teatrului Național „V. Alecsandri“ din Iași, își formează publicul formîndu-se pe sine. Preponderentă, în această bună tovărășie la drum lung, mi se pare a fi o tinerețe a spiritului, guvernînd, dincolo de cota valorică, încă fluctuantă, a spectacolelor, căutările și statornicirea bornelor-reper ale unui suiș pe care-l dorim continuu și solar.

Constantin PAIU

un nou teatru

Cum se poate transforma o sală de spectacole, mai degrabă ingrată, și ca arhitectură, și ca semnificație culturală, într-un teatru, ne-ar putea-o spune cei care au hotărît să facă din edificiul numit pe vremuri „Dom polski“ sediul Secției Suceava a Teatrului Național „Vasile Alecsandri“ din Iași. Nu știu dacă în ceea ce aș vrea să spun mai departe poate avea vreo greutate o mărturie... sentimentală — dar o bună parte din copilărie și adolescență am petrecut-o, în deceniul șase, chiar în preajma acestei clădiri; locuiam într-un apartament aflat la nici cincizeci de metri de sala aparținînd pe atunci Ansamblului de cîntece și dansuri populare „Ciprian Porumbescu“. Se desfășurau aici variate manifestări — de la, bineînțeles, spectacole folclorice, reprezentații de muzică ușoară și de varietăți, „întărite“ cu stele mai strălucitoare sau mai scăpătate, la festivaluri ale artiștilor amatori, serbări școlare, conferințe ș.a.m.d. —, așa cum stătea bine unui oraș nu prea mare și care, ca atîtea altele din acea vreme, nu abandonase caracteristice ambiții culturale... Tot aici dădeau din cînd în cînd reprezentații teatre aflate în turneu — cele care reușeau să-și adapteze decorurile după dimensiunile scenei...

Mi s-au fixat în amintire orele de dinaintea spectacolelor: în spatele clădirii trăgeau camioane încărcate cu recuzită, mașiniștii se luptau cu amenajarea scenei, tehnicienii puneau la punct magnetofoanele, reflectoarele, se făceau probe, actori treceau grăbiți spre cabine, spectatori se îmbulzeau la intrare... De afară, de unde urmăream, mai departe, partea nevăzută a spectacolului, auzeam, din vreme în vreme, valurile aplauzelor... În sfîrșit, luminile se aprindeau din nou, lumea se grăbea la ieșire, plecau și actorii, cu fețele mai obosite decît în urmă cu o oră-două, cînd îi văzusem intrînd, mașiniștii se mai războiau un timp, după ce sala se scufunda în întuneric, cu decorurile; apoi totul era invadat de o tăcere nefirească; sălile de spectacol goale au în ele ceva trist și straniu. Acele valuri de liniște care făceau parcă dintr-o dată mai mică, mai posomorîtă clădirea plină de forfotă cu puțin timp înainte, mi-au lăsat o impresie puternică și durabilă. De-atunci am rămas cu convingerea că aerul de muzeu nu vine bine nici măcar muzeelor... Ca urmare, cînd am aflat că în vechea clădire și-a mutat sediul Secția Suceava a naționalului ieșean m-am gîndit în primul rînd la actorii și regizorii care, cu munca și cu visurile lor, însuflețesc bătrînele ziduri...

Ce înseamnă un teatru în viața unui oraș care decenii de-a rîndul n-a avut unul au înțeles foarte bine în primul rînd cei cărora li se datorează apariția acestei secții. Acum doi ani s-a concretizat un vis mai vechi : un număr de absolvenți ai institutelor din București și Tîrgu Mureș au luat drumul Sucevei ; a fost refăcută, apoi, sala despre care v-am vorbit, a început să fie realizat un repertoriu... La inaugurare (care a beneficiat de o premieră absolută) presa culturală s-a arătat interesată de noutatea inițiativei : cel mai tînăr teatru din țară a ieșit la lumină, cum se spune, sub auspicii favorabile....

Desigur însă că un teatru nu apare peste noapte și ar fi destule de urmărit în modul în care prinde contur această experiență mai puțin obișnuită: cum se structurează un grup de tineri actori abia ieșiți din institut, care au început să lucreze fără a se afla, cum se întîmplă de obicei, în mijlocul unui colectiv cu experiență — conducerea artistică aparține și ea unei regizoare care le-a fost colegă ; ar mai fi de urmărit, din punctul de vedere al sociologului artei, cum s-a răsfrînt apariția acestui teatru permanenet asupra unui public obișnuit cu reprezentațiile de turneu (spectacole care urmează, de regulă, o rețetă simplă a succesului : cîteva nume răsunătoare, texte care să nu „obosească“ prea mult gîndirea privitorilor etc.) ; experiența Secției Suceava este din atîtea alte puncte de vedere demnă de tot interesul.

P. CONSTANTIN

pro juventute

convorbiri literare prin corespondență

■ **David ALEXANDRU — Dumbrava Roșie (Neamț).** Am remarcat **Poemul unui cer frînt** și **Poate iertare îți ceri.**

■ **Constantin ANIȚII — Morărești (Argeș).** Versuri de începător nedeprins cu lectura poeziei.

■ **Petru Barbu — Galați.** Spiritul de observație, ingeniozitatea, ironia sînt calitățile indiscutabile ale prozei dv., după cum prolixitatea, pe alocuri lipsa unei construcții riguroase și a unor tipologii semnificative îi sînt defectele evidente și persistente. Libertatea de mișcare a fanteziei nu trebuie să fie un scop în sine.

■ **Gavril BALE — Cluj-Napoca.** Am reținut **Osul uscat al arborelui.**

■ **Diana BÎLEA — Gîrliciu (Constanța).** Nu știți să vă expuneți în scris, ceea ce face ca problema calităților literare nici să nu se pună.

■ **Marius Ioan BOCU — Tîrgoviște.** Aspirația spre o poezie a „problemelor mari“ este peste posibilitățile reale ale scrisului dv.

■ **C. BRUSTUREANU — Iași.** Neconcludent

■ **M. CORNESCU — Rădăuți.** S-ar putea ca **Semne de toamnă** să însemne ceva. Să mai vedem.

■ **Romulus-Adrian DINU — Giurgiu.** Mi-ați trimis plicul destinat revistei „Ramuri“. E posibil, ca într-un altul, trimis la Craiova, să se afle texte pentru „Convorbiri“... Și s-ar mai putea ca din această încurcătură să fi ieșit în avantaj oltenii, adică să fi avut parte de lucruri mai bune. Ceea ce a ajuns la noi nu mă entuziasmează.

■ **Raul-Liviu DOREANU — Brașov, Mircea-Doru PANDELESCU — Iași.** Mai trimiteți texte și scrieți, vă rog, citeț.

■ **Valeriu GALANTON — Botoșani.** Noua variantă nu o depășește pe prima. În fond, nereușitele provin din aceea că judecați poezia pe baza unor criterii străine ei.

■ **Vasile GRĂMĂTICU — Gura Humorului (Suceava).** Din ultimul plic am reținut **Nopțile.**

■ **G. IRADIAN — Timișoara.** Mi-ați trimis un volum întreg. Poemele ample (**Liniște la miezul nopții**) merită atenție. Faceți singur o selecție riguroasă, fără grabă, și trimiteți-mi un grupaj de cel mult zece poezii.

■ **Angela JURMA — Reșița.** „De ce bat păsările aripile trist, / ca niște clopote îmbătrînite peste sat?“ ar fi locul de întîlnire cu poezia. E bine, cred, să rămîneți în registru confesiv-elegiac.

■ **Simone-Nicoleta LAZĂR — Bacău.** Mă suspectezi, într-o paranteză, de lipsă de obiectivitate. N-am nici un motiv să nu-i „cîntăresc“ pe corespondenții mei cu aceeași balanță și cu greutăți nefalsificate. Că, într-un caz sau altul, aș putea să mă înșel, e altceva. În ce te privește, nimic nou. De altfel nici nu era timp pentru noutăți.

■ **Fimah LORINI — Cîmpulung-Moldovenesc.** Insuficient.

■ **Ion MACHIDON — București.** Luați legătura cu Constantin Pricop.

■ **Dan MANOLE — Galați.** Am reținut, pentru o viitoare publicare, **Scrisoare păcii** și **Toamna pe mare.**

■ **Marian [?] — Tîrgoviste.** Ironia vă prinde, gravitatea, nu. Reveniți, cu numele întreg.

■ **Dinu MATEI — Sîntana (Arad).** Rămîn valabile răspunsurile anterioare. Ceva mai bine în „**Cine ești tu, Neasemănătoare...**“

■ **Cătălin MIINESCU — Balș (Olt).** În poezie nu încap reflecții de genul: „Căci zăpada e speranța / e dragostea / și mai e puritatea sentimentului... / Nu poți călca un sentiment!“

■ **Luminița MOLDOVEANU — Cîmpulung Moldovenesc.** E bine, e chiar foarte bine, pe alocuri. Speculația (**Intoarcere**) nu te prinde. Mai trimite, să pregătim, fără grabă, un grupaj, care să dea adevărata măsură a posibilităților d-tale.

■ **Vasile MUNTEANU — Sibiu.** Vă mențineți în zona versificațiilor comode: „Prin fereastra larg deschisă / toamna mi-a trimis o frunză de aramă / îmbrăcată-n taine / adusă de un vînt domol“ etc.

■ **Luciana MUREȘAN — Pașcani.** Inegalități între texte și între versurile aceluiași text. E bine spus, de pildă, „Glasul meu se ridică / dar cade sub strigăt“, pentru ca să urmeze o comparație construită la minima rezistență: „aidoma castanelor în toamnă / căzătoare pe asfalt“.

■ **Dumitru NOVIAN — Brașov.** Ar trebui să vă decideți pentru o formulă.

■ **Gabriel OPREA — Galați.** Demne de atenție sînt **Lacuri.** Mai trimiteți.

■ **Cristian PAVEL — Galați.** Am reținut **Vodeviluri pe zăpezi, Arhitectura de lemuria, Looping III.** Celelalte dau senzația improvizației, ceea ce nu vă avantajează.

■ **Dora P. — Vaslui.** Nu e rău. Mai trimite să am de unde alege.

■ **Constantin POENARU — București.** Nu am noutăți.

■ **Dan Mihail POPA — Bacău.** Nu sînteți un începător. Ies în evidență **Uz de sentiment** și **Război (I).**

■ **Ioan PRODAN — Hațeg.** Gingașe sentimente versificate convențional.

■ **Costel ROZENTZWEIG — Iași.** Sentimentalismul dăunează simplității, pe alocuri emoționante, a versurilor dv.

■ **Constantin SĂRACU — Vaslui.** Textele nesemnificative sînt în majoritate. Am ales, pentru o viitoare publicare, **Am plecat...** și **Numai piatră.**

■ **Emil SIMA — Nedelea (Prahova).** Nimic nou. Vreau ceva pînă în 10 pagini (la 2 rînduri), mai bine lucrat. Apar nepermise neglijențe de redactare.

■ **Constantin SÎRGHI — București.** E mai mult ca sigur că fiecare dintre noi așteaptă altceva de la celălalt. E motivul pentru care dv. insistați trimițîndu-mi versuri, iar eu, la rîndul meu, insist să scrieți nu numai versuri, ci și poezie.

■ **Rose TALL — Tîrgu Jiu.** Vă complicați în prețiozități: „Pielea ca o husă / a statuii lichide din noi“ etc. **Început de primăvară la periferia orașului** e remarcabilă.

■ **Andrei ȚUGUI — Rădăuți.** Sînt lucruri **promițătoare.** Mai trimite.

■ **Vasile [?] — Sf. Gheorghe.** Pe un fond de inconsistență lirică apar dezacorduri gramaticale: „Vorbele devin fără conținut / în relațiile / superficiale / n-are nici o valoare cele mai frumoase / expresii“.

■ **Sorin VIDAN — Tr. Severin.** Nu am noutăți.

■ **Mihai Constantin VOICU — Milcovul (Vrancea).** E bine „**Întunericul alb la față**“.

Daniel DIMITRIU

poşta „argonaut“

Adrian CHIFU — Timișoara. Preiau ideea unei caricaturi: — E greu de înghițit un elefant? — Nu. Trebuie doar să închizi după aceea gura.

Dorin DIACONESCU — Roșiori-de-Vede. Vă vom expedia două dintre numerele solicitate.

Alexandru GIURCĂ — Reșița. Încă nu se pot face abonamente la supliment, ci doar la revistă. Schițele sînt scrise îngrijit, cu o preocupare evidentă pentru formă. Însă ideea SF a fiecăreia e cam vagă sau cufundată într-un **policier** de duzină, cum e și cazul textelor mai aproape de cerințele noastre: **Crimele nu se prescriu** și **Ultimul ceai.** Evitînd stereotipia momentelor de acțiune și dialogul excesiv, prozatorul Tudor Alexandru are toate șansele să iasă la lumină.

HATOS Helenita — Sfîntu Gheorghe. Schița ascunde un zîmbet candid, fără a atinge, însă, o formă publicabilă. Mai trimiteți.

Petru IAMANDI — Galați. Povestirile lui Isaac Asimov, **Lumină stelară** și **Un viciu de formă,** au apărut deja în almanahul estival **Luceafărul '85** în traducerea lui Mihai Bădescu (dacă mă înșel, voi reveni; în orice caz, într-un almanah apărut în vară). Schițele lui Viaceslav Kuprianov și ale Dianei Evans sînt sub nivelul unor texte românești (SF sau aproape SF) scrise de începători buni. Este esențial ca textele traduse să fie semnificative. Preluăm caricaturile.

Maler — Iași. Elementele de sinistru din **Neutralizare** înăbușă fabula SF. Mai multă coerență, mai puțin absurd, chiar dacă, aparent, acest absurd este pus în slujba unui scop umanitar.

Ion MALETA — Galați. Secunda și **Insectarul** mizează pe idei cam „prăfuite“; am însă impresia că vă puteți dezvolta pe un spațiu mai larg decît al unei schițe. Dacă vă veți propune puțin, veți realiza ceva comparabil cu puținul.

Paul MANO — Tulcea. Grupajul nu este încă elocvent. Se observă anumite semne bune — claritate, concizie; dar să lăsăm postcatastroficul, care are deja modele greu de depășit pentru începători.

Mircea-Doru PAVELESCU — Cîmpulung Moldovenesc. Fiat lux! nu este în măsură să facă lumină în privința înzestrării dumneavoastră ca prozator. Poate altceva.

Lucian POP — Baia Mare. Reținem graficile.

Costel RADU — Bacău. E o proză calmă, muzicală, cu ecouri eseistice, dar cu minusuri la capitolul dinamismului. **Contact între șapte și opt** e aproape de publicare în condițiile reducerii părții inițiale, pregătitoare contactului propriu-zis. O imagine superbă: dezintegrarea unei ființe sub fluxul optic al unei priviri intense.

Sergiu SOMEȘAN — Codlea. Reținem **Să n-o săruți pe Isabel.** Celălalt text e mai puțin realizat.

Dan STARCU — București. Descrierea robotului evolutiv e frumoasă, dar cam încărcată de convenționalități și fără un ecou deosebit în planul umanului. Pe de altă parte, o proză-interviu se poate lansa doar în explicitări. Poate aveți și altceva.

Florin TEODOR — Brăila. Textul are umor, dar apelează la clișee de acțiune și noțiuni tehniciste neasimilate prea bine. Din cauza frecvenței de abordare a subiectului, ideea contactului perceput deformat de către o civilizație merită un plus de atenție.

George CEAUȘU

arpegii

un poem citit înt-un ritm civil de sentință

Moiseiului martir

nu-mi alege locul în care să mă-ngrop
așteaptă-mă sus pe dîmb și privește
întîi orizontul și vezi dacă mă cuprinde
plumbul de execuție cu rana în privire
ca o torță aprinsă inima copilașilor
murmură-n pieptul patriei
întîia dimensiune a strigătului
la hotarele privirii zăpada cade cu ochi deschiși
peste osemintele înghesuite marșul triumfal
al poemului
incolțește la umbra statuilor învățătoarea
satului
își face stagiatura în ore deschise citește
țăranilor
ultimele dorințe într-un ritm civil de sentință

despre pledoaria unui provincial discurs

în largul cîmpiei țăranii își strigă numele
în timp ce în cartiere cîinii se plimbă
alături de femei credincioase produselor
cosmetice
privite prin vizorul ușii vin aproape de suflet
curate ca o cîmpie plouată pînă noaptea tîrziu
încît la sfîrșit de mileniu întîrzii la autobusul
de cinci
ce vine cuprins de rateuri pe mijlocul drumului
paznicul înneacă țeava puștii cu gloanțe legate
la ochi
țărăncile n-au fost niciodată condamnate la
moarte

un poem predoslovit unui manual pentru un curs de urbanizare

deschid larg porțile acestui poem
scris în deplină libertate de cunoaștere a istoriei
în care țăranului nu i s-a ridicat nici o statuie
deși vorbește în șoaptă aplecat asupra cîmpiei
culturile sînt privite cu alți ochi
în marșul de secesiune sufletul îi stă
curat ca o mireasă în trecerea fără de margini
a flăcării cuprinsă în cruciada oglinzilor
sparte
dintr-nu amfiteatru agricol poetul decupează
cuvinte
cuprinse într-un manual pentru curs de
urbanizare.

Aurel POP

cîntec în cîmpie

macii înflorind pe obrazul cîmpiei și-un
poet pîndind privighetorile ca un milițian
proptit într-un sens giratoriu acum ar fi trebuit
să treci prin grîu așa cum amintirea
ploii trece pe sub arcada curcubeului sau dacă
mai vrei o comparație așa cum trece gîndul
însetatului prin burta cămilei...

dar ce-am ajuns oare prin sahara cînd
atîtea verdețuri și-atîtea flori sînt în
coronița pe care ți-am pus-o pe frunte
premiindu-te
pentru titlul de „înger păzitor“ al poemelor
mele scrise cu pene de fluturi într-o vară
secetoasă inundat de iubire —

doar știi

doar știi că a plouat astă noapte
cît pentru toate tristețile fetelor
bătrîne îngerii și-au întins hainele
la uscat pe linia orizontului ca pe
sîrma pe care echilibristul o știe pe
de rost cum îți cunosc eu exact punctul
tău de vedere în legătură cu explozia
mugurelui pe creanga arborelui genealogic

doar știi că a plouat astă noapte hai
prin aerul curat al dimineții să desenăm
cîte un zîmbet cordial trecătorilor ce se
îndreaptă spre cine știe ce iluzii hai draga
mea hai și noi iată eu deja am deschis ușa
poemului.

Dorel SAUCIUC

de fapt

De marginea din dreapta trag apele
cerul; aici, în șes, la fel ca pe deal,
mult timp stele mici plutind, licărind;
stă locului lumina, pe drumuri
ziua făcîndu-se cerc; pentru ea
mi-nalț eu cîntul și femeile nu sînt triste;
spicele, ierbile ce vezi aici, laolaltă cu toți,
de cîteva ori fericiți; de fapt, iată,
amestecăm potecile cu depărtările zării
că sînt și păsări cu imaginile-n oglinzi.

acum e octombrie

Prin dreptul copacilor galbeni
apa și dimineața; cîmpia udă
alunecă-n libertate; numai cu vrăbii
iarba nimic nu poate plănui împotriva luminii;

de luni pînă luni se răsucește zarea; de fapt,
acum e octombrie: vîntul adie
și tocmai clatină crengi; zilele și nopțile
ele cu tot văzduhul, cu tot adîncul repezi
se desprind;

vor micșora sălbăticia, dar uite,
e rece și e fierbinte jos;
sus acum e goliciunea toată
încheind o poveste sau nimic.

ca de-atîtea ori

Ciudată plăcere, oriunde: înaintea luminii
nopți lungi cu sîngele-nhămat;
cu două picioare decît cu-o mie,
mult mai mult alergînd;

fluturînd o batistă de frunze acum urc;

ard stele în ceruri, ca-n marea de lumină
și ispite săgețile de foc, dar eu,
inconjor aceste priveliști; spre dealuri
aș vrea să nu vină zorii: în spatele aburului
subțire

e pămîntul mai cald în brațele femeii;

cu ochii cu care-o văd
nu o compar cu nimic, să n-o schimb;
ca de-atîtea ori doar dezmierd văzduhul
pînă la primul sat.

Vasile **GRĂMĂTICU**

prezențe la junimea

au înflorit castanii

Am rămas ca niciodată
fără aripi, fără răsărit
Din goana zbaterii mele
Resimt luceafărul tainic
Ca niciodată am surîs
cu sabia ruptă
Pretutindeni am înflorit în anotimpuri:
în iarna asta uitîndu-mă la tine
au înflorit castanii

* * *

Într-un tîrziu m-am adunat în palme
Zilele își căutau întoarcerea din trupuri
Mi-am amintit lumini ca toate zăpezile mele
Și dincolo de cuvîntul ce taie fîntîna
Am rămas în aripi nerostite.

flacăra fîntînii

Găsim între frunți tîrziul din noi
Clepsidra sigilată în umărul golit
Străini ne aflăm în ireversibilul timp
Și ne-ngropăm unul pe altul
în flacăra fîntînii.

Cristina **ȚILICĂ**

veste din munți

Pe-aici
pe unde cerul
și-a plîns lacrimile
de piatră
a izbucnit primăvara
și
peștii au început să curgă
cu rîurile
în spinare...

parc

Cînd a venit vîntul
și-a scuturat copacii
de privirile mele
galbene și uscate
abia atunci
am înțeles că lumea
a reușit
să se rătăcească
de mine...

Constantin **SAVIN**

cenaclul „junimea“

Cenaclul „Junimea“ și-a reluat ședințele de lucru: în cea din 7 februarie au citit poezie **Irina Andone** și **Ion Zimbru**; au discutat pe marginea acestora: **George Pruteanu, Lucian Vasiliu, Nichita Danilov, Dan Giosu, Sanda Șfichi, Eusebiu Munteanu, C. Rusu.** Invitat de onoare a fost poetul **Horia Zilieru.**

În ședința din 21 februarie **George Pruteanu, Lucian Vasiliu, Eusebiu Munteanu, Luigi Puiu, Irina Andone, Daniel Dimitriu** au vorbit despre textele citite de **M. Străjer-Netea** și **Cristina Țilică.** Invitatul de onoare al acestei ședințe a fost **Corneliu Sturzu.**

A treia ședință a noii stagiuni, din 7 martie, i-a avut ca protagoniști pe **Cătălin Anuța** și **Constantin Savin,** ale căror versuri au fost comentate de: **Eusebiu Munteanu, Codrin Cuțitaru, George Pruteanu, Luigi Puiu, C. Rusu, Lucian Vasiliu, Lia Naty, Daniel Dimitriu.**

Ședințele au fost conduse de criticul **Constantin Pricop.**

„ANUL INTERNAŢIONAL AL PĂCII"

CEAUŞESCU'S
TALER
og indledning om Rumænien
af K. Helveg Petersen
Samleren

vocaţia păcii

În cei 65 de ani de activitate revoluţionară, Partidul Comunist Român a afirmat cu consecvenţă vocaţia de pace a poporului nostru, căreia i-a conferit semnificaţia unei strategii politice şi a unor acţiuni practice de importanţă deosebită pentru istoria modernă a României. Incă din anii ilegalităţii comuniştii români au atras atenţia asupra pericolului pe care îl implică recrudescenţa fascismului pe continentul european, şi s-au aflat în primele rînduri ale marilor acţiuni de masă în favoarea democraţiei şi păcii. Ei au văzut cu claritate consecinţele dezastruoase ale intrării României în război, alături de Germania, au mobilizat masele la sabotarea maşinei de război hitleriste, au avut contribuţia hotărîtoare în declanşarea actului revoluţionar de la 23 August 1944, act cu semnificaţii majore pentru evenimentele care au condus la înfrîngerea Germaniei naziste.

Odată cu cucerirea puterii politice de către partidul clasei muncitoare, încă din primii ani ai construcţiei socialiste, România va milita activ pentru consolidarea păcii. Marile transformări economico-sociale, al căror strateg a fost partidul, nu se puteau înfăptui decît în condiţiile muncii paşnice, ale bătăliilor eroice pentru realizarea unei industrii naţionale puternice, a unei agriculturi moderne, a unei ştiinţe avansate, a unui învăţămînt şi a unei culturi pe potriva omului nou, a aspiraţiilor sale. Pacea era un aliat preţios în realizarea obiectivelor strategice ale politicii partidului, obiective care vizau transformarea din temelii a societăţii spre binele şi bunăstarea oamenilor muncii, ale întregului popor stăpîn pe propriul său destin.

Un rol crucial în afirmarea politicii de pace a partidului şi statului nostru l-a avut, fără îndoială, Congresul al IX-lea al P.C.R., eveniment care stă la baza unei noi „strategii a păcii" şi colaborării internaţionale, al cărei strălucit promotor a fost şi este secretarul general al partidului, preşedintele Republicii, tovarăşul Nicolae Ceauşescu. Au fost stabilite şi traduse în fapt principiile unei politici externe noi, de afirmare a independenţei şi suveranităţii naţionale, ale unei politici deosebit de active, consacrată realizării ţelului fundamental al epocii noastre, apărarea păcii, lupta împotriva cursei înarmărilor, pentru prevenirea unui război nuclear catastrofal.

Analizînd în profunzime şi cu excepţională clarviziune spectrul general al problematicii războiului şi păcii în lumea contemporană, tovarăşul Nicolae Ceauşescu a ridicat politica internaţională a partidului şi statului nostru la rangul de acţiune exemplară ale cărei principii se bucură de o largă recunoaştere internaţională. Luînd în consideraţie datele extrem de complexe ale situaţiei planetei la acest sfîrşit de veac, date care atestă o sumă de contradicţii generatoare de confruntări, concepţia partidului şi statului nostru privitoare la problematica lumii de azi se distinge prin clarviziune şi realism în aprecierea evenimentelor, în fixarea unei poziţii ferme faţă de aceste evenimente. Politica de pace a Partidului Comunist Român şi a României socialiste exprimă aspiraţiile la o viaţă liberă şi demnă ale poporului nostru, a cărui vocaţie a păcii şi colaborării este recunoscută ca tradiţională.

Ceea ce a conferit o notă de originalitate politicii externe româneşti din ultimele două decenii este împletirea acestei concepţii clarvăzătoare şi realiste cu o activitate practică de un impresionant dinamism, cu un rol determinant în rezolvarea unor probleme importante ale vieţii internaţionale. România, prin glasul ei cel mai autorizat, preşedintele Nicolae Ceauşescu a elaborat un program cuprinzător de acţiuni destinate salvgardării păcii, program ce prevede între altele: sistarea producţiei de arme nucleare; trecerea la reducerea treptată a stocurilor existente pînă la lichidarea tuturor armelor nucleare, a celorlalte arme de nimicire în masă; oprirea amplasării rachetelor cu rază medie de acţiune în Europa, retragerea tuturor rachetelor existente, eliberarea treptată a continentului de orice arme nucleare; încetarea oricăror acţiuni de militarizare a cosmosului şi reglementarea folosirii acestuia numai în scopuri paşnice; îngheţarea cheltuielilor militare, reducerea lor anuală cu 5—10 la sută; reducerea efectivelor aparţinînd celor două alianţe militare din Europa, trecerea la reducerea armamentelor clasice, reducere care în perspectivă să conducă la dezarmarea generală şi totală.

În conformitate cu această politică deosebit de activă, consacrată impunerii unui climat de pace şi încredere, România a impus iniţiative şi idei novatoare destinate făuririi unei Europe unite, securităţii, înţelegerii şi colaborării. Incă în toamna anului 1965, la propunerea ţării noastre, Adunarea generală O.N.U. a adoptat o importantă rezoluţie privind măsurile pe plan regional în vederea îmbunătăţirii relaţiilor de bună-vecinătate între statele europene aparţinînd unor sisteme economice şi sociale diferite. Zece ani mai tîrziu, actul final de la Helsinki conţine numeroase idei preconizate de România, ţara noastră avînd un rol activ în desfăşurarea lucrărilor reuniunilor general-europene de la Belgrad şi Madrid, în convocarea Conferinţei de la Stockholm pentru măsuri de încredere şi securitate şi pentru dezarmare în Europa. Prezenţa deosebit de activă a ţării noastre la O.N.U. şi în alte organisme internaţionale, rolul iniţiativelor româneşti în aceste organisme demonstrează că politica de pace a partidului şi statului nostru nu reprezintă simpla afirmare a unor principii şi poziţii, ci implicarea profundă în problemele majore care privesc viaţa de zi cu zi a comunităţii internaţionale, probleme aflate sub semnul menţinerii şi consolidării păcii, al înlăturării primejdiei unui nou război.

Exemplară pentru această politică dinamică este activitatea neobosită a tovarăşului Nicolae Ceauşescu, care a fundamentat întreaga politică internaţională a partidului şi statului nostru în ultimele două decenii. Activitatea teoretică a secretarului general al partidului, susţinutele demersuri practice, traduse prin numeroase contacte şi acorduri la scară internaţională, fac din preşedintele României o personalitate politică de prim-plan a lumii contemporane, personalitate ale cărei aprecieri şi iniţiative cunosc o largă recunoaştere. Numeroşi oameni politici, politologi şi ziarişti văd în preşedintele României un exemplar luptător pentru pace, expresie a tradiţiilor şi voinţei unui popor mult încercat de istorie. În prefaţa volumului Ceauşescu al României — Campion al păcii, apărut în S.U.A., se spune: „Preşedintele Nicolae Ceauşescu este moştenitorul tradiţiei româneşti de pace. Ca fiu al României, el caută să aplice această moştenire la viaţa zilnică şi să transpună principiile de pace în programe concrete". Publicistul britanic Robert Govender, spune următoarele: „Puţine popoare consacră mai mult timp, energie şi gînduri pentru a face lumea să fie un loc mai bun de trăit pentru noi toţi, indiferent de rasă, religie, ideologie sau sistem social. Aceasta se datorează unui bărbat care este, astăzi, larg apreciat în lume ca un lider de anvergură mondială şi un filozof de statură internaţională — Nicolae Ceauşescu". Krister Helveg Petersen, autorul cuvîntului introductiv la volumul Cuvîntările lui Ceauşescu remarcă ampla şi laborioasa activitate a preşedintelui Ceauşescu în sfera vieţii internaţionale. „În toate împrejurările — spune omul politic danez — în ţară, sau peste hotarele ei, el acordă o atenţie deosebită ţelului prioritar al omenirii: Pacea".

Volumele care apar în străinătate, consacrate României, preşedintelui ei, scot în evidenţă politica susţinută de pace pe care statul şi partidul nostru, tovarăşul Nicolae Ceauşescu o promovează cu neslăbită fermitate şi consecvenţă. Aşa se face că azi politica externă a României socialiste este legată de ceea ce s-a numit recent, într-un volum, apărut în Belgia şi consacrat activităţii neobosite a preşedintelui Nicolae Ceauşescu, filozofia păcii, altfel spus de o concepţie de largă cuprindere şi profundă înţelegere a problematicii fundamentale a lumii în care trăim.

Politica internaţională de pace reprezintă, fără îndoială, una din marile izbînzi ale acţiunii revoluţionare, desfăşurate de partidul nostru, politică încununată azi de spiritul vizionar, de gîndirea cutezător novatoare şi neobosita activitate practică a tovarăşului Nicolae Ceausescu, omul care dă prestigiu şi strălucire vocaţiei de pace a poporului român. E ceea ce confirmă recenta cuvîntare la Plenara Consiliului Naţional al F.D.U.S., cuvîntare ce evidenţiază, în contextul „Anului internaţional al păcii", contribuţia României, a preşedintelui ei la realizarea unei lumi fără războaie, fără arme, o lume a colaborării şi conlucrării paşnice.

Cristian DUMITRESCU

LEONARD LAVLINSKI

(U.R.S.S.)

* * *

Pe micul ecran văd tancuri şi tunuri
Cad case-n ruine, schijele ţipă.
Te sufoci, trîmbe de fum
te-mpresoară.
Şi azi, ca şi ieri, în fiece clipă,
Sub cizme strivit, un om stă să
moară.
Cu inima grea şi tîmpla bătînd
Insomnia în chinuri te leagă
Deschide fereastra şi, iat-o, plecînd
Spre capătul lumii, pribeagă.
Se-neacă-n miresmele tari ca un vin
De-al flori, delir e buimacă.
Şi-al vieţii întreg îi rămîne străin.

In româneşte de
Daniel DIMITRIU

BEI DAO (R.P. Chineză)

un fir

Intre mine şi lume
Tu eşti un golf, o pînză
Capetele sincere ale firului
Un izvor, o briză
Chemarea cristalină a copilăriei.

Intre mine şi lume
Tu eşti rama unui tablou, o fereastră
Cîmpul năpădit de flori
O respiraţie, un căpătîi de pat
Noaptea, tovarăşa stelelor.

Intre mine şi lume
Tu eşti un calendar, o busolă
Razele care străpung întunericul
Curriculum vitae, semnătură
Prefaţa scrisă tîrziu.

Intre mine şi lume
Tu eşti amurg, ceaţă
Lampa intrată în vis
Un fluierat, cîntece fără cuvinte
Ochiul închis al statuii.

Intre mine şi lume
Tu eşti o prăpastie, un iaz
Izvorul care curge la vale
O balustradă, un zid
Şablonul etern de pe monument.

In româneşte de
Mira LUPEANU

YANNIS RITSOS (Grecia)

elaborare

O zi după alta îşi părăsea armele. Mai întîi şi-a scos hainele
apoi rufele, apoi pielea,
apoi carnea şi oasele. Pînă la urmă nu i-a mai rămas
decît acea esenţă, pură simplă şi caldă.

Acolo singur invizibil, fără mîini, frămînta din ea
urcioare zvelte, poeme şi oameni.
Şi poate că şi el era unul dintre ei.

In româneşte de D. MARIAN

SATI KUMAR (India)

duşmanul

Duşmanul şade-n capitală
la ceasul cînd soldaţii înarmaţi pînă-n dinţi
sînt risipiţi la mute frontiere.

Incă nu ştiu
de ce în spatele locomotivei se strîng
aceste trenuri
împovărate cu pături-donaţii
pentru soldaţii îngheţaţi în marşuri sub ninsoare
Cu degetele pe trăgace
soldaţii omoară timpul nenumăratelor ierni.
Cum se înghesuie mulţimea
aceste omeneşti vijelii într-un du-te-vino.
Mă uit. Ei se afundă în pădure
în căutarea copacilor
cu mîini goale emigrînd din hotar în hotar.
Vîrfurile înzăpezite sînt străjuite în vreme ce duşmanul
tihnit se lăfăieşte în capitală.

In româneşte de Ion IUGA şi Gheorghe ANCA

WILLIAM J. SIMON (S. U. A.)

ţara mea

Eu sînt Whitey; mi se spune Bubuliţă;
am 18 ani, sînt din Nebraska, şi
vînez duşmanul
în mîlul deltei. Ochi aţintiţi
în ceafă.
Furnici în mîncare, ţînţari sugîndu-mi sîngele
de la încheietura mîinii, purici între degetele de la picioare
şi duşmanul în dosul copacilor.
In deltă nu sînt lanuri de grîu.

Mi se spune Chico dar numele meu adevărat este
Jose Maria.
Căpitanul din Texas îmi spune Grăsunu'
şi-mi dă panglici şi medalii pentru că am ucis vietnamezi,
mici oameni galbeni pe care nimeni nu-i poate vedea.
Ucid ca să trăiesc,
cei de acasă îmi duc dorul.

Mi se spune Pilotul-jocheu:
Jos, în jungla acoperită
de sîngele oamenilor pe care i-am ucis, văd
Chipurile unor oameni pe care nu i-am văzut niciodată.
Zilnic călărind norii, nou purtător al coasei
în epoca de aluminiu,
unealtă argintie de ucis: focul iadului abătîndu-se de sus.
Cei morţi şi cei pe moarte sînt la fel.

Sînt căpitanul din Texas, panglicile din Coreea îmi împodobesc
pieptul;
ardem un sat şi ne întoarcem — pămîntul unei săptămîni
cîştigat într-o zi, pierdut pînă seara.
Incă mai trag, chemaţi avioanele.
Am sînge pe bluză; un doctor.
Mor, salvaţi-mă.

Sînt America.
America murind în Asia.

In româneşte de Petru IAMANDI

TAHSIN SARAÇ (Turcia)

iarba nemuririi

In livada de stele a universului nemărginit
Zeii călare pe taurii lor fictivi
Şi temple transparente, coloane, cai înaripaţi...
Cerul se-nvolbură în mii de izvoare
Natura întreagă dansează-ntr-o horă de raze
De ce sînt orbiţi ochii ce privesc spre lumină
Dintotdeauna ne tot întrebăm.
Pe pereţii peşterilor cerbii cu coarne înrămurite
Dau ghionturi întunericului adormit
Copitele însîngerate ale iepelor la întoarcerea din luptă
Se ruşinează de ierburile strivite ale cîmpiilor tătare
Un moşneag învins încearcă demnitatea multă a umilinţei.
In timp ce o umbră spartă de plantă coboară în băuturi
Noi ne aşezăm turceşte pe jarul durerii.

Patru anotimpuri renasc deodată în pieptul nostru îngheţat
Am furat din gura şarpelui iarba nemuririi
Teamă, spaimă, panică, în cimitirul istoriei
Iar nomazii îşi spală veşmintele-n apele de primăvară
Noi întorcîndu-ne cu spatele la nevăstuici, cu puştile noastre
Am lovit moartea drept în frunte.

In româneşte de Emil SUCIU şi
Ion PENIŞOARĂ

Redacţia: Iaşi, str. Gh. Dimitrov nr. 1, telefon (981) 16242 ● Administraţia: Bucureşti, Calea Victoriei nr. 115, tel. (90) 506618.

Colegiul de redacţie:
Redactor şef: **Corneliu Sturzu**
Secretar responsabil de redacţie: HORIA ZILIERU
Andi Andrieş, Daniel Dimitriu, Ioanid Romanescu

● Preţul unui exemplar: lei 5.
Abonamente: 6 luni, 30 lei; 1 an, 60 lei

Pentru străinătate abonamentele prin ILEXIM — departamentul export-import presă, Bucureşti, str. 13 Decembrie nr. 3.
P. O. BOX 136—137, telex 23226.

54737

I. P. Iaşi, cd. 886